SEJANI, ET RUFFINI DIALOGUS DE LADERCHIANA HISTORIA S. PETRI DAMIANI

Guido Grandi

Digitized by Google

SEJANI, ET RUFFINI
DIALOGUS
DE LADERCHIANA HISTORIA
S. PETRI DAMIANI

Quis eſt iſte involvens ſententias
ſermonibus imperitis?

Job. 38. 2.

PARISIIS

APUD BARTOLOMEUM DIDIER

Sub Signo Fortunæ. MDCCV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Colloquium I. Pag.1.

CALCULUS

Ad LADERCHII Thraſoniſmum de HISTORIA PETRI DAMIANI trimeſtri ſpatio completa, reprimendum.

Colloquium II. Pag.14.

FERULA

Quà errores LXXVII. à LADERCHIO in Grammaticam commiſſi plectuntur.

Colloquium III. Pag.28.

SCUTICA

Innumeris LADERCHIANI ſtyli ineptiis, & Verbi Dei profanationibus caſtigandis adhibita.

Colloquium IV. Pag.55.

CENSURA

Quà HISTORICI lapſus ad centenarium numerum in LADERCHIANA ſcriptione notantur.

Digitized by Google

Digitized by Google

SEJANI, ET RUFFINI DIALOGUS.

Colloquium I.

Calculus

Ad Laderchii Thraſoniſmum de Hiſtoria PETRI DAMIANI trimeſtri ſpatio completa reprimendum.

SEJANUS. Semper in muſæo ſedentem invenio te, mi Ruffine; quid tibi tàm frequens cum mortuis commercium?

RUFFINUS. Immò cum vivis, Sejane, conſuetudinem habeo, niſi fortè malus augur huc veneris, triſtem de morte Auctoris, qui mihi nunc præ manibus eſt, nuncium allaturus.

S. Abſit omen. Quis verò recens hic ſcriptor, quidve novi ſibi tractandum propoſuit?

R. Mecum aſſide: jam videbis: volo enim per te cognoſcas.

S. Ah video: Laderchiana eſt in PETRI DA-

Digitized by Google

MIANI Hiſtoriam Rhapſodia. Scilicèt erubuiſti prodere, aut pudor erat vel hominem nominare.

R. Quid? noſti hominem?

S. Non hominem, ſed librum agnovi, ac fermè totum evolvi.

R. Ità intelligebam: quis enim neſciat, nunquam illum intra, nunquam te extra Gallias pedem protuliſſe? Gratulor autem, te in operis hujus lectione verſatum.

S. Etiamnè ludificas? Neque enim gratulaturum expectabam, ſed commiſeraturum, quòd volverim, & admiraturum, quòd potuerim tria illa prægrandia, & ſpiſſa volumina oculis percurrere.

R. Majora etiam, ac multo plura devoraſti.

S. Nulla verò tam inſulſa, tam barbara, tam inepta.

R. Bona verba. Vide, ne contradicendi ſtudio, piiſſimi ſcriptoris induſtriæ, quæ in hoc ultra triennium deſudavit, minus æquum te præferas.

S. Ultrà triennium? Immò tres tantùm menſes in hac lucubratione ſe impendiſſe teſtatur Laderchius. Videſis Præfationem: *Verùm cum manum mittere ad omnia deſiderabilia tanti Viri propoſui, tot vigiliarum, tot id laborum, neque trium menſium, ut fuit, opus, fateor, non duxi.*

R. Fieri id potuit, ut trimeſtri ſpatio tam vaſtum opus expleret?

S. Miratur id etiam Auctor Diarii noſtri Gallici, diar. 34. anni proximi elapſi 1704. in relatione hujus operis Laderchiani. Librum exhibe, locum indigitabo.

R.

Digitized by Google

R. Codex in promptu eſt.

S. Jam lego. *Si le Pere Laderchius n' avertiſſoit pas luy même dans ſa Preface, que trois volumes de cette forme,& de cette epaiſſeur ne luy ont coutè,que trois mois a compoſer, on n' auroit garde de la deviner. Encore trouvet il que c' eſt beaucoup que trois mois, il ne s' attendoit pas à y employer tant de temps.*] Tum relatis Laderchii verbis, ſic concludit: *D' autres que nous decideront, s' il y a de l' exaggeration dans cette maniere de parler.*

R. Ego ſanè Typographi, vel amanuenſium errore potius contigiſſe fateri malim, ut *trium menſium* pro *trium annorum* irrepſerit, quàm ut credam, tàm brevi tempore, non modò compoſitam, ſed ne reſcriptam quidem hujuſmodi hiſtoriam fuiſſe. Si enim viginti paginas diebus ſingulis exaraſſet, adeòque ſexcentas quolibet menſe complere potuiſſet, ne id quidem tribus tomis tam vaſtæ molis compingendis ſatis eſſet, cum ſinguli plus quàm ſexcentas paginas complectantur.

S. Vide ne craſſiori calculo rationes ſubduxeris: Sepone indices capitum, quæ ſex circiter foliis, ſeù 48. paginis continentur: ſepone indicem quoque copioſiſſimum rerum, & verborum folia 21., ſeù paginas 168. implentem; habebis paginas 216. poſt operis editionem (ut numeris paginarum impreſſarum materiæ ſingulæ referrentur) compoſitas.

R. Quàm minuta ſectaris! Quaſi verò hæc valde intentum promoveant.

Digitized by Google

S. Ex monadibus numerus exurgit. Secerne inſuper tàm multa aliena, quæ operi huic Auctor inſeruit; nam circa hæc non eſt cur admodùm laboraverit, cum ſuffecerit id penſi amanuenſium calamis diſtribuere. Putas hæc exiguam operis implere portionem? Ad 1120. paginas præterpropter ſe extendere notavi.

R. Qui potuiſti hunc numerum colligere.

S. Expedita res eſt. Quæ vel diverſo charactere impreſſit, vel duplici virgula ad latus ſtipavit, vel parentheſi incluſit, fatetur certè Laderchius ſua non eſſe: integra nimirùm PETRI DAMIANI opuſcula, ſermones, epiſtolas, hymnos: ad hæc totam PETRI DAMIANI vitam per Joannem ejus diſcipulum ſcriptam: Conſtantini Cajetani Scholia, & prolegomena: Baronii, Bellarmini, Arnoldi, Vujonis, Ferrarii, Rubei, aliorumque ſcriptorum fragmenta: Bullas inſuper, aliaque monumenta (notiſſima tamen illa, ac dudùm in PETRI DAMIANI operibus edita). Quæ vides in primo tomo paginas ferè 408. occupare, in ſecundo paginas 428. implere, in tertio paginas 284. abſumere, adeòque, ut monui, paginas 1120 ex omnibus habemus; quæ illis 216. ad indices ſpectantibus junctæ, dant paginas 1336., hoc eſt pluſquàm duos univerſi operis trientes abſorbent, ut ne tertia quidem pars Hiſtoriographo noſtro complenda ſuperfuerit, unus nempè ex tribus illis tomis, craſſiori etiam charactere impreſſis, quem cur dubitabimus trimeſtri ſpatio colligi potuiſſe?

R. Ne ſic quidem negocium conficis: nam foliis

Digitized by Google

liis 238. univerſum hoc opus compingitur, adeòque paginis 1904. (dicamus mille nongentas eſſe dumtaxat computandas, quòd illarum nonnullæ pęnitùs vacuæ ſuperſint) hinc ergo detractis 1336., quas tuo calculo collegiſti, adhuc 564. reſiduæ manebunt, quarum ſi vel ſex tantùm ſingulis diebus ſibi componendas ſumpſiſſet Laderchius, utique 94. dies (qui ſpatium trimeſtre ſuperant) impendi oportuiſſet. Quis porrò non miretur, tot inter alias occupationes Inſtituti ſui proprias Virum hunc potuiſſe tantam ſtudii aſſiduitatem ſex paginis continenter die quolibet componendis conferre, quantam illa tàm varia ſcripturalium dictionum ſuppellex videtur exigere, quà ubique redundat, & diffluit?

S. Magna ſtatim ſubductione quotidianum Laderchii penſum extenuaſti, dum ex 20. paginis ad ſex reduci poſſe fateris. Quòd ſi etiàm complura alia Gregorii Magni, Bernardi, Thomæ Aquinatis, ipſiuſque PETRI DAMIANI, atque aliorum Eccleſiæ Doctorum fragmenta, quæ ſtylo ſuo Laderchius incluſit, ac nulla peculiari nota à propriis ſui calami periodis diſtinxit, computare volueris, quemadmodùm, & multa Pſalmorum, Canticorum, & Lectionum Eccleſiaſticarum fruſta ad integras paginas, aut ſemipaginas excurrentia (potuere ſiquidem ejus juſſu per amanuenſes exſcribi, dum aliis ipſe occuparetur) facilè conſtabit, tertiam rurſus partem eſſe ſubtrahendam, ut quatuor ad ſummum paginæ reſiduæ ſint, quas per ſe concinnare debuerit

Hi-

Digitized by Google

Hiſtoriographus noſter, quantùm ſcilicèt qui ſub Rhetore nigro ferulam timent, matutinis, ac pomeridianis horis dietim complere ſatagunt, ut ab æqualium condiſcipulorum ſorte, inter puerilis Senatus proceres, ex altioribus ſcamnis, primiſque ſubſelliis emineant.

R. Ædepòl ſex diligentiæ punctis hanc ego ſolertiam à Cratilo Præceptore pro meritis rependendam cenſeo. At pueriles tantùm ineptias, vel putidas, ac malè cohærentes periphraſes, confarciet Petus aliquis audaculus, ut pleno utrinque folio apud Ludimagiſtrum glorietur. Noſter verò ſelectis Scripturæ verbis ut omnia proponeret, quot vigilias impendere, quot labores debuit devorare?

S. At ego nil magìs putidum, nil minùs cohærens in pædagogorum ſcholis ſcriptitari poſſe, immò nihil ineptius, vel animo concipi, vel cogitatione fingi, Laderchiana illa, quam tantopere probas, oratione contendo. Addo, nuſpiam adeò frequentes ſolæciſmos, ac barbariſmos occurrere, multifido gymnaſiarchæ loro expiandos, quibus vel pueruli Emanuelis alumni riſu diſrumperentur. Sed & memini, errores innumeros in Eccleſiaſticam Hiſtoriam commiſſos me in his Laderchianis Commentariis dudùm animadvertiſſe, quos ubi res exigat, enumerare, ac demonſtrare paratum invenies.

R. Huc, opinor, acceſſeris meditatus Laderchii criminationem; at nimis multa proponis, quàm ut excipi poſſint, nimis exaggerata, quàm ut credi debeant:

beant; niſi fortè per jocum provocas, ut orationi ſubſervias.

S. Et vera, & ſeria, & ex animo loquor; Sed ut ſingula in aperta luce ponantur (quando de pædagogorum Scholis ſermo nuper inciderat) primùm de barbarie ſermonis, tùm de ſtyli ineptiis, hinc de Hiſtoriæ palmaribus erroribus conferamus.

R. Tuo id arbitratu, ſed velim priùs, ut quæſtionis hactenùs inter nos verſatę propoſitum concluderes.

S. Rem planè confectam putabam: nullo videlicèt negotio potuiſſe immenſa hæc volumina trimeſtri ſpatio compingi: quod & ex dicendis uberiùs conſtare poterit, opus enim tanta oſcitantia, tali negligentia conſcriptum, an longiori tempore indiguiſſe arbitraberis?

R. Difficultatem à me propoſitam declinaſti, non evaſiſti; ubi enim eviceris ineptam eſſe Laderchii lucubrationem, non ideò breviorem feceris, aut faciliorem. Eſt & longus error: ſunt & nugæ difficiles.

S. Moras iniicis, ut, imminente ſolis occaſu, ab argumento avocer, ſed non permittam.

R. Aliquid & in craſtinum reſervandum: hodiernam interim quæſtionem, aliis ut implicemur, truncam relinquere haud decet.

S. Bene eſt. Memoria tenes penultimi Pſalmi verſiculos?

R. Quorsùm hæc interrogas? Quotidiè recito.

S. Annon facilè deſcriberes, dictares, aut leviſſi-

ſima verborum immutatione flecteres quò ſcriptionis tuæ propoſitum vocaret?

R. Si ferat argumentum, nihil facilius.

S. Quàm deſudarit ergo Laderchius in concinnando capitis 29. lib. III. initio? Per te lege tom. 2. pag 274.

R. Pareo. *Laudatur igitur Beatiſſimi Petri nomen in Choro, in timpano, & pſalterio, pſallitur illi, quia beneplacitum eſt Deo in famulo ſuo, & exaltavit manſuetum in ſalutem. Exultat enim Sanctus in gloria, & lætatur in cubili ſuo; ſed exaltationes Dei, quæ fuerunt in gutture ejus, & gladii ancipites in manibus ejus: ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis: ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis: ut faceret in eis judicium conſcriptum, gloria ſunt illi ab omnibus Sanctis ejus.* At ejuſmodi loci rariſſimi occurrunt.

S. Rariſſimi? En alium ſtatim ex Propheticis Canticis pag. 287., ſed tantiſper ex Epiſtolis Pauli interpolatum. Perge, ſodes, ac lege.

R. Inveni: eſt ad calcem libri III. *Dextera illius magnificata eſt in fortitudine: dextera illius percuſſit inimicos eorum: & in multitudine gloriæ ſuæ depoſuit adverſarios eorum: miſit iram ſuam, quæ devoravit eos ſicut ſtipulam; in ſpiritu furoris ſui congregatæ ſunt aquæ. Et reverà ſtetit unda fluens, & congregatæ ſunt abyſſi in medio maris: dum diceret inimicus, perſequar, & compræhendam: dividam ſpolia: implebitur anima mea: flavit ſpiritus ejus, & liberavit eam:*

&

Digitized by Google

& dux fuit in miſericordia populo, quem redemit. Quis igitur ſimilis in fortibus tibi, Beatiſſime Pater? quis ſimilis tui, magnificus in ſanctitate, terribilis, atque laudabilis, faciens mirabilia? At cum uſquemodò ſit nobis colluctatio adversùs carnem, & ſanguinem, adversùs principes, & poteſtates, adverſus rectores hujus mundi tenebrarum harum; Tu rurſus benignè in bona voluntate tua extende manum tuam, & devoret eos terra: conturba principes Edon, robuſtos Moab obtineat tremor, obrigeant omnes habitatores Chanaan: irruat ſuper eos formido, & pavor in magnitudine brachii tui: fiant immobiles, quaſi lapis, donec pertranſeant famuli tui, donec pertranſeat ſervus tuus iſte, quem poſſediſti. Introduc eum, & omnes Chriſtifideles, in quorum ore magnalium tuorum dulcis reſonat ſonus, & planta in monte hæreditatis Domini, firmiſſimo habitaculo, quod præparavit tibi, & cunctis diligentibus ſe. Filii Iſrael ambulent per ſiccum in medio mari hujus ſæculi, & ſanctis precibus tuis porta eos in fortitudine tua ad habitaculum ſanctum Domini, qui cum filio, & Spiritu Sancto vivit, & regnat in æternum, & ultra.

S. Amen. Habuimus pſalmos, & cantica: vis lectiones?

R. Æquum eſt & illas audiamus.

S. Recitabo illas ex Mariano Officio congeſtas, quæ lib.1. cap.33. num.4. ad paginam 231. tom.1. proſtant. *Et reverà quaſi Cedrus exaltata in Libano, & quaſi Cypreſſus in monte Syon, & quaſi palma in Cades, & quaſi plantatio roſa in Jerico & quaſi oliva*

ſpecioſa in campis, & quaſi platanus exaltata juxta aquas in plateis, ſic à Sanctiſſimo Viro exaltatus fuit peculiaris iſte Officii Beatiſſimæ Virginis cultus, qui ſicut cinamomum, & balſamum aromatizans odorem dedi, & ſicut myrrha electa dedit ſuavitatem odoris.

R. Nullasne antiphonas inſerit?

S. En ſtatim eodem loco, ſed præmiſſis quibuſdam ex Actibus Apoſtol. *Itaut Petrus omnes Chriſtianæ vitæ viros, ac mulieres, ad Jeruſalem, ſcilicèt ad Deiparam, hoc vinctos obſequio traheret, & perduceret. Hinc eſt, quòd cum lacrymis non ceſſabat monere, die, ac nocte unumquemque, & ſub præſidium Beatiſſimæ Virginis, ſuarum horarum recitatione, confugeret, ne eorum deprecationes deſpiceret in neceſſitatibus, ſed à periculis cunctis eos liberaret Virgo glorioſa, & Benedicta.* Et initio lib.2. pag. 313. *Non eſt inventus ſimilis Petro, qui conſervaret legem Excelſi, ideò fecit illum Dominus creſcere in plebem ſuam.*

R. Vehementer delector hac ſtyli felicitate; quin memini in tertio tom. ad pag.245. me legiſſe: *Mirabile certè myſterium, ut Vir Sanctiſſimus quod fuit permaneret, & quod non erat aſſumeret, non commixtionem paſſus, neque diviſionem.*

S. A primo tomo, qui præ manibus eſt, ne exeamus. En tibi ante aliquot paginas, quas opportunè ventus obvertit, alium illuſtrem locum ex Paulinis Epiſtolis, & Pſalmis Davidicis aggregatum. Lege pag 189., ubi illos objurgat, qui diſciplinæ ſibi inferendæ originem ab Æthnicis repetunt.

R.

Digitized by Google

R. Video. *Nolint ergo jugum ducere Sanctæ hujus Inſtitutionis Petri Damiani cum infidelibus: quia nulla prorſus participatio juſtitiæ cum iniquitate, nec ſocietas luci ad tenebras, nec conventio Chriſti ad Belial., nec pars fidelis cum infideli, nec denique conſenſus Templo Dei cum Idolis, non tantùm in fine, verùm etiam nec in modo. Sacrilegi enim homines, qui ſępeſæpius immolabant filios ſuos, & filias ſuas dæmoniis, & effundebant ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum, quas ſacrificabant Sculptilibus, & inficiebant terram in ſanguinibus earum, & contaminabant in operibus ſuis, & fornicabantur in adinventionibus ſuis, dum corpus per flagella caſtigaverunt.*

S. At Pſalmorum alia ſpecimina jam deguſtavimus. Orationem, & Capitulum fortè deſideras?

R. Hæc deeſſe videbantur.

S. Utrumque brevitèr ad finem nuncupatoriæ epiſtolæ habebis.

R. Jam obſervavi: nimirùm ubi Pontificem ſic alloquitur. *Concedat Sanctitati tuæ Omnipotens Deus meritis, & precibus hujus Beatiſſimi Patris, fungi Sacerdotio, & habere laudem in nomine ipſius, & offerre illi incenſum dignum in odorem ſuavitatis.*

S. En aliam lectionem, aut canticum ex Iſaia Proph. ad pag. 397. ejuſdem I. tomi initio capitis 12. lib. 2. *Excuſſit igitur manus ſuas ab omni munere, qui obturaverat aures ſuas, ne audirent ſanguinem, & clauſerat oculos ſuos, ne malum inimicis ipſis viderent; ideò in excelſis habitavit, munimenta Saxorum*

ſublimitas ejus, panis ei datus fuit, aqua ejus fideles. Regem in decore ſuo viderunt oculi ejus; conſpexit terram de longe; cor ejus timorem meditatum eſt.

R. Nec deſunt Homiliæ, præſertim S. Gregorii Papæ: ut pag. 163. tom. III. *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris: in quo nimirùm duo ſunt quæ jubentur; Lumbos videlicèt reſtringere, & lucernas tenere, ut & munditia ſit caſtitatis in corpore, & lumen veritatis in operatione; quia Redemptori noſtro unum ſine altero placere nequaquàm poteſt, ſi aut is, qui bona agit, adhuc luxuriæ inquinamenta non deſerit, aut is, qui caſtitate præeminet, necdum ſe per bona opera exercet; quia nec caſtitas magna eſt ſine bono opere, nec bonum opus eſt aliquod ſine caſtitate.*

S. Ecquid verò facilius his, qui in Breviarii lectione tantiſpèr verſati ſint, quàm ut hos centones componant, & quatuor, aut ſex paginas continuo Eccleſiaſticæ illius loquutionis filo ad imas uſque fimbrias deducto, repleant? Non procùl petenda phraſium ſuppellex, non diù cogitandum de ſententiarum, verborumque apparatu, non laborandum circa copiam, aut proprietatem ſermonis. Quidquid in buccam venerit, calamo tranſmitti poteſt, ipſumque quotidianum Officii Divini penſum non minuit, dum frequentiores conceptus ſuggerit, quibus opus in immenſum excreſcat. Et adhuc dubitas, trimeſtri ſpatio Laderchianam hanc rhapſodiam potuiſſe compingi?

R. Haud incongruè loqueris. Sed, ut trimeſtri

ſpa-

Digitized by Google

ſpatio totum opus digeſſerit, in expoliendo tamen vix minùs triennio inſumpſiſſe debuerit.

S. Non diſſimulo, id potuiſſe contingere; quippe (uti hanc laudem ſemper affectat) etiam in noviſſimo ejus opere. *De Baſilicis Sanctorum Martyrum Marcellini, & Petri*, quod hoc ipſo anno typos aſpexit, fatetur Laderchius 22. dierum ſpatio diſſertationem illam à ſe elaboratam; tùm eidem ad incudem revocandæ, ac perficiendæ annum integrum impendiſſe.

R. Opus illud ſanè eruditum, in quo non eſt cur tot lapſus cavilleris, aut ſtylum è Scripturæ phraſibus confarcinatum redarguas; uſitata enim inter hiſtoricos loquutione contentus ſolidam ubique eruditionem ſectatur.

S. Nimirùm ubi Cymba Navi ſuppetias tulit, ineptias ſuas tandèm agnovit, & ex parte emendavit. Cæterum quàm multa & ibi ſpongiam expectent, erit alius decidendi locus. Me jam abiens Sol vocat, niſi enim ad octavam pomeridianam horam Clariſſimus Mæcenas ad ſe reverſum videat, hoſpitii jura fracta conclamabit.

R. Non permitteret, ut apud Ruffinum vel ſemel pernoctares?

S. Uſque ad D. Remigii ſolemnitatem ſibi totum me poſtulat, deinceps tuus ero.

R. Dimitto, ſed data in craſtinum colloquium ſponſione.

S. Sat memini quæ nobis de Laderchio conferenda ſuperſint. Vale.

Col-

Colloquium II.

FERULA

Qua errores LXXVII. à Laderchio in Grammaticam commiſſi plectuntur.

R. Tibi moras nectenti in occurſum venire jam deſtinaveram.

S. Quàm tuus in me amor impatiens! Expectare malui, ut à negotiis expeditum invenirem.

R. Nullum erudito colloquio tuo negotium antepoſuerim.

S. Pro tua humanitate facis. At miſſis officioſis verbis, cur non ſtatim in bibliothecam?

R. En patet: nec piger in menſa Laderchius adventum tuum præſtolatur, objectis quibuslibet amövendis paratus.

S. Jam jam obmuteſcet.

R. Adſum pro Laderchio reſponſurus.

S. Ex itinere feſſus interim ſedebo.

R. Potes & cæſariem deponere, ac nocturno pileolo caput obtegere. In amici domo, ut in proprio cubiculo, converſandum.

S. Ubi ferula?

R. Qui ſic flagitas? Nùm abigendi canes?

S. Gram-

Digitized by Google

S. Grammatici errores Laderchii plectendi.

R. Tot leucis diſſito minitaris? Jure excipere poterit: ſi tibi ſunt virgæ Pariſiis, at mihi tergum Romæ eſt.

S. Jam te ejus Patronum conſtituiſti.

R. Ad verba ſcilicèt, non ad verbera.

S. Nullus erit verberum timor, ubi ad verba reſponderis.

R. Nolim ad perſonales actiones procurationem meam extenderes.

S. Nihil adversùs jura committam, immò tibi ipſi vel ferendam ſententiam, vel certè exequendam demandabo.

R. Age igitur. Quid in grammaticæ canones à Laderchio peccatum eſſe contendis?

S. In primis poſt medium nuncupatoriæ epiſtolæ hęc legimus. *Petra, quam interrupit Dominus in eremo, & † Catholici Orbis adaquavit, velut in abyſſo multa.* Ubi Priſcianus ſcribendum docuiſſet: Catholicus Orbis adaquavit.

† Error grammaticæ 1.

R. Vide, ne ferulam in te convertam. Conſtructio Laderchii à te non ſatis aptè expoſita eſt; ita enim ferenda, ac ſi dixiſſet, quòd *Dominus illam adaquavit, velut in abyſſo multa Catholici Orbis.*

S. Hanc elegantiæ ſpeciem ignorabam, ut gignendi caſus ex ablativo pendens inde avelli poſſet, atque ante verbum, ante præpoſitionem comparativam, ante ipſum ultimum caſum collocari. Nunc ſubdubito, an quidpiam erroris, te judice, in ullo ſcriptorum notari poſſit; nam ante alias periodos

quid-

Digitized by Google

quidpiam invenies, quod concordantiæ jura tueatur.

R. Nolim adeò demiſsè de Laderchio ſentias, ut ejuſmodi lapſibus obnoxium arbitreris.

S. At quo fuco Laderchium oblinies, ubi in Præfatione paulò ante medium ait: *Et eo pari mo-*
† Error 2. *do*, † *quod in Evangelio memorantur quidem Romanæ Reipublicæ Principes?*

R. Per typographi negligentiam literula *d.* obrepſerit: legendum quippe: *Et eo pari modo quo:* tametsì inter errata ad calcem voluminum id minimè referatur: quod Correctorum incogitantiæ, non Auctoris vitio dandum; abſit enim, ut talem virum concordantiarum oblitum putes.

S. Nempè, & in genitivis propriorum locorum cum additamento ſuo concordandis ſollicitus fuit: unde pagina 1. in ipſomet hiſtoriæ ſuæ initio tradit
† Error 3. PETRUM DAMIANUM *ortum Ravennæ* † *celeberrimæ in Italia Urbis:* quo loco dixiſſet grammaticus quilibet *ortum Ravennæ, celeberrima in Italia Urbe;* Sic enim, & Cicero in Oratione pro Archia illum *Antiochia, loco nobili, & celebri quondam urbe* natum perhibet. Et Philipp. 4. in M. Anton. illum *Albæ conſtitutum, in urbe opportuna, munita, propinqua, declarat.*

R. Ciceronem Laderchio opponis? Hos profanos auctores non legit, è ſolo Breviario [Romanum intelligo) Vir Eccleſiaſticus ſuas phraſes deducens.

S. Cedo Romanum Breviarium.

R.

Digitized by Google

R. Famulus è ſcamno tertio proferat.

S. Vide ad diem ſextam Decemb. *Nicolaum illuſtri loco Pataræ in Lycia natum*. En ad diem ſecundam Aprilis. *Franciſcus Paulæ, quod eſt Calabriæ oppidum, loco humili natus*.

R. Hinc eſt, quòd in quibuſdam Laderchiani hujus operis exemplaribus felici calamo correctum memini, *Ravennæ celeberrima in Italia Urbe*. Omnem porrò repræhenſionem evadit error, quem quis agnoverit, atque emendaverit.

S. In hoc certè exemplari tuo, æque ac in meo nulla apparet correctio. Verùm nimis multis lituris opus hoc conſpurcaverit, qui illud ubique corrigendum in ſe ſuſceperit. Malim Augiæ ſtabulum repurgare.

R. Nondùm hanc errorum copiam oſtendiſti.

S. Perge igitur ad pag.7.ubi videbis DAMIANUM credi à nonnullis *natum quinque* † *annos ab obitu* † Error 4.
Othonis II. & paulò infra *Non eſt unde probetur, quòd potiùs natus fuerit quinque* † *annos ab obitu* † Error 5.
Othonis II., quàm III. Et rurſus tertiò, *ſe natum fatetur quinque* † *annos ab obitu Othonis III.*, † Error 6.
non II.

R. Vidi; Sed hoc loco typographus culpandus eſt, qui *annos* pro *annis* expreſſit: undè inter errata corrigenda pag.7. lin.7. id accuratè à Laderchio notatum.

S. Secundum ſcilicèt lapſum corrigendum monuit, non primum, qui lin.2., nec tertium, qui lin.10. occurrit. Porrò cui perſuadeat Auctor, typogra-

 phum

phum eodem ſphalmate intra paucas lineas ter lapſum fuiſſe, ac tàm conſtanti lege auferendi caſum in accuſandi mutaſſe? Adde quòd ſimili er-
† Error 7. rore ad pag.244. ſcripſit *Tot* † *ſacula ante Petrum Damianum* pro tot ſæculis ante.

R. Velim te, Sejane, ſolidiora ſectari, ut aliquis ex hac collatione noſtra fructus percipiatur. Mallem igitùr, ut difficilem textum *lib.*1. *cap.*6. *n.*3., occurrentem explicares, ubi ait: *Redeuntes er-*
† Error 8 *go* † *diffamaverunt illos in tota terra illa; & Domino diſponente per ſervos ſuos congregare diſperſiones Iſrael,*
† Error 9 *innumeros undequaque* † *ſanavit contritos corde, &*
† Error 10 † *alligavit contritiones eorum, innumeram* † *nume-*
† Error 11 *ravit multitudinem ſtellarum, & omnes eas nomi-*
† Error 12 *ne* † *vocavit*. Primò enim haùd aliàs memini verbum *diffamare* in bono ſenſu uſurpatum: deinde, cum omnia præcedentia plurali numero expreſſa ſint, quis ille eſt, qui *ſanavit*, *alligavit*, *numeravit*, *vocavit*?

S. An Officia nunc permutanda?

R. Non querelam, ſed dubium moveo; nec te Patronum, ſed interpretem poſco.

S. Primum ſcrupulum facilè avellam; nec enim ſemper apud Sacros Auctores verbum illud *diffamare* in deteriorem partem accipitur. Marc.1. *Cæpit prædicare, & diffamare Sermonem*: & ad Theſſal.1. *A vobis enim diffamatus eſt ſermo Domini*. Vides, me nihil, quod Laderchio faveat, diſſimulare? Alterum verò excuſare haùd facilè poſſum, niſi Laderchio permiſſam à Priſciano legum ſuarum tranſgreſſionem fatearis. R.

Digitized by Google

R. Nunquàm id extundes, ut ignoratas, aut neglectas à Laderchio concordantias perſuadeas.

S. Parùm es in Laderchii lectione verſatus. En lib.2. cap.18. pag.441. *Acervum novarum frugum*, † *quod ad faciendum mala ille collegerat*; quaſi acervus ſit neutrìus generis. Et cap.25. num.6.pag.544. *Magneti comparat*, † *quæ ferrum vincit*, quaſi magnes, ut apud Italos, & noſtros Gallos, ità apud Latinos, fæmineum genus præſeferat. Lib.3. cap.6. num.16. pag.80. tom.2. *Infatuavit conſilium eorum, non* † *intelligentes quid cogitaverat de illo Deus*, ubi ſcribendum erat *non intelligentium*. Et cap.20. n.4. pag.213. *Quamplurimas ad diverſa* † *ſpectantia referens hiſtorias*, ubi dicendum fuerat *ad diverſa ſpectantes*. Tum lib.4. cap.6. pag.335. *Reperto quadam die nummo argenteo*, † *illud tradidit Sacerdoti*, nummum videlicet, ut ſupra acervum, neutrìus generis pronunciando. Et cap.15. num.13. pag.445. † *Sancti novorum Ordinum Inſtitutores infirmiores factos eſſe conſpicimus*, ubi quis non dixiſſet *Sanctos &c. conſpicimus*? Ac *lib.*5. cap.19. n.5. pag.152. tomi 3. † *Hoc quoque ex tunc inolitum abuſum*, nomine *hoc* abutens, perindè ac ſuperiorum acervi, & nummi, genus immutaverat, ut pag. etiam 15. *Mercatum* † *hoc pro mercatum hunc declinavit*. Lib.6. cap.2. n.8. pag.256. *Eorum, qui ex Diaboli regno in Cælum conſcendere* † *contendebat*, † *pſeudopontifices videlicèt*, *uſque ad Infernum ſuperbiam detrahendo*, ubi ſcribendum fuerat: *contendebant*, *&* *pſeudopontificum*.

† Error 13

† Error 14

† Error 15

† Error 16

† Error 17

† Error 18

† Error 19

† Error 20

† Error 21

† Error 22

R. Hui! Tàm longam potuiſti ſeriem notare?

Digitized by Google

S. Sed & plurima tranſilii. Tomum primum reſume: vide ad pag. 348. *Exempla congerit Hildulphi,*
†Error 23 *& Deodati, aque* † *Trevirenſes* : & ad pag 401. *Ar-*
†Error 24 *bitramur veniſſe Petrum,* † *quarens fructum in illa ſe-*
†Error 25 *quentem eidem Landulpho* † *ſcribens epiſtolam* .

R. Memini & ex recenſitis pleroſque, & hunc præſertim errorem, quem poſtremò notaſti, inter typographi errata à Laderchio repoſitum.

S. Oportuit ſane typographum, aliquantò etiam meliùs quàm Laderchium, concordantias callere, ut non modò errarit fingendo *quarens* pro *quarentem*, ſed & conſequenter imprimendo *ſcribens* pro *ſcribentem*, mendum illud continuare potuerit.

R. Infelix ſcriptorum conditio, quibus vel typographorum errata paſſim tribui contingit!

S. Infelix Typographorum conditio, quibus vel ſcriptorum errata paſſim tribui contingit! Verùm ubi inter impreſſionis corrigenda referri oſtendes, quod habet lib. 1. cap. 17. n. 1. pag 97. *Omnis enim*
†Error 26 *orbis terrarum limpido* † *illuminata fuit lumine ſignorum ejus;* quod lib. 3. cap. 3. pag. 3. tomi 2. *Tàm impu-*
†Error 27 *dentèr hac allegabant, ut annus* † *orno compulerit;*
†Error 28 quod cap. 29. ejuſdem lib. pag. 274. *Gloria* † *ſunt illi ab omnibus Sanctis ejus, quod* pag. 148. tom. 3. *vi-*
†Error 29 *detur enim noſtris hiſce temporibus aperuiſſe* † *infernum os ſuum*, atque id genus alia?

R. Potuerunt hæc, & ſimilia corrigentis oculos ſubterfugere.

S. Æthiopem lavas, ſi cuncta Laderchii errata excuſare contendis: nimirùm vulgatiſſimas gramma-

maticæ regulas paſſim is prætergreditur; ut cùm
tom.1. pag.193. habet. *Denique nec* † *Athanaſium in* †Error 30
vita Antonii, *nec* † *Hieronymum in vita Hilario-* †Error 31
nis, *nec* † *Theodoretum &c. diſciplinæ hujus memi-* †Error 32
nere : & pag.303. † *Converſio*, *quam infirmare ſa-* †Error 33
nitas poterat, *infirmitas roborat:* ac pag.438. *Cum ſibi*
videretur cogitaſſe † *Dominum:* & pag.389. † *Per-* †Error 34
ſequutus in † *unam civitatem decreverat fugere in* †Error 35 †Error 36
aliam, ubi tùm verbo *perſequor* paſſivè utitur, tùm
accuſandi caſum pro auferendi uſurpat; dicendum
quippè fuerat *in una civitate*.

R. Fortè Evangeliſtarum phraſim Religiosè hoc in textu obſervaverit.

S. Nihil minus; nam Matth. c.10. legimus. *Cum perſequentur vos in civitate iſta, fugite in aliam*, non verò *cum perſecuti eritis in Civitatem iſtam*.

R. In reliquis tomis non tanta fortaſſe irrepſerit mendorum ſeges; primæ enim curæ ſolent ſecundis difficiliores evadere.

S. Haud pauciores lapſus tomum ſecundum in-
ficiunt. En pag.204. *Se quodammodò dentibus publicæ*
obtrectationis † *exponitur:* pag.448. *In portis quip-* †Error 37
pe ſuis omnia poma nova, & vetera ſervaſſe videtur
† *Virum admirabilem* : pag.466. *Petrus verò ab urba-* †Error 38
nitate quaſi abborruiſſe † *apparet:* pag.569. in titulo †Error 39
capit.29. lib.4. † *Monachis, & Religioſis Mundo,* †Error 40
*& ſibi mortuis Monaſteriorum regimen ambire ve-
tat*, ubi dicendum erat in accuſandi caſu *Mo-
nachos, & Religioſos Mundo, & ſibi mortuos &c. ve-
tat*.

R. Hæc

R. Hæc ipſe Laderchius inter typographi errata retulerat, atque emendaverat.

S. Eandem incudem tundis. Si ſemel tantùm caſus variatus occurreret, præli lapſibus jure accenſeri poſſet; at dum omnia ad alium caſum detorta ſunt, Auctori hæc omnia meritò adſcribenda videntur; præſertim cum & in titulorum, ſeù capitum indice huic tomo præfixo idem error invariatus repetatur.

R. Jam tertium tomum evolve, de ſecundo enim ſatis multa delibaſti.

S. In pag. 33. tomi tertii lin. ult. legimus. *Purum*
†Error 41 *eſſe Clericum* † *erubeſcitur in Eccleſia*, quaſi nimi-
rùm inter activa verba computari, ac paſſivè flecti
poſſet *Erubeſco* (quod & in ipſo indice ad vocem
Clericus repetit; ac verbo *deſervio* ſimiliter abutens,
†Error 42 ait; *Clericus purus eſſe* † *erubeſcitur*, *ideò ambitioſè*
†Error 43 *curiæ Principum* † *deſervitur*, *ut ad Epiſcopatus api-*
cem perveniatur) & paulo poſt pag. 34. *Vendicare*
hic Auctor uſurpat pro *Vendere* ibi *Paulatim inſoleſ-*
†Error 44 *centes docti ſunt in brevi* † *vendicare altaria*, *ſubdito-*
rum marſupia evacuare : & pag. 61. *Docuit Vir San-*
†Error 45 *ctus pro juſtitia* † *agonizare*, quaſi ex verbo aliquo
agonizo infinitus modus deduceretur, cum apud
Eccleſiaſtic. cap. 4. (cui loco Laderchius alludit)
imperativè ex verbo *agonizor* habeatur. *Pro juſtitia*
agonizare pro anima tua, *& uſque ad mortem certa pro*
†Error 46 *juſtitia* Vide & pag. 315. ubi *in* † *Sanctorum Ec-*
cleſia Patrum legitur pro *In Sanctos Eccleſiæ Patres*:
& pag. 345. *Cum ſimplex*, *& moderata reſponſio poſ-*

ſit

ſit † *te placere*, hoc eſt *tibi placere* : ac demum pag.427. *Ut* † *mentiret iniquitas ſibi*, cum in Pſalmo 26. verbi deponentis indolem ſervet, *mentior*, ubi dicitur. *Et mentita eſt iniquitas ſibi*. Omitto alia leviora paſſim legentibus occurrentia. †Error 47 †Error 48

R. Expectabam, ut criticum ageres ad pag.361. hujus tertii tomi, ubi typographo exciderat. *Et in miſericordia increpaverit eum*, ſed ſolers Hiſtoriographus noſter id corrigendum monuit lin.19. † *increpuerit*. †Error 49

S. Superſedere ab ea cura potuerat, dicente Cicerone ad Quintum Fratrem *Cato Pompeii in me perfidiam increpavit*. An ſibi religioni duxit Pſalmographi verba, pſal.105., ex Breviario deducta immutare, ubi habetur : *Et increpuit mare rubrum?* Cur exempla Evangeliſtarum præteriit? Matth.17. *Increpavit illum Jeſus, & exiit* : *Luc.*4. *Et increpavit illum Jeſus dicens* : & cap.8. *Increpavit ventum:* & cap.9. *Increpavit Jeſus Spiritum immundum*, ut alia omittam veteris Teſtamenti?

R. Nimirùm correctiones ipſas corrigere aggrederis, quando nihil aliud reſiduum eſt, quod in hoc opere carpas.

S. Nihil aliud reſiduum eſt? Excute iterùm, excute Laderchianos tomos: reſtituе primum. Quid hic circa med. tertiæ paginæ Præfationis legis?

R. Nimirùm : *Agnovi*, † *meis viribus non eſſe magnitudines tam mirifici Doctoris annunciare*. Hiccine ſcrupulus latet? †Error 50

S. Hìc planè; dicendum enim fuerat *Agnovi*

vi-

virium mearum non eſſe; quemadmodum ait Cæſar lib. 1 de bello Civil. *Neque ſui judicii, neque ſuarum virium eſſe diſcernere.* Sed perge ad finem ſequent. paginæ circa tertiam præfationis partem.

R. Auguror, te velle Laderchio de phylacteriis †Error 51 litem movere; ait enim ibi: *dum tantoperè* † *phylacterias rerum mirificè dilatant*, quod & repetit †Error 52 tomo 2. pag. 482. *Nobilitatis humanæ* † *phylacterias etiam in clauſtro dilatant*; dicendum quippè utrobique fuerat *phylacteria*, niſi fortè utrunque Latinis Authoribus probetur.

S. Nuſquàm *phylacterias* invenies; Sic enim habet tex. Matth. 23. cui alludit Laderchius, *Dilatant phylacteria ſua*; undè & Concilium Laodicen. cap. 30., quod eſt in Can. Non oportet 26. quęſt. 5. ait: *Non oportet, Clericos facere phylacteria, quæ animarum ſuarum pericula probantur*; & Joan. Diac. in Ep. ad Carol. M. *Phylacteria tenui argento fabricata, vilique panno de collo ſuſpenſa* commemorat; ac D. Gregor. Pap. lib. 12. ep. 7 *Excellentiſſimo Filio noſtro Adulovaldo Regi tranſmittere phylacteria curavimus.*

R. Oppidò eruditum te probas, mi Sejane, vix tantum operæ ſibi Laderchii Hiſtoria flagitaſſet; quanquam & ipſe Laderchius non ineruditus videri poteſt, cùm alibi paſſim, tùm præſertim pag. 246. tom. 3. ubi ex Budęo Cicer. Aulo Gall. Hiſtorici officium illuſtrat.

S. Hæc in lexicis vulgò proſtant. Proſequere mecùm ad alios Auctoris noſtri barbariſmos in primo tomo notandos, nam pagina 17., atque alibi

vi-

Digitized by Google

† *vigeſimum* ſcribit pro *viceſimo*. pag.98 *tantum* †Error 53
† *fas attentare pro tantum nefas*; pag.162. *lingua* †Error 54
ejus † *concinuit dolum pro concinnavit*, ut in pſal.49. †Error 55
lingua tua concinnabat dolum pag.356. † *treſdecim* †Error 56
habet pro *tredecim* pag.141. † *Moguntiaci* Conci- †Error 57
lium Congregatum ſtatuit, pro *Moguntię*; pag.304.
Baptiſmum, mi, declinat pro *Baptiſmus, mi*; aut
Baptiſma, matis; idque non ſemel, ſed bis repe-
tit: *regularis profeſſio non eſt ſecundum* † *Baptiſmum* †Error 58
Et paulo poſt *Hujus hac de cauſa* † *Baptiſmum in-* †Error 59
validum judicatur ut omittam idiotiſmos illos,
cum in disjunctiva negatione particulam *vel* pro
an uſurpat, quemadmodùm pag.125. *utrum Ro-*
mam petierit, † *vel ne, ignoratur*, & pag.271. *poteſt* †Error 60
ne, † *vel è contra?* cui ſimile eſt illud in tomo 2. †Error 61
pag.30. *at talis doctrina vera erat ne*, † *vel falſa*? †Error 62
& ſic alibi.

R. Hoc ad elegantiam magis, quàm proprietatem ſermonis ſpectare videtur.

S. Proprianè tibi videntur quæ tom.2. habet, nimirum *ſcutere* pro *excutere* pag.200. *debet prius*
† *ſcutere nummum*; & *divitia, tia*, ſingulari nume- †Error 63
ro prolata pag.501. † *Sempiterna divitia, vel pau-* †Error 64
pertatis contemplationem, & tom.3. pag.110. *decubare*
activo modo pro *reclinare* ibi *Homini in* † *cubicu-* †Error 65
lum aliquod incluſo de ſuis tantùm rebus ſollicito,
corpus humi † *decubare aſſueto*, ubi etiam *intra cu-* †Error 66
biculum aliquod incluſo, vel *in aliquo cubiculo* dicen-
dum fuerat; nec non pag.422. *Et agnovit* † *praſtò* †Error 67
tuæ perditionis indicium, quaſi adverbium *praſtò* non

paratum, *aut in promptu eſſe*, ſed idem quod *citò*, vel *ſtatim* [quod nos *promptement* dicimus] ſignificaret, poſſetque alteri, quam verbo *ſum*, & compoſitis, juxta grammaticæ canones, adjungi: hæccine, inquam tibi, Ruffine, propria videntur, an etiam eleganter expoſita? Quid, quòd nominum etiam ſignificationem propriam ignorat Laderchius? Quis enim neſcit, per *diploidem* duplicatæ veſtis genus indicari? at ille, velut recoctum lactei ſeri coagulum, aut lutum, aut quidpiam aliud, quo facies per ignominiam illiniri queat, eſt interpretatus, dum lib. *6.* cap. 7. pag. 304. ſic habet: *Facies*
†Error 68. *eorum Petrus implet*, † *ſicut diploide*, *confuſione*.

R. Nec dum ſatis officio pedagogi functus es? Nec tua aliquando brachia laſſantur hac ferulà?

S. Jam ſcio: in proximo eſt duodecima, quæ te criticæ noſtræ pertæſum ad prandium vocat. Unam permitte obſervantiunculam, mox dimitto

R. Nihil eſt, quod urgeat ad diſceſſum, niſi te Mæcenas tuus expectaret: non minimæ porrò utilitati, ac voluptati colloquia mihi tua cedere ſcias; deprome itaque obſervantiunculam.

S. Noſti, duplicatam in eadem clauſula negationem aſſertioni æquivalere.

R. Quis neſciat?

S. Ignota profectò hæc grammaticæ lex Auctori noſtro fuiſſe videtur, qui frequentèr adeò in illam impegit; nàm in Præfatione ad finem ſecundę paginæ ſcripſiſſe vidimus; *neque trium menſium ut*
†Error 69. *fuit*, *opus fateor* † *non duxi*, hoc eſt *non cogitabam*

huic

Digitized by Google

huic operi tres menſes impendere, & poſt quinque paginas *Ne quod ſuperfluum eſt*, *& inutile*, *in hoc ipſo approbare* † *non videar*, nimirùm *ut non videar*, *&* pag.46. tom.1. ait. *Minus ex identitate conſtitutionum conſtat* † *non probari talem unitatem* pro eo, quod eſt, *minus conſtat probari*: ac pag.85. *Neminem in Italia eximias, conſtitutiones tradidiſſe* † *non invenimus*, hoc eſt, *nullum invenimus*; & pag.291. *Caveat*, *æterno Judici quid poſſit reſpondere*, *ne* † *habeat*, nempè *ne deſit quid illi reſpondeat*; & pag.303. *diſtrictè probibentur nuptias* † *non præſumere*, hoc eſt, *jubentur non præſumere*. Et in tom.2. pag.501. *Nullum ſibi emolumentum ex ſæcularibus iſtis ſperare ſibi caro noſtra* † *non poſſit*, *hoc eſt nihil inde ſperare queat*; & pag.520., *ſed* † *nec ſub pietatis ſpecie ad ſæcularia reverti diſtrictiſſimè ſemper prohibuit*, *nempè reverti ad ſæculum ſemper prohibuit*; ac pag.564. *Adamantis ſigillum formam cæteris lapidibus imprimit*, *ſed viciſſim in ſe nullius ſoliditatis imaginem* † *non admittit*, hoc eſt *nulla figura obſignatur*, & ſic de aliis ſimilibus, quæ ex diſcretione, non ex verborum ſono æſtimanda, & interpretanda paſſim occurrunt.

† Error 70
† Error 71
† Error 72
† Error 73
† Error 74
† Error 75
† Error 76
† Error 77

R. Video à te ſingulos fermè apices hiſtoriæ hujus excuſſos, ut illum ſeptuagies, & ſepties lapſum oſtenderes; at Evangelico præcepto illi ignoſcendum fuerat, vel ſi ſeptuagies ſepties peccaſſet: nec tamen diffiteor paulo majori diligentia potuiſſe, ac debuiſſe lucubrationem hanc exarari ab Auctore, à typographis emendari; tàm venuſto nihilominùs

Digitized by Google

nùs ſtylo expreſſa eſt, ut ab his nævis majorem fortè gratiam accipiat; nam & Veneres noſtras nigris maculis faciem inſpergere noſti, è quibus curatæ cutis candor vividiùs emicet.

S. Habeto tibi tuas veneres. De ſtylo pomeridianis horis conferemus, & quot ineptiis redundet examinabimus, Vale.

R. Difficiliorem provinciam in te ſuſcipies; ſed nolo diſceſſum morari: reducem poſt tres horas expecto.

Colloquium III.

SCUTICA

Innumeris Laderchiani ſtyli ineptiis, & Verbi Dei profanationibus caſtigandis adhibita.

R. O ſummam diligentiam! Tàm citò à prandio expeditus?

S. Pigræ, & inſuaves videbantur horę, quæ me à te devellebant.

R. Sed & lætior quàm anteà tibi aſpectus.

S. Nempè tetricum pædagogi vultum depoſui.

R. Critici tamen perſonam non exuiſti.

S. Donec à Laderchii patrocinio te avocaverim, non dimittam.

R. Nul-

Digitized by Google

R. Nulla quidem mihi cum illo neceſſitudo eſt, at non ſine quorundam plauſu ejus ſtylum à Viro ſummæ dignitatis commendatum audivi, nec patior eundem à te, aliiſve pauciſſimis contribulibus tuis impunè traduci.

S. Miror, homines adeò vecordes repertos, ac tam corrupto erga bonas litteras guſtu inſtructos, quibus ejuſmodi rhapſodiæ ſalivam moverint.

R. Pacatiori animo hæc diſpiciamus. Eſt aliquid in unaquaque re Primum eſſe: tot Scriptorum veſtigiis tritas vias ingredi, atque emetiri nimiſquam vulgaris laus eſt, at Laderchius noſter novam ſibi ſemitam aperiens, ut claſſi eruditorum non modò ſe adjungeret, ſed præiret, inſuetam penitùs ſcribendi formam uſurpavit; ut cum Poeta Philoſopho canere poſſit.

Avia Pieridum peragro loca, nullius ante
Trita ſolo: juvat integros accedere fonteis.
Atque haurire, juvatque novos decerpere flores,
Inſignemque meo capiti petere inde coronam;
Unde prius nulli velarint tempora muſę:

nimirum hiſtoricas narrationes cum myſticis Scripturæ Sacræ expreſſionibus aptè conjunxit, & criticum ſtylum, conſertis ubique venerandis phraſibus ex utroque Teſtamento petitis, expolivit ſimul, ac conſecravit.

S. Papè! An potius miſerè fædavit? Nullo enim, ut vides, delectu, judicio nullo, centonem mendicitati ſuæ conſuit, nec reverentiæ Sacris Literis debitæ, nec decoris ſervandi, nec prudentis appli-

plicationis uſpiam ſe memorem præbuit.

R. Quàm diverſa ſunt hominum judicia! ſi te adverſus Laderchii ſtylum muſſitare Quintinus cognoſceret, in numero pereuntium animarum cum reprobis eſſe recenſendum pronunciaret; Sic enim in hujus operis approbatione de Laderchio ſcripſit: *Ne doctrinam è cælo inſpiratam terrena labe contaminet, utitur plerunque phraſibus Scripturæ Sacræ inter ſe connexis, exiſtimans, verbum Crucis iis, qui ſalvi ſiunt, non minùs gratum fore, quàm pereuntibus ingratum.*

S. Undè hoc Quintino lumen affulſit, ut certum Prædeſtinationis criterium in approbatione Laderchiani ſtyli reponeret? Indè nimirùm, undè & Laderchii doctrinam *è cælo inſpiratam* ſordidus aſſentator pronunciat. Interim probi quique, ac docti viri ſtomachum ſibi ex tam inepta ſententiarum farragine ſubverti fatentur, ac bilem ipſam ſuſdèque moveri.

R. Quid narras? An non hic ipſe ſtylus eſt, quem Bernardus Claravallenſis, quem ipſe Petrus Damiani, quem pii quilibet Eccleſiæ Scriptores [in aſceticis ſaltem operibus, nam ad hiſtoricas lucubrationes primus, ut arbitror, hic Auctor traduxit) proſequuti ſunt, ex Divinarum ſcripturarum theſauris nova, & vetera teſtimonia proferentes, eaque ſuis ſententiis paſſim opportunè adaptantes?

S. Si nil diſtaret à ſedulo, prudentique imitatore putidus, & ineptiſſimus affectator, nihil eſſet planè ſimilius: Sacram Scripturam appoſitè, & pro

re

re nata in uſus ſuos quaſi ſpontè venientem illi admiſere, non *in ſecuri, & aſcia dejecerunt eam*, ut paſſim hic ſolet.

R. Sua ſemper conſtare debet ſacris literis veneratio.

S. Omni quidem veneratione ſacra dicta ſunt excipienda, ſed ob hoc ipſum intemperatus ipſorum uſus meritò vituperandus eſt; nam ut ſuo loco poſitæ Divini Codicis phraſes, ſermonem gemmarum inſtar ornarent, ità ubilibèt citrà ſobrium, ac prudentem uſum ſparsæ, immò citrà delectum, citrà ordinem, citrà connexionem, citrà propoſitum congeſtæ, lapidum inſtar obruunt, impediunt, atque à progreſſu lectionis quemlibet non depravati guſtus abſterrent.

R. Vereor, ut hujus novi ſtyli venuſtates non ſatis guſtaveris. Quid enim comparari poteſt cum initio capitis primi lib.3., undè ſecundum hunc tomum auſpicatur Laderchius?

S. Cujuſmodi illud eſt?

R. Ecce. *Dum igitur Roma cantaret Dilecto ſuo Beatiſſimus Petrus canticum Patruelis ſui vineę ſua, & vinea Agnetis Auguſta facta eſſet dilecto ſuo in cornu filii olei, & ſapiret eam ſalutaribus monitis, & lapides eligeret ex illa, & plantaret eam electam, & ædificaret turrim in medio ejus; & torcular extrueret in ea, facta eſt illi à Venerabili Deſiderio Caſſinenſi Abbate vox dicentis, capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas.*

S. Atque hic tu elegantiam, & eruditionem re-

reperis? Ego ſobrietatem, & prudentiam ſcriptoris deſidero; nam quis futurus erit Sacrarum Scripturarum abuſus, quæ profanatio, ſi deliramenta hæc in exemplum abire impunè permittantur? Quid enim verò, per Superos omnes obteſtor, hoc loco ſignificare poteſt *Canticum Patruelis ſui vineæ ſuæ?* Quid illud *cornu filii olei?* quæ *turris ædificata in medio Agnetis?* quod *torcular in illa extructum?* Vides nè hæc aut ineptam, aut etiam obſcænam, certè parùm decoram ſpeciem in Lectorum mentibus excitare; quemadmodum, & illud, quod de Cadaloo, & Alexandro II. pag.145. hujuſmet 2. tomi inſulsè profert *Licèt Alexander ædificaſſet in gyro ejus:* & illud tom.3. pag 307. Quietiſmum ſapiens: *Licet is, qui foris erat ſuus homo corrumperetur, tamen is, qui intus erat, renovabatur de die in diem:* & alia multa ejuſdem commatis?

R. Omnia munda mundis; niſi velis uſque adeò cavillari, ut præclaram etiam illam expreſſionem redarguas, qua Theuzonis Eremitæ ex Damiani epiſtola reſipiſcentis converſio ad vivum deſcribitur lib.3. cap.5. num.2. pag.47. tom.2. his verbis *Niſi enim Dominus exercituum reliquiſſet Theuzoni Semen verbi ſui ex ore Beatiſſimi Viri, quaſi Sodoma fuiſſet, & quaſi Gomorrha ſimilis eſſet.*

S. Scilicèt de Theuzone Eremita Florentiæ degente, ut video, loquitur Auctor: quaſi verò alterius, quàm arrogantiæ criminis reus à Damiano correptus eſſet!

R. Immò Florentiæ tùm non fuiſſe Theuzonem

ad

adverſùs Baronium eruditus Auſtòr contendit.

S. Erit aliàs de hoc diſputandum. De ſtylo proſequamur.

R. Non puto, ſiniſtrà interpretatione te accepturum, quòd prudentiſſimus hic animarum Director in quoſdam mulierculárum ſpirituales Patres ſcripſit hoc eod. tom. pag. 132. *Qui idoneos ſe putantes miniſtros novi Teſtamenti, ne aliquis intendat in faciem ipſarum, propter gloriam, quam jactant vultus earum [quæ certè poſteà evacuantur] prohibent furore potiùs, quàm zelo.*

S. Furere mihi ipſe videtur, tùm inepta applicatione verborum Apoſtoli, tùm in hujus prudentis cautelæ inconſulta criminatione: nec magis decora ſunt, quæ paulò poſt ſubdit de PETRO DAMIANI, qui *magis præſenti alligatus erat Auguſtæ in manibus enim ſuis deſcripſerat eam, & muri ejus coram oculis ipſius ſemper.*

R. Scio cui alludas; Sed contra apertiſſimam Auctoris mentem, cujus verba quantam ſpirent majeſtatem Viro Eccleſiaſtico dignam, & quantam prudentiam ſpiritus, ac venuſtatem ſermonis præſeferant, ſatis intelliget quisquis puro animo, ac ſimplici oculo eadem contempletur.

S. Expecto, ut venuſtatem ſermonis, prudentiam ſpiritus, ac majeſtatem Viro Eccleſiaſtico dignam deprædices etiam in pag. 249. tom. 1. ubi pignora benevolentiæ Leonis IX. in PETRUM DAMIAN. deſcribens ait. *Videns igitur dominus, quòd Jacob deſpiceret Liam, ſcilicet Petrum Leo, aperuit*

vulvam ejus, qui tot filios concepit, quot pias tradidit inſtitutiones: videns humilitatem ejus, & audiens, illum haberi contemptui, ut amaret illum Summus Pontifex, & copularetur illi, habitare fecit ſterilem in Domo Eccleſiæ Matrem filiorum latantem, benedixitque filiis ſuis in eo; veruntamèn non invenit gratiam in oculis ejus, nec fuit comedens in menſa ejus, quamvis duo pignora Spiritus ſui ei dediſſe inveniamus, licèt, ut credimus, in diebus primis. Ubi patet, Auctorem de Damiano perindè ac de fæmina quapiam perpetuò loqui, putidamque allegoriam uſque ad inverecundas partes (*aperuit vulvam ejus*) uſque ad fædum commercium (*& copularetur illi*) continuare.

R. Video te myſterii penitùs ignarum cum vulgo cæcutire: putas nimirùm PETRUM DAMIANI *Virum* fuiſſe, cum reverà *Fæmina* fuerit.

S. Quod audio monſtrum! Ludis, opinor, cum illo Burdigalenſi Chimico, quem annò ſuperiori cum interrogaſſem, quid profeciſſet in ſuis circa mercurium ſtudioſis operationibus, quaſi grande myſterium in aurem inſuſurrans: amice, inquit, quàm inſcitè oleum, & tempus perdit noſtrorum artificum vulgus, cui perſuaſum hactenùs fuit maſculum eſſe mercurium! ego ædepol fæminam eſſe denique comperi.

R. Apage chimicorum nugas: ego ſeria loquor, & quæ, Laderchio teſte, Deus ipſe revelavit dicens tom. III. lib. 5. cap. 3. num. 3. pag. 15. *Non eſt vir*

Pe-

Petrus, ut putatis, qui poſſit mittere manum ad fortia, ſed mulier.

S. Bona tua venia, textum integrum ab initio ejuſdem num.3. relegam, ut arcani hujus rationem intelligam; *Idcircò* inquit Laderchius, *cum depoſito tandem, ut vidimus cum Cardinalitia dignitate Epiſcopatu, ſederet ad pedes Jeſu mærens, & offerens ſacrificium ſpiritus contribulati in recordatione peccatorum ſuorum, & putreſcerent, & corrumperentur cicatrices ſuę à facie inſipientiæ ſuæ, ideòque audiret murmurantes: ut quid perditio hæc? cauſantes videlicèt, quod unguento ungeret tantùm pedes Jeſu, vivendo ſibi ſoli, qui multis prodeſſe poterat, & dicentes; potuit enim venundari multò, & dari pauperibus; verus humilis non bonum mercatum hoc ſibi credidit; nimis enim pertimuit in Eccleſiaſtica gloria dignitatis detrimentum ſui facere, undè intelligens verba hæc inter illas eſſe, quas ſcriptura loquitur, muſcas morituras, quæ perdunt ſuavitatem unguenti, recordatus eſt Divina illius ſententię; Popule meus, qui te beatificant in errorem inducunt. & excuſantem Dominum, reſpondentem pro ſe eis, qui quaſi de otio incuſabant ſe audire exiſtimavit, & dicentem: quid moleſti eſtis huic mulieri? Quod eſt: Vos videtis in facie, & ideo ſecundum carnem judicatis; non eſt vir Petrus, ut putatis, qui poſſit mittere manum ad fortia, ſed mulier: quid tentatis ei imponere jugum, ad quod ego minus ſufficientem intueor? Bonum opus operatur in me; ſtet in bono, quia non convaleſcit ad melius. Hoc pacto de abdicanda Eccleſiaſtica dignitate Petrus conſilium firmavit.*

R. Quid ais nunc Sejane? Vides germanam cauſam, cur Damianus Cardinalitiæ, & Epiſcopali dignitati nuncium remiſerit, ab Auctore noſtro tandem proditam; quia videlicet audivit Dominum ſibi dicentem, quod *non vir erat*, *ſed mulier* huic oneri inſufficiens, nec poterat (ut infrà ſubdit Laderchius) *molles*, *& fœmineos humeros ſuos virorum ſupponere ſarcinis*.

S. Vix meiſmet oculis credo; quis enim in animum induxiſſet, poſtquàm ab eruditis confutata eſt Joannæ Papiſſæ fabella, hanc novam *de Damiana Cardinaliſſa* fore à Laderchio excogitandam?

R. Non fingit hoc mirabile arcanum Laderchius, ſed à Domino revelatum narrat: idque firmius perſuaſum habet, quàm ut illum ſperare poſſis de ſententia dimovere; undè poſtremorum capitum hujus Operis tituli habent: *Fide accepit mulier de reſurrectione mortuos ſuos Joannem ſcilicet Laudenſem &c.* Et iterum: *Fide accepit mulier de reſurrectione mortuos, ſuos, Sanctum nempè Dominicum Loricatum &c.*

S. His locis Matrem Eccleſiam intelligebam.

R. Si reliquis titulis comparaveris, de Damiano ubique loqui cognoſces. Nimirum tituli omnes lib. 5. per hæc verba incipiunt *Cardinalis Epiſcopus*, & ſubindè variantur juxta varias dotes, quas in Epiſcopo exigit Paulus epiſtolæ ad Tit. cap. 1. exempli cauſa cap. 3. 4. & 5. *Cardinalis Epiſcopus non ſuperbus*: cap. 7., & 8. *Cardinalis Epiſcopus non iracundus*: cap. 9. 10. 11. 12. 13. *Cardinalis Epiſcopus non vinolentus*.

S.

S. Tàm multis capitibus contendendum erat, ut ſuaderet, Damianum auſterum eremicolam non Vinolentum fuiſſe?

℟. Non ſolum ab ebrietatis fuga dotem hanc in Damiano commendat; Sed ex quo inſuper vigiliarum diſciplinam reſtituerit, clericorum incontinentiam ſit inſectatus; celebrandarum nuptiarum tempora violantes repreſſerit; intemperantem conjugatorum libidinem frænaverit; nugas, ſales, lepores, facetias fuerit deteſtatus,

S. Itàque Cardinalis Bellarminus Petrum Damiani *vinolentum* fuiſſe crediderat, quando illum in lib. de Script. Eccleſ. *facetum fuiſſe, & ludendi, ac falsè carpendi artem non ignoraſſe* pronunciavit. Sed perge.

R. Cave ampliùs interrumpas hanc titulorum œconomiam. Itàque cap.14. oſtenditur *Cardinalis Epiſcopus non percuſſor*: cap.15. 16. 17., & 18. *Cardinalis Epiſcopus non turpis lucri cupidus*; cap.19. *Cardinalis Epiſcopus hoſpitalis, benignus*: cap.20. & reliqu. uſque ad 27. *Cardinalis Epiſcopus fuit Sanctus* Cap.28. 29. 30. 31. *Cardinalis Epiſcopus amplexatus eſt eum qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem*. Mox *de fide S. Doctoris* in lib 6. tractaturus omnes titulos incipit per hanc vocem *Fide*; atque ſicut perpetua commentatione Epiſtolæ ad Titum librum 5. abſolverat, ità in hoc ſexto prodigia Fidei PETRI DAMIANI applicat; undè cap.2. ait: *Fide vicit regna*: cap.3. 4. 5. 6. & 7. *Fide operatus eſt juſtitiam*: cap.8. *Fide adeptus eſt repromiſſionem* cap.9., & reliq. uſque ad 16. *Fide obturavit ora leonis*.

S. Da

S. Da veniam tantiſper, obteſtor, dum adeò multiplicem hujus textus applicationem cognoſcam integris octo capitibus digeſtam.

R. An neſcis, Damianum fideliter veritati adhæſiſſe, & doctrinam ſuam contra impugnantes defendere non dubitaſſe; ad hæc Philoſophorum verſutias deteſtatum, eos, qui plus volunt ſapere, quàm oportet, odiſſe: circà diem conceptionis S. Joann. Baptiſtæ deceptum, & per viſionem à Deo emendatum? Hoc Laderchio eſt *Fide obturare ora leonis*.

S. Eſto etiàm *conculcare leonem*, *& draconem*, per me licet. Proſequere.

R. In cap 17. oſtendit, quod Damianus *Fide extinxit impetum ignis*: cap.18., & 19. *Fide effugit aciem, gladii*: cap.20., & 21. *Fide convaluit de infirmitate*: cap.22., & 23. *Fide factus eſt fortis in bello*: cap.24., & 25. *Fide caſtra vertit exterorum* ac demùm cap.26. 27., & 28. *Fide accepit mulier de reſurrectione mortuos ſuos*. ubi quis dubitet, pariter de Damiano, tanquàm muliere, Laderchium loqui? nec enim Eccleſiæ, ſed Damiani Fidem toto hoc libro ſibi illuſtrandam ſuſceperat.

S. Fruſtrà hùc trahis noſtri Hiſtoriagraphi verba, qui ad Matrem Eccleſiam expreſsè retulit hujuſmodi titulos, quidquid ſit, an ſatis appoſitè fidem Eccleſiæ hic celebrandam in Damiani laudem aſſumpſerit.

R. Quid, ſi Eccleſiaſticos omnes, ipſumque Chriſtum Dominum in fœminam mutatum tibi apud Laderchium oſtendero?

S.

Digitized by Google

S. Quas loqueris blaſphemias?

R. Conſule pag.238. ejuſdem hujus tom. 3. videlic. in lib.5. cap.31. n.6., ubi Eccleſiaſticorum vitia redarguens ait: *Non ſunt profectò Matres, qui, cum ſint de Crucifixi Matrimonio nimium incraſſati impiguati, dilati, non compatiuntur ſuper contritione Joſeph.* Porrò *Matres, & Matrimonium* ad fæminas referuntur.

S. Idem & mihi videtur.

R. Sed, dum præ manibus eſt, non pigeat hujus textus reliquum maxima zeli expreſſione conceptum audire: Sic ergo proſequitur. *Archipræsbyter circuit obedientiam ſibi creditam, & ut impleat Saccum ſuum, tradit Sanguinem juſtum, vendit nempè homicidia adulteria, inceſtus, fornicationes, Sacrilegia, perjuria, & uſquè ad ſummum implet manticam ſuam. Famà igitur volante, innoteſcit Epiſcopo talis quæſtus, & accerſito Archipræsbytero: da mihi, inquit, partem meam. At ille: nihil dabo tibi. E' contra Epiſcopus: Si non dederis, inquit, mihi partem meam, auferam tibi omnia. Fitque altercatio maxima, & propter avaritiam ſit diſcordia. Poſteà verò Archipræsbyter revolvens ſecum, quod auctoritate Epiſcopi fungatur, iſtà neceſſitate, & quod ſine gratia ipſius nihil poſſit, perversè converſus: pœnitet, inquit, me: accipe partem tuam, & inſuper de mea, quod beneplacitum fuerit; & reconciliantur. Heù, ſicut Herodes, & Pilatus reconciliati ſunt, & Chriſtus crucifixus eſt; ſic nihilominus iſti reconciliantur, & pauperes Chriſti ſpoliati ſunt. En tempora planè fœda à negotio*

Digitized by Google

tio perambulante in tenebris: quapropter væ generationi huic à fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis.

S. Obſecro, mi Ruffine, Apologum ne, an Parabolam recitaſti?

R. Quod voles erit; modò eruditam, concinnam, lepidamque ſuprà omnem guſtum narratiunculam fatearis.

S. Non repugno. Fac tantùm intelligam, quorſum hæc ad Damiani geſta pertineant.

R. Id uſque adeò reconditæ eruditionis eſt, ut ſi candidè fateri velim, ſcriptoris mentem ne ipſe quidem ſim aſſequutus, nec adhuc planè definire licuerit, de quo Præsbytero dicat hoc, de ſe, an de alio aliquo.

S. Fabulam ego dixerim; cum in ſcriptoribus vitæ PETRI DAMIANI, Joanne videlicet ejus diſcipulo, Hieronymo, Rubeo, Joanne Antonio Flaminio, Auguſtino Florentino, aliiſque Auctoribus de Sancto Doctore loquentibus, nullum facti hujus veſtigium appareat.

R. Ejuſmodi Auctorum (præterquam Joannis) hiſtoriis non admodùm fidendum eſſe cenſet Laderchius lib. 1. cap. 34. num. 4. de quibus, & ad finem Præfationis ità ſenſerat: *Idipſum, quod primus narravit, cæteri reſcripſerunt, undè nobis ex ſcriptorum multiplicatione non eſt magnificata lætitia.*

S. Undè itàque horum indiligentiam noſter Auctor ſupplevit? Undè potuit tantam corradere dicendorum farraginem, qua vitam Damiani vix tribus

bus foliis à Joanne diſcipulo comprǽhenſam, in tres ipſe tomos diſtraheret, atque amplificaret?

R. Audi ex eodem Laderchio in Præfatione. *Extendere*, inquit, *cælum hoc, ſicut pellem, credidi, ut pulcherrima videlicèt hac pelle, in modum magni cujuſdam tentorii univerſam operiendo faciem Catholicæ Terræ, illius admirabili ſanctitate, & doctrina, qua fulget Eccleſia, ut ſole luna, humani, & devoti oblectarentur aſpectus.*

S. Extendiſſe pellem video; quibus verò lacertis confiſus id attentavit?

R. Id ignorare non poteris, ſi poſt quinque paginas in eadem præfatione hæc legeris. *Adjuvat inſuper & ipſe Beatiſſimus Pater infirmitatem meam, dum nimirùm in hujus hiſtoriæ elaboratione ex Sacræ Scripturæ phraſibus, & SS. Patrum ſententiis, aſſumpſi mihi adjutorium ſimile mihi.*

S. Intoleranda præſumptio, ut *ſimile ſibi adjutorium* appellare audeat PETRUM DAMIANI, ipſumque Verbum Dei, & Spiritum Sanctum in aliorum SS. Patrum ſcriptis loquentem!

R. Memineris, Laderchianam hanc hiſtoriam, velut *doctrinam è cælo inſpiratam* à Quintino magnificari: Sed, & ipſummet Laderchium illam velut *ab ipſo Deo purificatam* pronunciare in Præfatione, ubi ſe excuſat, quòd à Magnorum Virorum ſententiis perſæpè receſſerit, dicens: *Parcant, rogo, ori meo eruditiſſimi homines, ſi quod Deus purificavit, commune non dicam.*

S. Præſumptioni jungenda hæc inſania fuerat,

ut ineptias ſuas cælo probatas jactaret! At ne extra chorum ſaltemus, ego nihil injurioſius, nihil magis blaſphemum erga Divinas res conflari poſſe crediderim hoc inſulſo Laderchii ſtylo, quem dum proſequi affectat, tot putidas, ac male olentes ſententiarum quisquilias; quæ in locis hactenùs excuſſis occurrunt, pleno modio profudit.

R. Jam non licebit ſacras dicendi formulas adhibere, & verbi Dei efficaciam tantoperè à SS. Patribus commendatam imitari: quaſi verò Chriſtiani Scriptores ab æthnicis eloquentiæ magiſtris omnem dictionum ſuppellectilem emendicare cogantur, propriæ Religionis theſauris omninò neglectis!

S. Quid interſit, jam ſemel expreſſi. Memini apud Paulum Corteſium longè aliam imitandi rationem viris Ciceronianis præſcriptam, quos non probat Ciceroni ſimiles eſſe, ut hominibus Simias, ſed ut filios parentibus: Simiæ externa quædam dumtaxat repræſentant, filii etiam internaillæ quoſdam geſtus, & motus, nec tamen appoſitè, ſed inconcinnè referunt, quibus ad riſum excitent ſpectatores; iſti vultum, animum, indolem, mores parentum ſuorum æmulantur, quibus ſibi omnium amorem, & admirationem conciliant. Sumere hinc inde verba, & ſententiolas, atque invicem, velut teſſeras, emblemate vermiculato compingere, non iſtud eſt imitari, mî Ruffine, ſed colligere, conſuere, ac conferruminare; totum verò alicujus Authoris, & maximè Sacri ſpiritum ebibere,

& in

Digitized by Google

& in ſimilibus argumentis ſimiles animi ſenſus, ſervata rerum dignitate concipere, ac pari decore proferre, hoc demùm eſt prudenter imitari: quam laudem ſacris ſcriptoribus non deeſſe ſcio, ſed in Laderchii hiſtoria fruſtra requiro, ubi vix aliud paſſim occurrit, quàm perpetuus, & latiſſimè patens ſacrorum Verborum abuſus, & continua ſententiarum S. Scripturæ impudentiſſima adulteratio.

R. Nondùm hos ſacrorum verborum abuſus, nondùm tot ſententiarum ſcripturæ adulterationes in Laderchio demonſtraſti.

S. Quando te hactenùs adducta exempla non movent, brevioribus armis tecum congrediar. Decoranè tibi videri poteſt ſententiarum Divini Teſtamenti applicatio, cum quæ de Chriſto Domino D. Paulus enunciat, quæ in Pſalmis, in Canticis, in Evangeliis de illo ſcripta ſunt, eadem, ſine ulla veniæ præfatione, PETRO DAMIANI adaptare Laderchius nititur? Legem jam quę lib.5. cap.32 num.4. pag.243. tom.III. congeſſit. *Cui enim Sanctorum Epiſcoporum dixit Dominus in Eremitica converſatione, Sede à dextris meis: vel rurſus quem Eremitarum toties, tanquàm virgam virtutis ſuæ emiſit dominus ex Syon dominare in medio inimicorum ſuorum? Cui unquàm dictum eſt, quis mihi det te fratrem meum ſugentem ubera matris meæ, ut deoſculer te foris, & me nemo deſpiciat?* Et lib.3. cap.9. pag.112. tom.II. *His ſtuduit Petrus reformare corpus humilitatis Canonicorum Regularium in Eremitica diſci-*

ſciplina, configuratum corpori claritatis ſuæ, ſecundùm operationem, qua etiam omnia ſibi ſubiicere, & ad priſtini fervoris apicem, quæ in Eccleſia erant, revocare ſummoperè concupivit. Quibus paulò poſt ſubiungit: *Jure meritò igitur extollens vocem quidam de turba ipſorum Canonicorum Regularium dixit &c.* Et lib.4. cap.21. num.3. pag.491. tom.II. *Hoc igitur principium in die virtutis ſuæ, cum in ſplendoribus ſanctæ converſationis genitus fuit, perſeveravit cum illo uſque in finem*. Et quod aliàs expendimus in pag.245. tom. III. *Mirabile certè myſterium, ut vir Sanctiſſimus quod fuit permaneret, & quod non erat, aſſumeret, non commixtionem paſſus, neque diviſionem:* cui ſimilis eſt parodia illa, qua Theologicum axioma de Chriſto prolatum: *Quod ſemel aſſumpſit, nunquàm dimiſit*, ita inflectit ad finem cap.32.lib.1 pag.228 tom.I. *Quæ ab eo* (nempe a PETRO DAMIANI) *univerſalis Eccleſia ſemel aſſumpſit, nunquàm dimiſit*.

R. In his duobus locis poſtremò adductis nulla occurrit Sacræ Scripturæ depravatio, nec enim ex divinis libris verba illa traduxit.

S. Formulas ab Eccleſia, & communi Theologorum uſu conſecratas pariter nefas eſt in alienum ſenſum detortas vitiare. Adde, innumeris aliis locis, Sacræ Scripturæ loquutiones à Laderchio paſſim inverti, quas mirum eſt, non ſatis adhuc à te notatas, atque animadverſas fuiſſe. Quis enim ferat emphaticam illam expreſſionem Apoſtoli de Chriſto Domino ad Damianum ineptè applicari, de quo Laderchius pag.353. tom.1. ſic ſcribit: *Omnia*

Digitized by Google

nia Eccleſiaſtica negotia portans Verbo virtutis, ſua, purgationem peccatorum fecit, tantò melior Epiſcopis cæteris effectus, quantò differentius, ut Monachus ſimul, & Epiſcopus præ illis nomen hæreditavit.

R. Nimii erga PETRUM DAMIANUM affectus expreſſioni hæc danda ſunt. Porrò non mihi penitùs ignota putes tam multiplicia PETRI DAMIANI encomia, quibus à Laderchio celebratur, cujuſmodi eſt illud pag.8. tom.1. *Hoc unum vobis ſcire conveniat, quòd à PETRI DAMIANI ortu uſque ad occaſum, fuit in eo laudabile nomen Domini.* Et ubi in Præfatione ſic loquitur: *Propter PETRUM DAMIANI non tacebo quæ ad vitam, & laudes ejus aliquo modo ſpectare cenſebo, ut cognoſcatur in terra via ejus, in gentibus ſalutare ejus, nec vagari incipiam poſt greges ſodalium ſuorum.* Et paulò poſt elegantiſſimè ſic ſtatuit: *Audacter dicam, quod ea tempeſtate in Eccleſia Dei omnia ferè per ipſum facta ſunt, & memoria dignum ſine ipſo ferè factum eſt nihil.* Quæ vides, Sejane, quanta moderatione ſint ab Auctore noſtro prudentiſſimè circumſcripta.

S. At quibus limitibus horrendam illam blaſphemiam circumſcripſit, qua caput duodecimum lib.2. concludit pag.397. tom.1. *ut viderent omnes gentes, quòd tantùm in illo* (ideſt PETRO DAMIANO) *erat Deus, & non erat abſque illo Deus*, quod utique execrabile eſt adversùs Immenſitatem, Independentiam, atque Eſſentiam Divinam pronunciatum?

R. Et tamen Romæ editus liber eſt, Magiſtri Sacri Palatii, & Epiſcopi Viceſgerentis auctoritate munitus.

S. Quin-

S. Quintinus approbatione ſua turpiter utrumque fefellit. Noſtris Doctoribus Sorbonicis id non excidiſſet. Sed pergamus. Appoſita ne etiam à te judicabitur textuum, in quibus Judęorum Pontificis, aut Æthnici Præſidis mentio agitur, ad Catholicæ Eccleſiæ Principem Romanum Pontificem applicatio?

R. Id bis tantummodò Laderchius uſurpavit, nempè pag.124. tom.1. lin. ult. *Diſcipulus iſte Domini Jeſu jam erat notus Pontifici*: & pag.356. ejuſd. tomi, circa med. *PETRUS noſter DAMIANI audacter ingreſſus Pontificem ab eo primò petiit &c.*

S. Eſt ne etiam præclarus ſacrorum verborum uſus, ſi quæ à Spiritu Sancto adversùs impios, & peccatores contorta ſunt, contra Catholicos ſcriptores retorqueantur?

R. Fateor, aliquantò intemperantiùs hac in re geſſiſſe Laderchium: dum tom.I. pag.219. de Gulielmi Durandi ſententiis ait: *Sed hæ illius aſſertiones ſunt, velut interruptio cadens, & requiſita in muro excelſo, quæ comminuitur, ſicut conteritur lagena figuli contritione prævalida, itaut non inveniatur de fragmento ejus teſta, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fovea*. Et pag.244. de Fortunio, Rubeo, & Flaminio ſic habet: *In tenebris ambulantes vias ejus ignoraverunt, & introitum ejus & exitum, tempora non diſtinxerunt, & confuderunt perſonas*: ac pag. ſeq. Cardinalis Bonæ *teſtimonia convenientia non eſſe* aſſeverat, ubi & Petrum Diaconum inſuggillat; nec non tom.II.

pag.

Digitized by Google

pag.26. *Ut lutum platearum delere* jubet quæ Didacus Franchus in hiſtoria Sancti Joannis Gvalberti tradiderat; de quo Scriptore etiam tom.III.pag.321. hæc ſubdit: *Non judicans honorem animarum Sanctarum, nec intelligens quæ de bono theſauro cordis ſui Vir admirabilis protulit bona, quia verè ſtultum interfecit iracundia, & parvulum occidit invidia, dum his, & aliis patet juſtum circumvenire, quoniam inutilis eſt ſibi, & contrarius, ut credit, operibus ſuorum*. Verùm in his ego tantum crimen relucere non video.

S. Leviuſcula, fateor, hæc ſunt: at quid de Clariſſimo Eccleſiaſticæ Bibliothecæ Scriptore Dupinio pag. ſequ.323. ſcribit Laderchius? nimirùm, hanc Bibliothecam infamare nititur, ſic de illa, & ejus Authore pronuncians: *in qua tantas refert fabulationes, ſed non ut lex Dei, perditque ſapientiam ſapientum, & prudentiam prudentum reprobat, & nihil ſibi minus eſſe videtur à magnis Apoſtolis, & Doctoribus, tanta audacia dedit cor ſuum, ut ſciret prudentiam, atque Sanctorum doctrinam, erroreſque, ac ſtultitiam, tanta temeritate venerabilium Doctorum, & Eccleſiæ Patrum ſcripta, ventilat, trutinat, & tanquàm poteſtatem habens, recipienda, vel non acceptanda proponit, licet reverà nihil ſit, & ex ore ſuo judicetur, vel non legiſſe quæ ſcripſit, vel non intellexiſſe quæ legit*. De quo ſcriptore etiam paulò ante pag.315. hæc effutierat: *Qui in Sanctorum Eccleſiæ Patrum tota die injuſtitiam cogitavit lingua ſua, ſicut novacula acuta fecit dolum, & dilexit omnia verba*

Digitized by Google

ba præcipitationis lingua doloſa . Unde ſcripſit , nimis credulum Beatiſſimum Doctorem N. fuiſſe (qua tamen in re longè mitior fuit Dupinii, quàm Bellarmini Cardinalis in Damianum cenſura, ille ſiquidem hoc tantum aſſerit *Il rapporte quantitè de viſions, & d'apparitions, aus quelles il ajorute creance tres facilement ;* cum hic apertè dixerit, *fabulis ſimiliora eſſe, quàm hiſtoria*, quæ à Damiano de aviculis referuntur) ab eoque tanquàm *à labiis pollutis* ſibi recedendum notat; quaſi non potius Laderchius ipſe fugiendus ſit, qui prophanis labiis Sacras res adeo fædare, ac deturpare præſumpſit.

R. Jamjam teneo, quæ te adeò infeſtum Laderchio cauſa reddiderit; amici nempe Doctoris apertior vituperatio. Nihil de aliorum ſcriptorum vituperationibus exaggeraſti, diſſimulans etiàm quòd Cardinalem Bellarminum inter eos enumeraverit Laderchius, *qui detraxerunt ſermonibus Beatiſſimi Doctoris, & ad increpandum eloquia concinnerunt, & in ventum verba protulerunt, ſuper pupillum irruerunt, & ſubvertere niſi ſunt amicum ſuum*, pag. 321. ejuſdemmet tom. III. At Dupinium tuum à Laderchio vel minimùm tangi non pateris: hic ſcilic. & ſtimulus te vehementius pungit, verùm refellendæ priùs erant Laderchii rationes, quibus illum tot nominibus redarguendum oſtendit.

S. Cras omnia diluam, interim nego, me amicitiæ cauſa cuiquam infenſum redditum. Virum ſanè eruditiſſimum, atque ingentibus in literariam rempublicam meritis celeberrimum Dupinium ſuſpicio, ac mecùm eundem ſumma exiſtimatione di-

dignum judicant doctiſſimi, ac piiſſimi noſtri Regni Scriptores, quos inter Clariſſimus Mabillonius, qui in libro de ſtudiis Monaſticis Dupinis Bibliothecam Aſcetis legendam non ſemel commendat; neque verò me, ob hujus laudatiſſimi Viri criminationem, à Laderchiana hiſtoria factum eſſe averſum ulli perſuadebis; tùm quia non magis Dupinii gloriæ judicium Laderchii derogat, quàm ſolis lumini noctuæ, bubones, ululæ, veſpertiliones; tùm quia nimis apertum eſt, nonniſi vindicandæ Sacrarum Literarum dignitatis amorem, ac veritatis ſtudium hos à me ſenſus elicere, citra ullam calumniæ ſpeciem, citrà ipſius Auctoris odium, cui fauſta omnia ex animo apprecor.

R. Laderchii nomine plurimas habere tibi gratias me convenit, uberiores etiam referrem, ſi (quod noſter Hiſtoriographus in præfatione ſignificavit ſibi deberi, ibi: *Parcendum eſt igitur debili, & cæco, qui primus fragilem tanto commiſit pelago ratem*) ejus qualeſcunque in hac hiſtoria labores æquibonique feciſſes, & ſtylum, quem primus in hoc argumenti genere excoluit, ſin minùs probares, gratis ſaltem auribus, animoque benevolo ſuſcipiens, non in ridiculi oblectamenti materiam jocis, & ſannis tuis convertiſſes.

S. Quæ in Laderchii opere continebantur ſincerè aperui; ſi riſum excitent, quod nec tu diſſimulare jam potes, ſibi Auctor imputet. Interim proſequamur.

R. Sol ad occaſum properat: poſſes in craſtinum differre.

S. Statim expediam. Unum hoc rurſus interrogo, ferendanè ſit ejus audacia, qui propheticas ſibi viſiones arroget, & Divina Vatum myſteria ſomniis ſuis vaniſſimè adſcribat?

R. Id nuſquàm tentavit Laderchius.

S. Quò ſpectant igitur verba illa in tertia Præfationis pagina, ubi de ſe ad hanc hiſtoriam ſcribendam accincto ſic loquitur: *ſed ecce aqua redundantes a mirabilibus Hominis Dei operibus a latere dextro; cum enim egrederetur Vir ad Orientem, qui habebat funiculum in manu ſua, ut metiretur egregii Patris virtutes, & merita, & menſus eſt mille cubitos: traduxit me per aquam uſque ad talos, rursùmque menſus eſt mille, & traduxit me per aquam uſque ad genua, & menſus eſt mille, & traduxit me per aquas uſque ad renes, & menſus eſt mille, torrentem quem non potui pertranſire, quoniam intumuerant aquæ profundi torrentis, qui non poteſt tranſuadari, & tunc aperti ſunt oculi mei, & in fractione panis agnovi meis viribus non eſſe magnitudines tam mirifici Doctoris annunciare &c.* Nonnè hæc omnia ex cap. 47. Prophet. Ezechiel. tranſcripta ſunt, & in alienum ſenſum detorta, ut Laderchianæ phantaſiæ ſubſerviant?

R. Non animadverteram hęc prophetica eſſe. Numquid & ſequentia ex Prophetis deſumpſit, quę inſignem metamorphoſim exprimunt, videlicet: *Nam parvus fons, quem mihi propoſueram, crevit in fluvium, & in lucem, ſolemque converſus eſt?*

S. Mardochęi ſomnium non agnoſcis in cap. 10. lib. Eſter deſcriptum? Illud eſt, quod egregio ſa-

Digitized by Google

nè judicio, ac mira proportione ad ſuę narrationis Subiectum accomodavit Laderchius. At nihil magis Auctoris hujus acre judicium, in proportione ſententiarum ſuarum ſectanda, commendat, quàm ubi librum ſuum oculo cęcutienti, & pedes Pontificis natatorię Siloe comparans in nuncupatoria ad Clementem XI. Pont. Max. ait: *Hęc fuit mihi conſolatio, quòd libellus iſte mitteretur ad natatoria Siloe, ad pedes nimirùm Sanctitatis Tuę, ubi lavaretur à complacita benignitate tua, & veniret videns: Si enim reſpicies, labes cadent, & albugo, quam inſipientia ſcribentis ſuper hunc oculum obduxit, à ſapientiſſima manu tua tracta, quaſi membrana ovi, egredietur, & ille ſtatim viſum recipiet.* Ubi, & ſpontè Canticorum ſimilitudinem affectans, hęc ſubdit. *Noli enim, Beatiſſime Pater, conſiderare, quòd in ſcriptione hac fuſcus ſim, quia nimirùm ſplendoribus ſuis decoloravit me iſte ſol, propter magnitudinem glorię ipſius, nam oculus tuus iſte, ipſe me à me avolare fecit.*

R. Pergis adhuc miſero illudere.

S. An ego aut primus, aut ſolus operis Laderchiani deriſor? Conſule iterum Auctorem Diarii Gallici in hujus hiſtorię recenſione, diar. 34. ſuperiori anni 1704. exhibita. En quid ille de novo hoc ſtylo pronunciet: *Cet Auteur affecte de ſe ſervir par tout de mots, & de phraſes tireès de la Vulgate, du Meſſel, & du Breviaire. Il s' eſt ſans doute imaginè, qu' on ne ſcauroit dire, que de bonne choſes auec des paroles ſanctifieès, & que le Latin de ces ſaints*

Liures , quelque uſage qu'on ne faſſe , porte toujours avec ſoy une certaine onction. Mais le Pere Laderchius pouroit bien s' eſtre trompè dans ces deux points. Quant' au premier , tous ceux , qui liront ſon ouvrage s' apercevront aiſement , qu' il eſt rempli de penſeès qui manquent de juſteſſe , & de metaphores , qui n' ont aucun rapport avec ce que l' Auteur veut dire. Quant au ſecond , on eſt bien moins edifie , que ſurpris de recontrer au milieu d' un diſcorurs indifferent , tantot le commencement d' un Graduel , tantot un bout de Preface , & tantot une demiperiode de l' Evangile de Saint Jean , ou quelque autre endroit de l' Ecriture. Il eſt difficile qu' un langage de cette nature plaiſe aux gens de bon gout. On eſt accoutumè à attacher aux paroles de l' Ecriture l' idèe des obiets , dont elle parle , & l' on ne ſçauroit ſouffrir , qu' auec beaucoup de peine , l' application de ces paroles à d' autres obiets. On lit auec reſpect dans l' Evangile , & dans la 1. Epiſtre de Saint Jean , ce tèmoignage , que l' Apotre ſe rend à Luymeme : „ C' eſt ce meme diſciple , qui rend temoignage de ces choſes , & que à ecrit cecy , & nous ſçavons que ſon tèmoignage eſt veritable. Car il nous à annoncè ce qu' il à entendu , ce qu' il à veu de ſes yeux , ce qu' il à conſiderè avec attention , ce qu' il à touche de ſes mains , & il nous l' a annoncè afin que notre ſocietè ſoit avec le Pere , & ſon Fils Jeſus Chriſt. Mais il n' y à gueres d' apparence , que ces momes paroles faſſent un bon effet appliquèes comme un diſcours ordinaire à Jean diſciple de Saint Pierre Damien , ſous pretexte

qu' il

qu' il a vecu quelque temps avec ce Saint , & qu' il en à ecrit la vie .

R. Permitte , ut Auctoris noſtri verba , quę de Joanne Petri Damiani diſcipulo profert , in textu latino conferam : occurrunt hęc pag. 451. tom. III. *Hic eſt diſcipulus ille , qui teſtimonium perhibet de his, quę magna ex parte ſupra congeſſimus de Beatiſſimo Viro , & ſcripſit hęc , & ſcimus quia verum eſt teſtimonium ejus ; nam quod audivit , quod vidit oculis ſuis , quod perſpexit , & manus ejus contrectaverunt de operibus admirabilis Patris , annunciavit nobis , ut & nos ſocietatem habeamus cum illis , & ſocietas noſtra ſit cum Patre , & Filio ejus Jeſu Chriſto*. Satis aptè conveniunt. Proſequere.

S. *L' Apoſtrophe , que le Pere Laderchius fait au même Saint à la fin de ſon liure , n' a pas , ce ſemble , meilleure grace ; & l' on eſt en quelque ſorte choquè de lo voir parler a S. Pierre Damien dans les memes termes , dont Jeſus Chriſt ſe Servoit pour parler de ſon Pere , ou à ſon Pere : „ Mon Pere [dit cet Autheur] „ vous m' avez appris les veritez , que j ày annocèes „ de vous ; Je n' ay point parlè de moy meme ; j ay dit „ tout ce que j ay ouy , & j ay annoncè ce qui a eſte „ fait. Si donc je vous ay glorifiè en quelque choſe , je „ vous ay glorifiè , parceque j ay annonce ce que j auois „ reçu de vous . Pieux Lecteur [ajoute t' il] tout ce que „ mon Pere a eu, je me le ſuis rendu propre , c' eſt pourquoy j ay dit : j ay reçu de luy, & ce que j ay reçu , „ je vous l' ay annoncè .*

R. Vereor , ut hujus textus exactam dederit Dia-

rii ſcriptor interpretationem : legam igitur pag. 454. *Omnem ſiquidem penè veritatem, quam annunciavi de te, docuiſti me; nec enim loquutus ſum a me ipſo, ſed quæcumque audivi, loquutus ſum, & quæ facta ſunt, annunciavi. Si igitur in aliquo te, Pater, clarificavi, clarificavi, quia de tuo accepi, & annunciavi. Omnia enim, pie lector, quæcumque habuit Pater meus, mea feci, propterea dixi : quia de ſuo accepi, & annunciavi tibi.*

S. Nonnè ad verbum omnia penè reſpondent?

R. Non multum intereſt.

S. Vides igitur, quàm ſit communis, eademque juſtiſſima eruditorum de Laderchio querela : & ſane ſtuppeus ſit oportet, qui aliud de hoc Authore judicium ferat. Quem enim cordatum virum non ſubeat indignatio, dum ſacra verba ita uſurpari videat ut defectu congruæ proportionis non pietatis ſenſum, non venerationis affectum valeant excitare, ſed riſum potius, aut ſtomachum moveant, rerum diſparatiſſimarum combinationi, atque vel ineptæ, vel temerariæ, ſæpius inopinatæ, ad proprium ſubjectum applicationi neceſſariò conſequentem? Miror ſanè, te adhuc vulgari errore correptum ita cæcutire, ut patentiſſimæ veritatis radiis oculos nondùm aperias.

R. Mecum ipſe nocte ſequenti ſingula conferam; nec enim præcipitanda eſt de tanto viro ſententia.

S. Si maturo judicio, animoque ab omnibus partium ſtudiis alieno, quæ hodie conſideravimus, atten-

Digitized by Google

tentiùs examinaveris, nullus dubito, quin mihi tuum ſuffragium cras ſis oblaturus. Vale.

R. Fac te mihi ſoſpitem ſummo mane reſtituas: jucundiorem ſpero de rebus, quàm hactenùs de verbis fuerit, alloquutionem.

Colloquium IV.

CENSURA

Qua Hiſtorici lapſus ad centenarium numerum in Laderchiana ſcriptione notantur.

S. Adſum ex condicto, Ruffine; Laderchium exhibe.

R. Adeſt hic imperterritus; & omne ſibi diſcrimen evaſiſſe videtur, poſtquàm & grammatici ferulam, & critici ſcuticam effugit.

S. Lividum tamen video, ſuique in Galliam adventus pertæſum. Quàm mallet ſcriptores noſtros maledictis ſuis non provocaſſe!

R. Et verba, & Stylus, externa ſunt Scriptorum ornamenta: rerum nucleus intimè perſcrutandus eſt: modò nihil in hiſtoriam impegerit Laderchius, ab omni cenſura immunis eſt dimittendus. Propria hiſtorici laus veritas eſt: una hæc attendenda, nec

Digitized by Google

in his immorandum, quæ cum pædagogis, aut academicis habet communia.

S. Quid, ſi ne hanc quidem laudem ſit aſſequutus?

R. Facilem ſibi ab æquis Lectoribus veniam ſperat Laderchius; nam ad finem lib.5. pag.246. tom.3. ſic opportunè ſcribit: *A benevolis Lectoribus meis Ciceronianum illud mihi dici confido: amori noſtro pluſculùm etiam, quàm concedit hiſtoriæ veritas, largiare.*

S. Egregiam confeſſionem in parum verecunda poſtulatione! ſuperſedere deinceps ab omni ejus hiſtoriæ examine poſſumus.

R. Non id eo ſenſu a Laderchio dictum putes, ut quidpiam ſibi contra hiſtoriæ veritatem excidiſſe fateatur, ſed eo loco ſe excuſat, quòd multa præter hiſtoriam congeſſerit. *Dixerit quiſpiam*, inquit, *me nimis prolixis obſervationibus ab hiſtoria elongatum.*

S. Et hoc ipſo Hiſtoriographus noſter jure carpendus, quòd promiſſis in Præfatione juratis non ſteterit: *Nam cum unam*, inquit, *tantummodò unius Sancti hiſtoriam, & geſta in animo meo quærere propoſui, ſuperfluum duxi inveſtigare de omnibus, quæ ipſo vivente facta ſunt ſub ſole, ut ſapienter nonnulli faciunt, qui dum Sancti alicujus enarrare geſta contendunt, attingunt a fine uſque ad finem quidquid in toto orbe eo tempore, vel a Regibus, & Principibus, vel in Conciliis, aut hæreticorum Synagogis, vel in præliis, & ſeditionibus geſtum eſt; itaut non prætereat flos temporis illius,*

quem

quem carpere non velint, vel pratum, quod non pertranſeat luxuria eorum, cujus ubiquè ſigna tali pacto relinquunt, dum tantòpere phylacterias rerum, quæ ad id, quod ſibi propoſuerant, & legenti promiſerant, non pertinent, magnificè dilatant, abſit igitur hoc à me ut dum unam mihi eſt neceſſarium quærere, & inventam, ut promiſi Lectori meo, tradere, vitam S. PETRI DAMIANI, turber erga plurima, quę illo vivente acta ſunt, vel in Sacerdotio, vel in Regno. Quamquàm ambiguum relinquat Laderchius an hic mos ejus judicio probandus ſit (*ut ſapienter nonnulli faciunt*) an improbandus, quandò illum laſcivientium peccatorum conſuetudini deinceps comparat, atque ab illo ſibi maximè cavendum proponit.

R. Promiſſa religioſè obſervavit Laderchius; nàm licèt illi multa extra Damiani hiſtoriam, qualem ab Joanne ejus diſcipulo compendiosè traditam, atque ab aliis ſcriptoribus deinceps non multò magis amplificatam habemus, explicanda fuerint, non tamen hæc ab ejus inſtituto prorsùs aliena, ſed omnia ad vitam S. Doctoris ſpectantia deprehenduntur.

S. Ut plurima omittam in cap. 17. 19. 20. 21. 40. lib. 1. atque alibi occurrentia, quæ inter PETRI DAMIANI acta cur referantur ignoro; totus fermè quartus liber Charitatis virtutes enarrans, quintus Epiſcoporum munia deſcribens, ſextus Sanctorum fidem illuſtrans (miſellis quibuſdam relatiunculis præciſis) non magis hujus, quam alterius Sancti Epiſ-

H copi

copi geſtis commentandis aptari poteſt, adeòut nihil amplius ad acta Damiani pertinens ex tanta librorum mole didicerim, quod non in vitis dudùm exaratis, & in ſcholiis per Abbatem Cajetanum ad illuſtranda Sancti Viri opuſcula, jam adductis contineretur.

R. Ego verò permultas, raraſque notitias a Cajetano minimè animadverſas, hinc hauſiſſe me fateor: ut quod Damiani regulam profeſſos aſſerit lib. 1. cap. 14. num. 3. † Sanctam Claram Virginem Aſſiſiatem D. Franciſci Sororem, & † S. Petrum Cœleſtinum Eremitam Æſermienſem, abdicato Pontificatu clariſſimum.

† Lapſus hiſtoricus primus

† Lapſus 2

S. Quibus porrò argumentis id nobis it perſuaſum?

R. Ad Claram quod attinet: invictè, ut videtur, id probat ex Gregorii IX. bullis ipſam, ejuſque ſorores, palàm appellantibus Ordinis S. Damiani.

S. Vah ſupinitatem! Si bullas, & privilegia eo pertinentia bonus vir evoluiſſet æquivoci nominis fallaciam ſubodoraſſet; haùd enim infrequenter iis hanc formulam inſertam deprehendere poterat *ſecundum Inſtitutionem Monialium incluſarum Sancti Damiani Aſſiſiatis*: quod indicat non de regula à PETRO DAMIANI Ravennate conſcripta, quam Moniales illæ profiterentur, loqui Pontificem, ſed de peculiari Inſtitutione Monaſterii Sancti DAMIANI Martiris propè Aſſiſium extructi, in quo S. Franciſcus D. Claram collocaverat.

R. Te

Digitized by Google

R. Te quam pauciſſimis a Clara expediſti; ac circa Petrum Cæleſtinum luctandum tibi erit cum Auctoribus, quos citat, eximiis, Martino Polono, Petro Ricordato, & Arnoldo Vvione, quem ipſe perpetuò Vvironem appellat: nàm hi Cæleſtinum Ordinis Sancti Damiani conſtanter aſſerunt, & ſub PETRI DAMIANI inſtitutis Monaſticen profeſſum fuiſſe non dubitant.

S. Fabulæ! Si Cæleſtini acta, vel ab ipſomet Sancto Viro de ſe ſcripta, vel quæ ex Petro Alliacenſi, & Cardinali S. Georgii, refert, ſuiſque notis ad diem 19. Maii Daniel Papebrochius illuſtrat, conſulviſſet, animadvertere poterat, locum non eſſe hujus Damianæ regulæ profeſſioni, de qua altum ubique ſilentium occurrit. Et verò ſi Eremitica vita, quam Cæleſtinus cum ſuis diſcipulis agebat, ad Avellanenſium normam, quorum inſtitutis nomen dediſſet, compoſita fuerat, cur timuit ne in Lugdunenſi Concilio Congregatio ſua aboliretur, niſi a Gregorio X. propriæ vivendi rationis confirmationem impetraret?

R. Cur ergo apud tot Auctores Cæleſtini iidem habentur cum Avellanenſibus, quos PETRUS DAMIANUS inſtituit.

S. Quæſito ſatisfaciet laudatus Papebrochius, qui in propylæo Maii ad verba cujuſdam mſſ. per ipſum allati, nimirum *Hic Cæleſtinus prius vocabatur F. Petrus de Monte Murrone de Ordine, qui a pleriſque dicitur S. Damiani, ſub regula S. Benedicti Abbatis*, ſic adnotat: *Eſt tamen diverſiſſimus Ordo con-*

congregationis S. Crucis Avellanæ, ſeu fontis Avellani; cui ſub annum milleſimum inchoatæ, famam incrementumque dedit Prior ſuus poſt anno 70. S. PETRUS DAMIANI, de quo ad 23. Februar. egimus, & hæc poſteà dicta Cæleſtinorum Congregatio; quia tamen utraque ſub regula Benedictina Eremitici rigoris perfectionem æmulata eſt facilè fuit utriuſque nomen in principio vulgariter confundi; quemadmodum Clerici regulares Soc. Jeſu a Clericis Regularibus Theatinis propter habitus, inſtitutique ſimilitudinem magnam, neque olim à multis diſtincti fuerunt, neque hodiè dum nomine diſtinguuntur apud Hiſpanos, & utrique vocantur Theatini. Interim ex illa ipſa æquivocatione apparet, perquam antiquum eſſe hujus compendii niſſo Auctorem, & initiis ejus ordinis proximum, quem a S. *PETRI DAMIANI Ordine tunc adhùc tam malè diſtinguebat vulgus &c.* Hæc Papebrochius.

R. Benè eſt: At enim convenire videntur ſcriptores, Cæleſtinum in Monaſterio B. Mariæ de Faifoliis Diæceſis Beneventanæ Monaſtico ſchemmate indutum, eidemque aliquandò præfuiſſe: quod quidem Cœnobium † a PETRO DAMIANI ædificatum conjectatur Hiſtoriographus noſter loc. cit. num. 7. eoquod in Beneventana Civitate ſe commoratum fuiſſe teſtetur in Apologia ob dimiſſum Epiſcopatum ad Alexand.

† Lapſus 3

S. Quidquid ſit de re ipſa, miror acumen argumenti, quod acerrimum Viri judicium, & ad hiſtoriam apprimè factum, evincit, Quamquàm haud fortè aptiùs perſuadeat Cænobium illud a Damiano

po-

Digitized by Google

potius, quam ab Othone III. (qui æquè Beneventum ſe contulit, cum indè corpus B. Bartholomei Apoſtoli Romam aſportaſſe dicatur) ædificatum. Aut etiam pari jure dixiſſet, quæcumque Monaſteria Mediolani, Florentiæ, Romæ aliisque in urbibus, in quibus PETRUS DAMIANI aliquandiù commoratus eſt, eà præſertim ætate conſtructa ſunt, niſi certum conditorem aliundè oſtendant, eumdem DAMIANUM Auctorem recognoſcere debuiſſe. Quam latus in hiſtoriam progreſſus, hoc aditu aperto antiquariis manebit!

R. Sedes habet argumentorum planè ſingulares hic Auctor, quas non paucis exemplis illuſtrare poſſem; verum, ut Beneventani illius Monaſterii ædificationem nullis aliis indiciis compertam, neminique ad hanc diem ſcriptorum animadverſam, ejus induſtria in aperto poſitam gratè accepiſti, haud injucundum tibi fuerit gravia rerum audire momenta, quibus contra Hieronym. Rubeum Ravennatem, & Auguſtinum Florentinum Camaldulenſem, Monaſterii S. Mariæ Faventiæ † ædificationem Damiano tributam expungit, ut videas non uno ſtudio ſe ad hanc ſcriptionem Hiſtoricum noſtrum contuliſſe, ſed ut pro arbitrio, & evellat, & deſtruat, & ædificet, & plantet.

† Lapſus 4

S. Non uno, ut arbitror, argumento utrumque ſcriptorem confutabit.

R. Immò tribus impetit jaculis dicam an fulminibus? Nam lib. 3. cap. 26. n. 12. & 13. contendit, Damianum in lib. *Gratiſſimo* de hoc Monaſterio loqui

ve-

Digitized by Google

velut ad ſe nullatenùs pertinente iis verbis : *Qui monaſterio nunc praeſt Beatæ Dei Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ juxtà Faventinæ urbis mænia conſtituto*. Ubi è contra, cum de locis a ſe conſtructis agit, id explicare ſolet, velut cum ait: *In illa Eremo, quam, Auctore Deo, in latere Suavicini montis ipſi conſtruximus*. *Sed evidentius*, inquit Laderchius num. 14. *conicii poſſe* ......

S. Feſtina lentè. Hoc ipſum primo expendamus cui uni tria reponi poſſe video. Primò, nulla neceſſitate Damianum adigi ad exprimendam fundationem ſuàm, quotiès de Monaſterio abs ſe ædificato loquitur. Secundò, quod ait: *juxta Faventinæ urbis mænia conſtituto* non exprimendo a quo illud conſtitutum eſſet commodè interpretari poſſe de conſtitutione ab ipſo facta, quaſi diceret *a nobis conſtituto*. Tertiò, Gamugnenſem Eremum à Damiano proculdubio ædificatam eſſe, teſte Joanne diſcipulo in ejus vita, nec tamen hanc ædificationem à Damiano exprimi, cum de illa Eremo mentionem ingerit, ſivè in vita B. Dominici Loricati agens de Michaele Polenſi, ſive alibi paſſim; Nec ſemper de Suavicini montis Eremo loquentem Damianum, illius ædificationem ſibi vindicare, quod & ridiculum eſſet, ac vanæ oſtentationis plenum, adeòque à conſuetudine Damiani omnem ubique affectationem fugientis, quàm maximè abhorrens.

R. Huic quidem primò argumento, & ipſe non admodum fidit: quare proſequitur: *ſed evidentius conicci poſſe videtur, nullatenùs ad Petrum idem Ca-*

no-

nobium pertinuiſſe, ab infrà ponenda relatione Joannis ejus diſcipuli qui præterquam diſtinctè narrat duo tantum Monaſteria in comitatu faventino PETRUM DAMIANI *ædificaſſe, nempè Acereta, & Gamonium ideò non apparet cur loqui non debuiſſet de illo Sanctę Marię extrà Portam, ſi illud quoque conſtruxiſſet.*

S. Ubi nam apud Joannem diſcipulum legitur Suavicinenſis Eremi ædificatio, quam ipſemet Hiſtoriographus noſter ex Damiani verbis ſupra commemoravit? Si ergo evidens eſt aliorum locorum inſtitutionem à Joanne pretermiſſam fuiſſe, quorſum ex ejus ſilentio probat, Monaſterium Faventinum S. Mariæ à Petro non eſſe conſtructum, immò nec ad eundem ullatenùs pertinuiſſe contendit, contra veterem ejus Provinciæ traditionem, & non modo Rubei, & Auguſtini Florentini, ſed antiquiorum hiſtoricorum alterius Avellanenſis alterius Caſſinenſis, quos ipſemet paulò ante n. 9. & 10. adduxerat teſtimonium?

R. Non hæc ſumma negocii eſt: quæ ſequuntur rem planè conficiunt. Audi: *referens deindè* (idem Joan vitæ PETRI DAMIANI ſcriptor) *quæ conſequuta ſunt obitum Beatiſſimi Viri, dicit* [*quod cum tranſitus ipſius illico nunciatus fuiſſet in Urbe ab iis ſcilicet, qui circa eamdem domum excubabant, ne corpus exanime à ſuis Monachis, qui de vicino ipſius Monaſterio advenerant, furto aſportari potuiſſet, tota civitas repentè ad ejus exequias ingenti concurſu læta properavit*]; *ſi igitur Faventinci Ci-*

ves

ves accepit timor [en deductionem] *ne furto aſportari poſſet à Monachis, qui de vicino ejus monaſterio convenerant, Sanctiſſimi Patris venerabile corpus, Monaſterium ubi mortuus eſt, non erat vel ab eo fundatum vel ab illius Monachis non incolebatur; nam ut ipſius Monachi idem ſacrum corpus poſſiderent, ſi in proprio Monaſterio fuiſſent, neceſsè non habuiſſet aliò illud transferre.*

S. Maſcula planè deductio! quaſi verò inter ejuſdem Ordinis Monaſteria communionem licèt mutuam, in reliquis obſervantia, non paſſim ſpecialis æmulatio conſurgat, quæ potioribus, vel reliquiarum ſacrarum theſauris, vel Eccleſiaſticorum ornamentorum ſpoliis, ditentur. Quot contentiones de Sancti Benedicti corpore inter noſtros Floriacenſes, & Caſſinates Monachos exortę ſunt? Nonnè PETRUS ipſe DAMIANI in vita S. Dominici Loricati teſtatur, Suavicinenſes Monachos veritos eſſe, ne ſancti illius Viri corpus à vicinis ejuſdem Congregationis Monachis raperetur? *Fratres. autem* inquit, *corpus ejus, ne à vicinis Monachis eorum raperetur è manibus, in eàdem, in qua defunctus eſt cellula defoſſâ humo, celeriter obruerunt*. Sic teſte Bollando ad diem 7. Febr. à Claſſenſibus nonnullis Monachis S. Romualdi ſepulcrum apud cœnobium Valliſcaſtri tentatum eſt, immò temerè violatum, ut ſacra lyxpſana ad ſuum potiùs Monaſterium deferrent. An igitur Valliſcaſtri Monaſterium non erat, vel à Romualdo fundatum, vel ab ejus Monachis non incolebatur?

R. Non

R. Non omninò fortaſsè par fuerit ratio; quamquàm haùd perindè obvium ſit diſcrimen coniicere. Olim tamen hac de re & ipſe dubitaveram, ex quo PETRUS DAMIANI Abbatem Faventinum ad ſe directum vocet lib.5. epiſt.10. *filium ſuum*, quaſi nempè ex Monachis ſuis aſſumptum, undè pronum erat inferre, Monaſterium ipſum à Petro ædificatum fuiſſe, aut ſaltem ejus diſciplinam ibi receptam.

S. Melior ſanè tua hæc, quàm conjectura Laderchii, cujus errores dum ipſe per te ſatis animadvertis, atque refellis, neſcio cur ità mecum diſſimules, ut defendere velle videaris.

R. Scrupulum, quem mihi hæc hiſtoria injecerat, per te ereptum volebam: qua etiam de cauſa in memoriam revoco, quod heſterna die, te reclamante, notaveram circa Theuzonem Eremitam, quem Florentiæ à PETRO DAMIANI potuiſſe conveniri negat Laderchius lib.3. cap.5. num.10. pag.54. tom.II. ubi Cardinalem Baronium, qui ex verbis S. Doctoris (*per longiora te ignotarum Regionum loca, per præcipitia montium, per ſaxoſa alpium prærupta quæſivimus*) Theuzonis colloquium Florentiæ contigiſſe deduxerat ſuiſmet armis aggrediens, ſic efficaciſſimè confutat: *Sed ex his potiùs coniicitur*, † *non Florentiæ manſiſſe Theuzonem, cum illum alloquuturus Petrus adivit, ſed alibi, nempè in aliqua ſolitudine, in qua ſe abdiderat è proprio Monaſterio profugus*. †Lapſus 5

S. Putaſne intelligat Laderchius quæ legit, quæ

ipſemet paulò ſupra reſcripſit pag.37. in ipſa Epiſt. PETRI DAMIANI ad Theuzonem, quem ex *urbicis Eremitis* fuiſſe objurgat, atque apertiſſimè non in aliqua ſolitudine; ſed in ipſa urbis frequentia commoratum notat iis verbis. *Huc accedit, quòd Eremiticam vitam, non in eremo, ſed intra populoſæ Urbis mœnia ducere decreviſti?*

R. Tam finitimus eſt terminus viæ, ut DAMIANUM de aſperitate Alpium ex Umbria in Etruriam ducentium conquerentem, de loco ipſo, in quo Theuzonem invenerit, commodè interpretandum cenſuerit Author noſter; condonari autem poteſt in re parùm obvia lapſus iſte leviſſimus.

S. Immò, niſi me fallat oblivio, Laderchius ipſe ſibi contradicens fatetur, Florentiæ juniorem fuiſſe Theuzonem, quando illum PETRUS DAMIANI cum Abbate Albizone eſt alloquutus, tum ibidem ſenuiſſe recluſum. Videſis paulò infra pag.58. *Erat enim tunc junior Theuzo, deinde ſenuerat recluſus Florentiæ, ubi etiam mortuus eſt decrepitus, poſthabito conſilio Petri redeundi ad Monaſterium, licèt ipſius monitis emendaſſet in melius, quæ ignoranter peccaverat, ut ex virtutibus, quibus deinceps emicuit, omninò dicendum eſt.*

R. Eſtò hac in re cauſa ſua Laderchius excidat, Baronium tamen invictè refellit, quòd hoc
†Lapſus 6 colloquium Damiani, & Theuzonis † ob cauſam Florentini Epiſcopi Petri Simoniaci contigiſſe crediderit.

S. Quibus porrò argumentis clariſſimum Hiſto-

riæ

riæ Eccleſiaſticę Parentem tam turpiter lapſum Laderchius oſtendere nititur?

R. Acutiſſimis ratiociniis id evincit, quæ ſingillatim proponam. Primò ſub num. 11. pag. 55. *Cum etenim ipſe* (Theuzo) *legatur obiiſſe* † *paulò poſt legationem Petri* [qua ſcilicèt Florentiam venerat ad Epiſcopi Simoniaci controverſiam componendam] *non eſt aſſignabile tempus, quo potuerit eam vitæ formam ſervare, qua, juxtà Annalium Scriptorem, fuit exemplar Anachoretarum, oraculum populi, adeout ejus conſilio Imperator Henricus, aliique Principes, & Sanctus Joannes Gualbertus obtemperaverint.* †Lapſus 7

S. Undè habet Laderchius, quòd Theuzo Eremita paulò poſt Petri legationem objerit? Hæc anno 1063. contigit, Theuzonis verò mors in annum 1070. incidit. Quòd ſi etiam eodem anno ad plures abiiſſet Theuzo, quid hoc ejus emendationi obſtaret, quæ parvo dierum ſpatio, divina opitulante gratia, haberi poteſt? Cæterùm Theuzonis fama apud Henricum, & Joannem Gualbertum longè ante PETRI DAMIANI colloquium celebris erat, quippe hujus Eremitę conſilio Joannes Gualbertus Abbatem Sancti Miniatis, & Attonem Epiſcopum Simoniacos proclamaverat, jam inde ab anno 1034 circa ſuæ converſionis primordia.

R. Validior erit fortaſsè, quàm num. ſequ. promovet machina: quia, inquit, in Epiſtola, quam Damianus poſt illud colloquium ad Eremum reverſus Theuzoni ſcripſit, mentio eſt S. Dominici Loricati tanquàm viventis; ergo ante annum 1061.

† Lapſus 8. quo Dominicus Loricatus † obiit, colloquium illud contigerat, cum Florentina Legatio Petri ob Epiſcopum Simoniacum in annum 1063. inciderit.

S. Gratis fingit Dominicum anno 1061. mortuum ante Florentinam Damiani Legationem; cum potiùs ex Damiani Epiſtola illum adhuc ſuperſtitem ſupponente, inferre debuerit, longè poſt hujus Legationis tempus illum obiiſſe.

R. Hoc verò tueri non poteris adversùs tertium Laderchii ratiocinium ſub num. 13. pag. 56. indè petitum, quod in Epiſtola de vita SS. Rodulphi Epiſcopi, & Dominici Loricati ad Ale-
† Lapſus 9. xan. II., quam † Florentiæ † tunc ſcripſit Damia-
† Lapſus 10. nus, aliam epiſtolam ad Theuzonem datam allegat, quam ideò oportet dudum ſcriptam fuiſſe ante exortam de Simonìa Petri Epiſcopi controverſiam, ante ipſius Damiani Legationem, immò etiam ait
† Lapſus 11. Laderchius, † *antequam eſſet Cardinalis, cum eſſet junior, ut videre eſt ex ipſius capite ultimo.*

S. Nego Epiſtolam illam ad Alexan. II. datam Florentinæ illius Legationis tempore; nego & Florentiæ ſcriptam fuiſſe, in utroque inſigniter hallucinatus eſt Hiſtoricus noſter. Si Legationis illius tempore epiſtolam hanc ſcripſiſſet Damianus, ſtatim ac Florentiam pervenit, ut ſupponit Laderchius, aliquid inſeruiſſet ad ſuſceptam Legationem pertinens, ut Pontificem de negotii ſibi impoſiti proſpero, aut ſiniſtro curſu commonefaceret. Si Florentiæ ſcripta foret, non diceret

ibi

Digitized by Google

ibi Damianus, nuncium de morte Eugubini Epiſcopi ad ſe perveniſſe, *cum Florentinæ Urbis mœnia ſubiit*, ſed *cum hujus Urbis &c.* Ipſummet Epiſtolæ argumentum indicat, illam poſt reditum ad Eremum ſcriptam fuiſſe, ut ſincera geſtorum Rodulphi, & Dominici narratione Pontificis deſiderio faceret ſatis, qui rogaverat, ut aliquid ipſi ſcriberet, *quod & ad ædificationem legentium ſuſcipi, & inter ſcripturas mereretur authenticas reſervari*. Ex ipſo autem ultimo epiſtolæ ad Theuzonem cap., undè Laderchius infert, illam ſcriptam eſſe diù ante collatam Damiano Cardinalitiam dignitatem, cum eſſet adhuc junior, ego infero, ſeniorem Damianum fuiſſe, ait enim: *Quia autem faciem veſtram ulteriùs in hac vita viſurum me eſſe non ſpero, Divinam depoſco clementiam, ut ſoluto militiæ cingulo, nos in mutuos repræſentet aſpectus.* Quod potius ſenis, & mortem ſibi imminentem timentis, quàm junioris caracterem videtur exprimere.

R. At quid repones quarto argumento ex epiſtolæ ipſius ad Theuzonem contextu, quo conſtat † non ad propoſitum Epiſcopi Florentini, cujus nulla ibidem mentio occurrit, ſed † ad inducendum Theuzonem, ut ad ſuum Monaſterium rediret, undè ob ſimultates cum Abbate Albizone, ſubortas receſſerat, ſcriptam illam fuiſſe?

† Lapſus 12.

† Lapſus 13.

S. Repono. Haud ſatis expenſam à Laderchio epiſtolam illam; quò enim ſpectat illa Theuzonis temeraria contentio de Beatorum quorundàm vi-

rorum

rorum , ipſorumque ſummorum Pontificum Leonis, & Gregorii Sanctitate , niſi ad infirmandam eorum auctoritatem pro validitate Ordinum , aliorumque Sacramentorum , quę Simoniaci Epiſcopi contuliſſent ? Et ſi verò ineundę etiam inter Theuzonem , ejuſque Abbatem concordię mentio ibidem occurrat , hęc nonniſi tanquàm acceſſorium colloquii illius argumentum aſſumitur , ut citra contentionem de re omnibus notiſſima Theuzonem Damianus conveniret ; ait enim : *Cum hęc & alia plura in ſermocinationis decurſu impudenter effluerent &c. ad tuti portus ſinum applicare ſtuduimus , dum de charitate , in qua nulla quęſtio videbatur , adorti ſumus, quippe erat inter te , & Abbatem tui Monaſterii non ferenda ſimultas , &c.* Sed quod rem extra dubium ponit , eſt Theuzonis audacia , qua Damianum à ſuo colloquio , & contubernio repulit , ut paulò poſt narrat ibidem S. Doctor. *Tandem per ſemicintias correpti , violenter excludimur , & prę damnatis foribus familiare colloquium ulteriùs non meremur .* Quam temeritatem recolit , eidemque alludit in Epiſt. ad Cives Florentinos , quę opuſculum 30. complet , & tota (Laderchii confeſſione) circa hanc Simoniacorum controverſiam verſatur , dum inter alia ſic habet cap. 4. *Nos ipſiſſimi ſumus , qui eorum indigni judicamur alloquio , qui eorum ſociale contubernium non meremur .* Quod & ipſe Laderchius faſſus erat paulò ſupra pag. 9. & 10. tomi 2. *In hac enim Legatione , in qua vel pſeudomonachorum vulpes foveas habuerunt , vel Sanctorum Monachorum*

vo-

Digitized by Google

volucres cęli nidum, & Petrus Damiani è contra non habuit ubi caput ſuum reclinaret. Id enim conſtat, nonniſi in Theuzonis negotio contigiſſe.

R. Egregiè hac in re Baronium vindicaſti, ſed evidenti calculo ejus auctoritatem fermè proſtravit Laderchius lib. 1. cap. 1. num. 4. in pag. 6. tom. 1. Nec enim probat quod Baronius aſſerit, Petrum ętatis ſuę anno 66. mortuum, vel anno ſalutis 1006. natum, ſed potius † natum 1007. † Lapſus
mortuum vero ætatis ſuę † anno 65. Cum enim 14. † Lapſus
Damianus aſſerat, ſe poſt mortuum Othonem III. 15.
(qui menſe Januario anni 1002. objerat) *evoluto vix planè quinquennio*, in lucem editum, & conſentiat Baronius, Petrum exeunte Februario anni 1072. obiiſſe, neceſſe eſt nativitatem Damiani in annum 1007. incidiſſe, & 65. annos agentem eundem in Cęlum migraſſe.

S. O exactum calculatorem! Si à Januario menſe anni 1002. quo obiit Otho III. *vix quinquennium*, à Damiano opuſculo 57. aſſertum, computemus, ad finem anni 1006. calculus perveniat oportet, vel ad ſummum ad initium Januarii anni 1007. (aliàs ſi prædictum Januarium anni 1007. prętergrediamur, *ultrà quinquennium*, non *vix quinquenium* computabimus ab Othonis obitu). Natus igitur eſt Petrus Damiani vel circa finem anni 1006., ut Baronius tradit, vel ſub initium Januarii anni 1007. Quarè anno 1072. Menſe Januario jam 65. annos compleverat, adeòque ſub finem ſequentis Februarii ſexageſimum ſextum ætatis annum jam ferè à bimeſ-

tri

tri ingreſſus, è vivis ſublatus eſt: Reſtituendus ergo Baronii calculus, Laderchianis argutiis confutatis.

R. Completos, atque rotundos annos Laderchius enumerat, neque has minutias admodùm curat. Solida ſemper ſectatur, atque in lucem educere ſatagit quę ab aliis auctoribus circa Damiani hiſtoriam ſunt prętermiſſa. Notaſti ne, quàm exactè detinierit numerum fratrum S. Doctoris, quem nullus Hiſtoricorum hactenùs prodiderat?

† Lapſus 16.

S. Nimirum † ubi duos fuiſſe enunciat, & ſtatim tres enumerat.

R. Immò duos tantùm pro certo ſtatuit, ſuoque nomine indigitat; Damianum, & Marinum. En Laderchii verba lib.1. ſub initium cap.2. pag.9. *Hoc certum nobis innotuit, duos nempè fratres habuiſſe, Damianum videlicèt, & Marinum, quorum ipſemet meminit lib.2. epiſt 14. ad Deſiderium Abbatem Caſſinen.* Ubi verò tertium recenſet?

S. Sequenti cap.2. num.3. pag.19. ubi ex Joanne Vitæ PETRI DAMIANI Scriptore narrat, eundem Petrum alterius fratris curæ poſt mortem Parentum relictum, à quo, & ab ejus uxore tam malè habitus eſt, ut porcorum cibariis addictus, nuduſque, & incultus, ac ſub immani frequentium verberum pondere gemens puellus jacuerit. Hic enim verò tam durus, & crudelis in proprium Sanguinem frater neque Damianus ille Archiprębyter eſſe potuit, qui Ravennam reverſus Petrum ab immani illa ſervitute exemptum ſtudiis applicare curavit;

nec

Digitized by Google

nec Marinus ille inter Religioſos Avellanenſis Monaſterii Converſos Sanctimonia, ac pietate celebris, quem nunquàm uxoratum fuiſſe conſtat, eòque minùs tam fero, & atroci in fratrem genio abreptum, ſed miti potiùs animo, & *boneſtis moribus præditum*, ut Joannes idem teſtatur.

R. Nimis minutè res iſtas perſequeris. Auctor noſter ab his ſe maximè alienum probat in Præfatione ad Lectorem, ubi ait: *Stultas genealogiarum quæſtiones devitare conabor; ſunt enim juxta Apoſtolum inutiles, & vanæ; computationes enim generationum Judæi faciebant, & in eo ſe jactabant &c.* Et infra recentiores criticos ſuggillare videtur inquiens: *Et ſic hoc noſtro tempore, plerùmque accidit, ut conſperſæ undiquè hujuſmodi inutilibus quæſtionibus ſint Sanctorum hiſtoriæ; & veritas, quæ paulispèr aliquando illuceſcebat, obnubiletur, nec tamen ad veritatis cognitionem quotidiè tali pacto laborantes pervenire poſſe cognoſcantur; nam noſtrum ut plurimùm non eſt noſſe tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate, & ad nihilum plerùmque utile eſt ſcire quando aliquid factum eſt, cum ſufficiat ſcire quod factum eſt, ſtultò enìm labore conſumuntur, qui minutiſſimam rerum, temporum, & geſtorum memoriam revocare conantur illorum, de quibus dictum eſt, quòd periit memoria eorum cum ſonitu.*

S. Inſulſum caput! De impiis, & peccatoribus hoc ſcriptum eſt, neque ad Sanctorum hiſtorias referendum, de quibus potiùs ait Propheta, *in memoria æterna erit juſtus*. Pſal. 111. Momenta verò,

Digitized by Google

quæ Pater poſuit in ſua poteſtate, ad futurum tempus, non ad præteritum referuntur. Cæterùm ejus doctrina ſtante, cur tantas Author hic turbas movet, ut capite 1. lib. 1. annum nativitatis, & mortis Petri Damiani ſtatuat, & an ſenex objerit, nec ne decernat, verbis etiam Damiani ſuam canitiem teſtantis ad ſimplicem prætextum Sancto Viro minus convenientem tranſlatis, ibi pag. 7. & 8. *Veriſimiliter cenſere debemus, hominem, qui omnem movere lapidem conſueverat, ut ſe negotiis abdicaret, contemplationis, & quietis amore* † *qualemcumque prætextum arripuiſſe, ne à ſuo propoſito dimoveretur, & talem adhibuiſſe honeſtam, & credibilem excuſationem, ne denuò ſæculi curis implicaretur?* Cur lib. 3. p. 5. de anno ſcriptæ ad Theuzonem epiſtolæ adeò diſceptavit? Cur adversùs Baronium, Bellarminum, & Bonam Cardinales, adversùs Durandum, Dupinium, & Didacum Franchum, aliosque ſcriptores tam acriter inſurgit de rebus leviſſimis longas, & importunas vitilitigationes immiſcens?

† Lapſus 17.

R. Se ipſum de hoc in eadem Præfatione Auctor excuſat, ex animo ſubdens: *Et in hoc forſitan in inſipientia mea nimis audeo & ego, dum à peritiſſimorum virorum ſententiis, & ſupputationibus recedere multotiès præſumo. Sed parcant, rogo, ori meo eruditiſſimi homines, ſi, quod Deus purificavit, commune non dicam, ſi quod ipſi dixerunt, alitèr ſentiam, ſi quod ipſi opinati ſunt, alitèr quàm ipſi interpretari convincar. Ecce enim veritatem dilexi, & licèt incerta, & occulta ſapientia Domini manifeſtata non ſint mihi, tamen per ea,*

quæ

Digitized by Google

quæ facta ſunt [*& illis forſitan innoteſcere non potuerunt*] *alitèr ea quàm ipſi , intellecta conſpexi , & quæ vidi , & audivi , tacere non potui .*

S. Quis ergo decernat, quouſquè in ſupputationibus, & genelaogiis , ſuperfluus, & ſtultus labor reſultet ; quouſquè verò ſit tolerabilis, & commendandus , vel ab ipſo Deo purificationem accipere mereatur .

R. De ſpiritualibus potiùs , quàm de carnalibus genealogiis videtur Auctor noſter fuiſſe ſollicitus ; undè anxius inquirit lib.1. cap.7. *Quodnam Inſtitutum amplexus fuerit PETRUS DAMIANI* : videlicèt, an S. Auguſtini, an S. Benedicti regulæ nomen dederit. Et cap. ſequenti, poſtquam non fuiſſe Canonicum Regularem adversùs plurimos Auctores concluſit, idque confeſſione ipſius Gabrielis Pennotti Canonici Regularis : *nam ex eadem* , inquit, *Auguſtianorum, & Canonicorum Regularium terra veritas orta eſt* . Hinc PETRI DAMIANI à Petro de Honeſtis Portuenſi diſcrimen , exſcriptis ejuſdem Pennotti verbis, demonſtrat ; mox num.4. *Ne Canonicis Regularibus tantùm ſit tribulatio , aliis verò remiſſio* , contra eundem Pennottum, & Jacobillum, qui PETRUM DAMIANI Camaldulenſem ſcripſerant, alioſque Camaldulenſes ſcriptores , hunc S. Doctorem ſibi vindicantes , fuſiùs oſtendit, *PETRUM DAMIANUM ex Ordine quidem S. Benedicti Eremitam fuiſſe* , † *non tamen Camaldulenſem , ſed Congregationis Fontis Avellanæ* .

† Lapſus 18.

S. Quaſi verò hæc duo plurimùm diſtent! An-

non patet, Avellanitaſ Camaldulenſium ſpeciem eſſe, ut noſter Dupinius in Bibliot. ſec. XI. animadvertit, certè utroſque non diſſimile Inſtitutum ſectatos, quod S. Romualdus propoſuit Eremiticam vitam reſtaurans, & ad Benedictinæ regulæ ſcita componens? Nodum in ſcyrpo quærit hic Auctor, aut in Camaldulenſium nomine contentioſiùs ludit meram logomachiam excitans, ubi de re ſatis conſtat; Eremiticam nempè vivendi rationem juxtà D. Romualdi normam iis in locis, quæ Damianus frequentiùs incoluit, viguiſſe.

R. Non clamoribus, ſed rationibus agendum eſt. Certè ex identitate Regulæ Benedictinæ, quæ omnibus Monachorum Congregationibus communis eſt, hæc Avellanenſis, & Camaldulenſis familiæ unitas probari non poteſt, ut Author noſter pag.46. num.7. oſtendit; ſed neque ex identitate Conſtitutionum, ut num. ſequ. Laderchius evincit: Avellanitæ ſiquidem proprias Inſtitutiones à PETRO DAMIANI acceperunt, cum nullas à Romualdo Camaldulenſibus præſcriptas ſciamus.

S. Hoc perindè eſt, ac ſi Avellanitas, qui PETRUM DAMIANI præceſſerant, utpotè ſine ſcriptis legibus viventes, ab Avellanitis, qui ſcriptas deindè Petri Conſtitutiones accepere, ſeiungeret. Succeſſu temporum res ſubindè variantur, & quæ traditionibus ſolis aliquandiù contentæ Solitariorum Congregationes vixere, poſtmodùm ſuas Conſtitutiones ſcriptis tradere ſategerunt, eaſque

pro

pro temporum, & locorum varietate immutarunt. Reponent itaque Camaldulenſes, unitatem Inſtituti dumtaxàt eſſe attendendam, ut à pio, eruditoque Viro P. Laurentio Durè quondam intellexi, cum in Eremo Vallis Jeſu illum, de hac controverſia colloquuturus, aliquando per otium conveniſſem; qui & addebat, in PETRO DAMIANO ſibi vendicando non id prætendere Camaldulenſes, ut ſacrę Camaldulenſis Eremi incola S. Doctor credatur, ſed quòd in cęnobiis vixerit [multa verò allegabat] ubi eadem S. Romualdi diſciplina vigebat, & ſi aliis fortè Conſtitutionibus propoſita eſſet, ut paſſim in variis ejuſdem Ordinis Congregationibus contingit, ejuſque rei non ſpernenda ſanè documenta in medium afferebat.

R. Uno ictu omnia fermè præoccupaſti, cum præcipuam Laderchius in hac Conſtitutionum diverſitate vim faciat: nec tamen illi ſufficit, Damianum in D. Romualdi Cænobiis vixiſſe, aut eos habuiſſe diſcipulos, qui ſolitudines ab eodem Romualdo inſtitutas incolerent. Audi objectum hòc proponentem, ac reiicientem num. 13. pag. 50. *Dices: Romualdum Eremum Sitriæ fundaſſe, in qua deinceps fuit Dominicus Loricatus Damiani diſcipulus; ſub Conſtitutionibus ergo Romualdi, utpotè in Eremo ab hoc fundata; ſed negatur conſequens ex ſupra allatis, quòd Romualdus Conſtitutiones non dedit, ſed tacente lingua, & prædicante vita, docuit.*]

S. Egre-

S. Egregium Dialecticum, qui *conſequens* cum *conſequentia* confundit! Sed præclarum ejus ratiocinium attendamus: quia Romualdus Conſtitutiones non ſcripſit, ideo Sitriæ Eremus, & Dominicus Loricatus, & PETRUS DAMIANI ejus magiſter ad Ordinem Romualdi non pertinent. Quæ porrò Eremi, quæ Monaſteria, ad illum ſpectabunt, cum nuſquàm inſtitutiones ſuas ſcriptis tradiderit? Nulla futura erit ejus religio, nulli ipſius diſcipuli, nulli Camaldulenſes appellandi.

R. Diſcernendum eſt inter loca, quæ Romualdi diſciplinam receperunt, ut num.14. pag.51. docet hic Auctor, nec enim omnia loca, in quibus Romualdus vixerat, ejus Ordinis fuiſſe cenſenda ſunt, ut exemplo Claſſenſis Cænobii demonſtrat, quod licèt S. Viri habitatione, & regimine fuerit conſecratum, anno tantùm 1138. Camaldulenſi † Ordini acceſſiſſe legitur.

† Lapſus 19.

S. Eremo Camaldulenſi tunc copulatum fuiſſe illuſtre illud Cænobium fateor; ut alia ſubindè; [atque in his ipſum Avellanæ Monaſterium] ſimilem unionem ſeriùs etiam ſubiiſſe Auguſtinus Florentinus in ſuis hiſtoriis declarat: Sed id non probat ex uno in alium Ordinem, mutata ejus obſervantię diſciplina, fuiſſe tranſlatum. A Laderchio fortaſſis impoſuit, quòd Ordinis, & Congregationis diſcrimen non ſatis agnoverit, vel attenderit.

R. Non potuit id ignorare, qui pag.85. hujuſmet tom.I. Arnoldum Vvion ea de re cæcutientem con-

confutavit † *Corrigendum*, inquit, *videtur illud, quod dicit, nempè quòd diverſitas Habitus, ejuſque coloris, non ſolùm diverſitatem Congregationis, verùm etiam diverſitatem Ordinis includit, nam luce clarius patet, Habitus, & coloris diverſitatem non innuere Ordinis diverſitatem, ſed tantùm Congregationis.* † Lapſus 10

S. Verba Arnoldi pag. præced. ab ipſo relata hæc fuerant: *Aliud eſt Monachum eſſe alicujus Ordinis, quod diverſitatem Habitus includit, & aliud Monachum alicujus Congregationis, qui ejuſdem quidem Habitus, & Ordinis cenſentur cum cæteris, differunt tamen Congregatione, ſive ratione Patriæ, ſive ratione alterius differentiæ*. Ubi patet, Arnoldum non aſſeruiſſe, quòd illi Laderchius appingit, nempè quòd *diverſitas habitus inferat Ordinis diverſitatem*, ſed potiùs è converso, quòd, *diverſitas Ordinis includit Habitus diverſitatem, quam neceſſariò non includit diverſitas Congregationis*. En ut invertuntur à Laderchio Scriptorum verba, ut ex iis cavillandi materiam delibet.

R. A propoſito ne digrediamur; ex ipſo enim Dominici Loricati facto non aliud deduci contendit Laderchius pag. 52. num. 15. *niſi quòd olim* [Dominicus] *inter Camaldulenſes fuerit; nam cum ſe Petro ſubdidit, non ſemper in Eremo Sitriæ vixit*.

S. Sufficit ibi aliquandiù vixiſſe, ut cum ejus loci Priorem agens, conqueſtus eſt apud PETRUM DAMIANUM de improborum hominum vexationibus ſuæ Eremo illatis, ut conſtat ex Damiani

Epiſt.

Epiſt.31. lib.6. ad ipſum Dominicum Sitriæ Priorem ſcripta.

R. Cur ergò Damianus in S. Romualdi vita † nunquàm illum apud Avellanam conſediſſe notat, ut pag.53. num.17. noſter Author animadvertit?

† Lapſus 21

S. Immò *non longè à Catria manſiſſe* Romualdum expreſsè tradit Damianus in ejus vita cap.19. Eſt autem Catriæ mons Avellanenſi ſolitudini incumbens, ut ex Dante Laderchius pag.24. enarrat; undè non aliam, quàm hanc Eremum ibi deſignari potuiſſe colligitur. Et certè quisquis Avellanitarum, & diſcipulorum Romualdi vivendi morem invicem comparaverit, ab uno utroque Magiſtro Monaſticæ normam diſciplinæ hauſiſſe concludet. Unde mirari ſubit, cur Ludovicum Jacobillum aſſerentem, quòd Romualdus Avellanitis Conſtitutiones ſuas tradiderit, Laderchius ſequi noluerit, cum ejuſdem authoritati uſque adeò ſuprà pag 34. detulerit, ut putidiſſimam fabulam de B. Lodulpho † ad Pamphiliæ Gentis Familiam referendo, ſibi probari indicaverit iis verbis: *Noviſſimus, qui loquutus eſt nobis, Gentilitio ſtemmati ejuſdem Lodulphi hoc tribuit; fuiſſe enim aſſerit Columbam portantem ramum Olivæ virentibus foliis in ore ſuo. At hoc præclariſſimæ Pamphiliorum Gentis ſtemma eſſe quis ignorat? ergò qui legit, intelligat.* Ubi & aliorum ſcriptorum commentitiis conjecturis fidem adhibuit, quòd ob indictum à Damiano ſextæ feriæ jejunium Avellanenſis Eremus S. Andreæ nomine depoſito, no-

† Lapſus 22

nomenclaturam † S. Crucis acceperit, cujus rei † Lapſus
nullum extat in PETRI DAMIANI Operibus veſti- 23.
gium: immò vel antequam Petrus ipſe Monachum
indueret, ad ipſum *duo Fratres ab Eremo S. Crucis*
Avellanæ Fontis directi leguntur apud Joannem ejus vi-
tæ Scriptorem pag. 62. operis hujus Laderchiani,
quod indicat vel ex tunc Avellanenſem Eremum
S. Crucis appellatam fuiſſe. Sed & minùs propriè
Laderchius aſſerit pag. 208. † feriæ VI. jejunium † Lapſus
in honorem Dominicæ Paſſionis à Damiano *inſti-* 24.
tutum, quod alii veriùs dixerint *promulgatum;* ve-
tuſtiſſimam quippe in Eccleſia, & maximè apud
Monachos, ejus obſervantiam ſacra monumenta
declarant, & Regula S. Benedicti cap. XLI. con-
firmat. Neque ex documentis toto illo capite 31.
lib. 1. à Laderchio adductis quicquam aliud confi-
citur, quàm ſolius panis, & vini abſtinentia, ac
verberum diſciplina cæpiſſe Damiani monitis idem
ſextæ feriæ jejunium arctiùs celebrari.

R. Supereſt, ut quælibet PETRI DAMIANI
Inſtituta, nimirùm, & † Feriæ ſecundæ purgantium † Lapſus 25.
animarum refrigerio dedicatæ, & † Sabbati in † Lapſus
honorem B. Virginis addicti, & † Mariani Officii 26.
inſtituti, & † diſciplinæ ſibi inferendæ adinventio- † Lapſus 27
nem Damiano abroges, tot illum laudibus, & ho- † Lapſus
ribus exuens, modonè ulla in re Laderchio con- 28.
ſentias.

S. Ne ipſe quidem Damianus invita, ac repugnan-
te veritate, laudari velit. Feriam ſecundam à ſe
inſtitutam in animarum refrigerium non aſſerit

L S. Do-

Digitized by Google

S. Doctor, ſed ex quadam fabuloſa narratione de animabus Dominico die à purgatorio igne vacantibus, mox feria ſecunda ad eadem tormenta redeuntibus (quam inconſultè Laderchius pag. 346. hujus I. tomi † *hiſtoriam* vocat, nec niſi ut dubiam S. Doctor proponit lib. I. ep. 9. *hoc ſimpliciter retuli, quod ab accolis loci illius audivi, & paulo poſt, quod ſcripſi procaciter non affirmo, ſed utrum verum ſit, necnè, legentium inquiſitioni relinquendum eſſe decerno*) morem illum apud nonnullos invaluiſſe deſcribit loco per Laderchium allegato pag. 216. *Idcircò ipſo potiſſimùm die Angelis Miſſarum honor impenditur, ut & mortuis, & morituris patrocinalis eorum defenſio procuretur*. Sabbati etiam in B. Virginis honorem deputatio ex quarundam Eccleſiarum conſuetudine deducta eſt, dicente ibidem Damiano opuſc. 33. cap. 3. *Unde pulcher etiam mos in nonnullis Eccleſiis inolevit, ut ſpecialiter ad ejus honorem per omne Sabbatum, Miſſarum celebrentur officia, niſi fortè feſtivitas, vel feria quadrageſimalis obſiſtat*. Quam clauſulam Laderchius inverſo ordine callidè poſtpoſuit huic alteri ſtatim conſequenti, quam S. Doctor ſubdiderat: *Nos autem Eremis, ſive Monaſteriis, quorum videlicèt ad Chriſti gloriam Miniſtri ſumus, tres per hebdomadas ſingulas dies Sanctis aſſignatos habemus &c.* ut fucum Lectoribus faceret, atque illarum Eccleſiarum morem ex Damiani diſcipulorum conſuetudine, non hanc ex illo proceſſiſſe ſuaderet. Ridiculus porrò eſt, cum exemplis pag. 222. ex Raynaudo adductis, videlicèt S. Ge-

† Lapſus 29.

rar-

rardi Epiſcopi Canadienſis, & S. Ildephonſi Epiſcopi Toletani, quibus ante Damianum Sabbati dies Virginis cultu celebratus legitur, reſpondet pag. 225. potuiſſe † Gerardum [qui in Hungaria longè ante annum 1038., quo Rex Stephanus obiit, cum eodem Stephano vivebat) à Damiano, qui circa annum 1040. clarere cæpit, hunc morem accepiſſe: & † S. Ildephonſum *potuiſſe celebrare Sabbatum in honorem Beatiſſimæ Virginis, abſque eo quòd hujuſmodi celebrationis Author, & Introductor dici poſſit, vel quòd ab eo talem ritum Eccleſia acceperit*. Quod ipſum in propoſito Officii Mariani applicat pag. 245. † S. Joanni Damaſceno, qui juxta ipſum *recitare potuit quotidie Horas in honorem Almæ Dei Genitricis, abſque eo quòd recitationis ipſarum in Eccleſia Græca Author eſſet:* idemque de † S. Udalrico Epiſcopo ſtatuit pag. 247., quaſi non ſufficeret, alios ante PETRUM DAMIANI huic quotidiano Virginis cultui vacaſſe, ut primus ipſe ejus Inſtitutor non habeatur. Sanè Petrus ipſe lib. 6. Epiſt. 29. narrat, ſe à Damiano Nepote intellexiſſe, quòd ille in Galliis conſtitutus, fama vulgante, cognoverat de Clerico ſub mortis articulùm lacte B. Virginis irrorato, eo quòd illi *quotidiana per ſingulas Horas laudum vota perſolviſſet*; quod indicat conſuetudinem Mariani Officii vel in remotiſſimis partibus ante Damianum viguiſſe.

† Lapſus 30.

† Lapſus 31.

† Lapſus 32.

† Lapſus 33.

R. Sed non probabis, illud ipſum Officium fuiſſe, quod à PETRO DAMIANI † poſtmodùm Eccleſia accepit: idemque de Mariano Officio,

† Lapſus 34.

quod Summi Pontifices Zacharias & Gregorius, juxta Petrum Diaconum apud Cardin. Bonam, præter Divinum, recitari à Caſſinatibus voluere, dictum eſto.

S. At neque illud ipſum PETRI DAMIANI Officium Marianum, quod IV. ejus operum tomo habetur, in uſu jam eſt apud ullos Eccleſiaſticos cætus. Alii hymni, aliæ lectiones, aliæ antiphonæ jam leguntur.

R. De Diſciplinarum autem inſtitutione quid ſentis?

S. Penè exciderat. Idem ſentio, quod Damianus, non quod Laderchius. In Capitulo à Priore ſcopas accipiebant Monachi ſub S. Romualdo ex ejus vita cap.38. Diſciplinas ejus Monachi apud Sitriam, ipſique Monachorum famuli inter ſe invicem faciebant cap.64. De verberibus autem ſibimet inferendis, evidens res eſt, Damianum ipſum hanc conſuetudinem ad Dominicum Loricatum referre, de quo ait opuſc.50 cap.14. *Hujus itaque Sancti Senis exemplo faciendæ diſciplinæ mos adeò in illis partibus inolevit, ut non modò viri, ſed & nobiles mulieres hoc purgatorii genus inbianter arriperent.*

R. Diſſimulas quid huic obſervationi noſter Author reſpondeat pag.157. *quod ſubdit, hujus nempè S. Senis exemplo, faciendæ diſciplinę morem inoleviſſe, ita accipiendum eſt,* † *ut credatur humilitatis ſtudio, potiùs diſcipulo, quàm ſibi hoc tribuiſſe, ne laudando ſe ipſum videretur inſipiens.*

† Lapſus 35.

S. Men-

S. Mendacem Damianum facere non veretur Laderchius, vano timore ne inſipiens eſſet, ſi veritatem proderet. At ne dum Damianus Dominici exemplo diſciplinæ uſum invaluiſſe teſtatur, eodemque Dominico Doctore ſe didiciſſe fatetur lib.1.epiſt.19. modum, quo centum annorum pænitentia hoc afflictionis genere poſſit expleri; verùm etiam contendit, ante Dominici tempora diſciplinæ hujus conſuetudinem obtinuiſſe, lib.6. epiſt.27. Cerebroſo Monacho ſcribens. *Hoc diſciplinæ genus modernis non eſt ſtudiis adinventum, ſed ex S. Scripturæ potiùs authoritate prolatum*. Et infra: *Nam & ante nos omnibus ferè Sanctis Monaſteriis hac diſciplinæ regula nequaquàm fuit incognita, licèt non adeò frequentata, unde & ſingulos annos pęnitentię millenis ſcopis redimere conſueverunt*.

R. Hoc Laderchius pag.196. *ad diſciplinam pęnitentialem Canonicam, vel Regularem pertinere* aſſerit, *non ad voluntariam factam à nihil debentibus Canoni, & Pęnitentiali Prębytero*.

S. Vocet, ut libuerit; tantundem eſt: nec minùs pungere oſtendet verbera Pęnitentiarii, vel Canonum juſſu, quàm propriæ devotionis arbitrio inflicta. Præterquamquòd Damianus in Epiſtola ad Cerebroſum ejus diſciplinæ Apologiam agit, cujus uſum propagare ipſe ſtudebat; ergo extra propoſitum ejus vetuſtatem commendaſſet, ſi alterius prorſus generis diſciplina illa Pęnitentialis, & Canonica fuiſſet.

R. Totus nobis in his tricis effluet dies, ſi pergas

gas adeò in ſingulis immorari.

S. Compendio dicam. Quidquid veri ad hanc hiſtoriam pertinens in his libris occurrit, totum ex aliis Scriptoribus Laderchius corraſit, & de verbo ad verbum reſcripſit: quidquid novi ejus induſtria hìc additum legimus, totum eſt fermè commentitium. Multa etiam quæ aliundè accepit, falſa ſunt, & ſine judicio ab hoc Authore probata. Plura interim ſibi invicem adverſantia adjecta fuiſſe ne dubites.

R. Calumniæ reum ago, niſi ſingula oſtenderis.

S. Ad evidentiam probaſſe putaveram; ejus enim ſatis aperta commenta, vel ex proprio cerebro, vel ex aliis ſcriptoribus hauſta hactenùs indicavi; ſed vis ſibi contradicentem Laderchium aliquo ſpecimine cognoſcere? Lege ad pag. 466. tomi 2. *Petrus verò ab urbanitate quaſi abhorruiſſe apparet*: & paulò poſt pag. 469. *Fuit igitur* † *Petrus Curialiſſimus, & urbanitatem noverat, ſciens quòd abhorret Dominus à Sanctis incivilibus*. Rurſus ad pag. 294. tom. 1. *Stephanus IX. dictus X.* ad paginam verò 306. Stephanus † X. dictus IX.

† Lapſus 36.

† Lapſus 37.

R. Da veniam importunitati. Pagina illa 294. in nonnullis exemplaribus felici calamo correctum pariter legi *Stephanus X. dictus IX.*, ut cum altera expreſſione paginæ 306. conveniret.

S. Erronea correctio; verè enim Stephanus ille ejus nominis nonus fuit, ſeque talem in ſuis diplomatibus appellavit, ut conſtat ex Antonio Pagio in Critic. ad Annal. Baronii anno 1057. num. 2. Vide

jam

Digitized by Google

jam latiſſimam aliam contradictionem, ubi pag.64. num.1. tom.1. probat cum Auguſtino Florentino; † Damianum ad cænobium S. Mariæ in littore Adriani Maris divertiſſe, ut converſionis ſuæ periculum faceret, quod ſupra pag.24. cum Rubeo, & Cajetano negaverat, id Petro Portuenſi duntaxàt convenire aſſeverans. Lege inſuper ad pag.508. ejuſdem 1. tom. quòd *expeditio Gallicana Petri abſque dubio evenerit* † *anno* 1062. tum ad pag.532., atque alibi, vide aſſerentem, quòd Florentina Petri Legatio eodem anno 1062. contigerit, quod pag.534. probat ex morte Rodulphi Epiſcopi, cujus vitam ſupponit à Petro ad Alexandrum ſcriptam in Florentinæ Urbis ingreſſu, accepto de ejus migratione nuncio. Porrò hæc duo ſimul conſiſtere non poſſunt; cum enim Rodulphi obitus die 26. Junii contigerit, oportet, ut circa principium Menſis Julii ea de re Petrus monitus fuerit, qui totum etiam illum Menſem in Florentinæ Legationis negotio ad minus inſumere debuit; atqui his ipſis menſibus occupatum fuiſſe in Gallicana expeditione, quo anno illam obivìt, patet ex Damiani Epiſt.5. lib.6. penès Laderchium relata ad pag.549. ubi S. Doctor conquæritur, ſibi promiſſum fuiſſe ab Hugone Cluniacenſi, quòd Kal. Auguſti reverſurus eſſet in Italiam. Itaque non eodem anno ſtatuenda fuerat à Laderchio Florentina, & Gallicana Petri Legatio.

† Lapſus 38

† Lapſus 39.

R. Non ſemper tamen ſibi contradixiſſe Laderchium putes. Video ego pag.66. 1. tom. ſatis me-

memorem, ac tenacem calculi ſui de ortu PETRI DAMIANI, conſtanter aſſerere non anno ætatis
† Lapſus illius † 24. ſub † Gvidone Aretino Priore (ut
40 † Lapſus Jacobillus ſtatuerat) ſed tantùm anno 23. San-
41 ctum Doctorem Monachum factum, quandoquidèm ejus converſio in annum 1030. incidit, nativitas verò, juxtà noſtri Authoris ſententiam, anno 1007. præceſſerat.

S. Jam Laderchianam computandi rationem paulò antea confutavimus, neque video cur Jacobilli teſtimonium de Guidone illo Priore Avellanenſi reiiciat noſter Hiſtoricus, alium ipſe non ſubſtituens, qui tum eo munere fungeretur. Sed & illud hoc loco notandum, quàm egregio argumento probet, † non potuiſſe Damianum majorem
† Lapſus ætate 23. annorum Monaſticen amplecti, ex quo
42 cæperit, juxta Baronium ab anno 1044. Eccleſiaſticis ſe immiſcere negotiis; quia credibile non ſit in tam arcta Avellanenſium diſciplina id potuiſſe præſtare, *cum ob vix arreptum perfectionis iter, æterni Sponſi Soror Anima Petri adhuc parva eſſet, & ubera non haberet; unde potiùs cogitandum erat, quid de illa faciendum in die, quando erat alloquenda*; quaſiverò ad id non ſufficeret, vel ſaltem quadriennio ante, nempè anno 1040. Monaſticæ diſciplinæ ſe ſubdidiſſe Damianum.

R. Accuratior fortaſsè in factis ad publicam Eccleſiæ Hiſtoriam pertinentibus eſt noſter Hiſtoricus, quàm in peculiaribus vitæ PETRI DAMIANI circunſtantiis determinandis.

S. Ubi-

Digitized by Google

S. Ubique claudicat, & paſſim labitur. Sed immenſi laboris negocium eſt velle ſingula excutere. Summa rerum capita delibare ſufficiat. Pag. 98. tom. 1. docet Joannem † XX. Romanum Pontifi- † Lapſus 43.
cem anno 1033. menſe † Novembris obiiſſe. Ne- † Lapſus 44.
que ille nominis hujus *viceſimus* erat, ſed *decimus nonus*, ut omnes probi ſcriptores conſentiunt, atque ex ejus Diplomatibus liquet, quæ ex Ughello refert Pagius ad ann. 1024. num. 1. Neque ille Menſe *Novembris*, ſed Octobris ad ſummum, ex humanis ereptus eſt, cum ante Octobris Menſem anno 1024. Pontificatum ſuſceperit, ſederit verò annis 9., & dies 9., ut laudatus Pagius anno 1033. num. 4. ex pleriſque Catalogis demonſtrat. Rurſus pag. 103. Gregorium VI. à † Simoniæ labe purgare nititur Lader- † Lapſus 45.
chius cum Baronio authoritate Damiani, officioſiſſimas quaſdam epiſtolas ad illum ſcribentis; ubi animadvertere debuerat, eundem Damianum poſt illas literas ſcriptas, inter illegitimos Pontifices computaſſe Gregorium; nam Epiſtola 3. lib. 1. ad ejus ſucceſſorem Clementem II. data, agens de Fanenſi Epiſcopo, qui à Benedicto IX., Sylveſtro III., & Gregorio VI. excommunicationis vinculō fuerat innodatus, ſic ait: *Sed cum videamus Fanenſem latronem ab his etiam, qui non erant, ſed dicebantur Apoſtolici*, *maledictum, & excommunicatum*. Idemque Clemens II. eodem loco tres illos Pontifices habuit; nam ſtatim à ſua coronatione in Brevi Bambergam miſſo, quod Gretzerus in libro de Divis Bambergenſibus edidit Ingolſtadii anno 1611. ſic ſcripſit; *exploſis tribus il-*

Digitized by Google

Iis, *quibus idem nomen Papatus rapina dederat*, *inter tot agmina Sanctorum*, *qui aderant*, *Patrum*, *dignatio Cæleſtis gratiæ noſtram indigniſſimam mediocritatem*, *cunctis niſibus refragantem*, *voluit eligi*, *& altiſſimi Apoſtolorum Principis vice fungi*. Ut omittam tot alia monumenta, quæ ad hanc veritatem illuſtrandam latè congerit Pagius anno 1044. à num.5. ad 13., nec non teſtimonium Victoris III., qui in ſuis dialogis narrat, quomodo ipſemet Gregorius VI. in Sutrina Synodo *agnoſcens*, *ſe non poſſe juſtè honorem tanti Sacerdotii adminiſtrare*, *ex Pontificia Sella exſiliens*, *ac ſemetipſum Pontificalia indumenta exuens*, *poſtulata venia*, *ſummi Sacerdotii dignitatem depoſuit*. Ad hæc Laderchius pag.100. n.4. ejusdem primi tomi narrat, Conradum Imperatorem apud Trajectum Friſiæ anno 1039. † tertia die Pentecoſtes è vivis ſublatum; cum ex Uvippone in vita Conradi Salici conſtet, illum feria 2., non tertia obiiſſe apud ſæpe laudatum Pagium anno 1039. num.1. Rurſus pag.126. contendit Laderchius, Leonem IX. ſimulac conſecrationem Pontificiam Romæ accepit, † nihil ibi moratum, ad viſitandam S. Michaelis Gargani Eccleſiam, Sipontum ſe contuliſſe, verùm anno ſequenti dumtaxàt hanc peregrinationem à Leone ſuſceptam ex Chronico S. Benigni demonſtrat Pagius ad annum 1049. num.8. Item pag.141. Laderchius aſſerit, † duo tantùm Concilia à Leone anno 1049. celebrata, Rhemenſe videlicèt, ac Moguntinum, ſed præter hæc, conſtat aliis duobus, Romano, & Papienſi Leo-

† Lapſus 46.

† Lapſus 47.

† Lapſus 48.

Leonem præfuiſſe, ut ex Hermanno Contracto, & Vviberto Pontificis hujus vitæ ſcriptore, idem Pagius ad hunc annum num. 10., & 11. obſervat.

R. Tanta rerum mole, Sejane, opprimor. Reſpirare ſaltem concede, non quòd ad ſingula reſpondere nunc in animo habeam: longioris id operæ, ac diligentioris meditationis foret; Sed pleroſque Scrupulos tuos cognoſcere, & particulatim diſcernere, non ſimul deglutire, ac devorare voluiſſem. Arbitror autem, vix alios ſupereſſe notatu dignos.

S. Nondùm ad operis dimidium provecti ſumus: Plura etiam tranſiliendo negligere temporis anguſtia coegit. In pag. 318. lib. 2. ſtatim à *creatione*, *PETRUS DAMIANI ſcribit ad S.R.E. Cardinales, & de † abdicanda Cardinalitia Dignitate cogitat*. Nec verbum quidem occurrit in toto illo capite, vel in Epiſtola Damiani, quam ibi Laderchius reſcribit, quod vel umbram intentæ renunciationis præſeferat. Cardinales velut Cardinalis alloquitur S. Doctor ibi num 16. *Nos itaque, Fratres mei* [*ut & me vobis audenter interſeram*] *nos, inquam, qui tanquam ſeptem ſumus oculi ſuper lapidem unum, qui ſtellarum portamus imaginem, qui Angelorum tenemus per annunciationis officium dignitatem, videamus, & ſplendeamus, & verba vitæ populis, non ſolum vocibus, ſed & moribus nunciemus*. Et infra n. 20. *Quod igitur Dilectiſſimi, non modo Sacerdotes, ſed Sacerdotum nos decet eſſe Magiſtros* &c. Et in fine

† Lapſus 49.

M 2 *ſic*

Sic ſic videlicet Cum Petro claves Eccleſiæ meritò facti participes obtinebimus, dum noſmetipſos certam vivendi formam, atque ſignaculum cæteris fidelibus exhibemus. Similiter pag 350. in titulo cap. 5. lib. 2.
† Lapſus 50 aſſerit Laderchius *à Nicolao II.* † *conceſſum fuiſſe PETRO DAMIANI regreſſum in Eremum*; nec quidpiam toto illo capite allegat, ex quo id deducatur: immò poſt relatam Damiani ad Nicolaum Epiſtolam, qua nuncium Epiſcopatui remittere contendebat, ſubdit Laderchius num. 3. Damianum voti compotem factum non eſſe his verbis: *Hæc Petrus, cui nihilominus onus grave, quod gravatum erat ſuper ſe, deponere non eſt permiſſum*. Quod autem pag. 414. adducit noſter Hiſtoriagraphus, Damianum in privilegio, quod Nicolaus II. Monaſterio S. Felicitatis Florentiæ conceſſit, *ſeorſim à Cardinalibus, ſe tali pacto ſubſcripſiſſe* [*Ego Petrus*
† Lapſus 51. *Peccator Monachus*] † *abſque titulo Cardinalatus, & Epiſcopatus Oſtienſis*, id non probat dimiſſam ab illo dignitatem; nuſquam enim alio titulo Damianus uſus reperitur, nec ſe unquam Epiſcopum, aut Cardinalem antea ſubſcripſerat. Pagina 335. Hildebrandum ex Germania redeuntem S.R.E.
† Lapſus 52. † *Archidiaconum* vocat, cum tunc, & uſque ad Auguſtum anni 1059. *Subdiaconus* tantùm fuiſſe probetur ex ejus ſubſcriptione ad Acta Concilii Beneventani, apud Labbæum tom. IX. Conciliorum, & ex Pagio ad annum prædictum num. 11. & 13. ipſumque Hildebrandum nonniſi *Subdiaconum* vocet PETRUS DAMIANI Epiſtola per La-

der-

Digitized by Google

derchium relata pag.336. licet ſibi hoc arrogaverit Laderchius pag.338. ſub. num.9. ut textum Damiani corrumperet, atque arbitrariè loco vocis *Subdiaconus* (ob ſummam ejuſmodi rerum ignorantiam) repoſuerit *Archidiaconus*. Viciſſim verò pag.355. Laderchius vocat Berengarium Eccleſiæ Andegavenſis † Diaconum, cum immò ejus *Archidiaconus* eſſet. † Lapſus 53

R. Nimis rigidus cenſor es, atque in omni verbulo cavillandi materiam quæris: qui Archidiaconus erat, poterat & Diaconus appellari, qualem ſe vocat ipſe Berengarius in formula ſuæ Confeſſionis.

S. Accuratus ipſe videri vult Laderchius, alioſque ſcriptores ſuis maledictis proſcindit, ſi unius vocis permutatione, aut ipſi, aut eorum Impreſſores, erraverint: quemadmodum tom. III. pag. 324. tot turbas in Dupinium excitat, quòd aſſeruerit, Damiani Epiſtolam 13. lib.4. ſcriptam Epiſcopo Cæſenati, cum ſcripta ſit Sarſinati, ubi inſulsè exclamat Hiſtoriographus noſter: *nec agnoſcit quod Cæſena non eſt Sarſina, nec Sarſina Cæſena*. Æquum igitur eſt ſimili lance, & Laderchii ſcripta expendantur ab ejus cenſoribus.

R. Non ea dumtaxat de cauſa Dupinium exagitat Laderchius; ſed ex quo inſuper docuerit, PETRUM DAMIANUM *à ſuis † parentibus ſollicita cura educatum*: quod fabuloſum eſſe noſter Hiſtoriographus oſtendit. Item quod Epiſt.3.lib.4. ad Henricum Archiepiſcopum Ravennatem *de Cada-* † Lapſus 54

da-

daloo, *& Alexandro diſſerere* putaverit: ubi tantum de intruſione Mincii ſermo occurrit. Denique
† Lapſus 55 quia † tractatum de correptione Papæ, & Epiſcopi ad Epiſt.12. lib.1. pertinere affirmaverit, quem tamen Laderchius ab Hæreticis Sancto Doctori ſuppoſitum oſtenderat pag.304. n.14.

S. Primam criminationem quod attinet, manifeſtè oſtendit Laderchius, ſe tam Gallicæ, quàm Latinæ linguæ prorſus ignarum. Dixerat de Damiano Dupinius in Biblioth. ſeculi XI. pag.84. *Il ètoit d'un honnete famille, & ſes parens prirent ſoin de lui donner une bonne education*. Nomen illud *parens* pro parentibus patre, & matre accepit Laderchius, ubi potius conſanguineos interpretari debuerat juxta legitimum, vulgatumque vocis hujus uſum, tum à noſtris popularibus, tum ab ipſiſmet Italis ubique receptum: quomodo patet, Dupinium ad optimam educationem, quam PETRUS à DAMIANO fratre acceperat, reſpexiſſe. E' contrario *parentum* appellationem ad alios præter *patrem*, & *matrem*, Latina lingua extendi non
† Lapſus 56 patitur; Laderchius tamen ipſe vocem † *parentes* pro *conſanguineis* uſurpavit in titulo cap.2. lib.1. qui eſt: *PETRI DAMIANI parentes*; cum in toto capite patris, & matris notitiam nullam haberi ſignificans, circa *fratres* PETRI DAMIANI diſtinguendos (& quidem, ut vidimus, perperam diſtinguendos) *nepotem* inſuper, *fratruelem*, *& ſorores*, tantummodò occupetur. Secunda criminatio non tam Dupinium tangit, quàm Conſtantinum Caje-

ta-

tanum, qui in argumento illi epiſtolæ præfixo primus omnium huic errori anſam dedit;. ſuo autem munere functus eſt Dupinius, ubi argumentum retulit, quale in ipſis Damiani operibus proponebatur. Poſtremæ tandem querelæ quid reponemus? Facti res eſt. Quisquis tractatum illum cum epiſt. 12. lib. 1. contulerit, Dupinii judicium abſolvet, qua in re etſi peccaſſet hic Auctor, Damiani Opera hoc tractatu adaugens, majoris tamen culpæ reus eſſet Laderchius eadem imminuens, dum tom. II. pag. 113. Apologeticum PETRI DAMIANI contra Canonicos, velut † apocryphum, & falſum traducit, diſſimulans, illud à Conſtantino Cajetano ſatis vindicatum fuiſſe, atque ex veterum mſſ. fide, & authoritate, necnon ex ipſo ſtylo (qualemcunque ejus diverſitatem eximia Laderchii critica ſomniaverit) eidem PETRO DAMIANI à doctis quibuslibet, nulloque partium ſtudio præoccupatis ſcriptoribus adjudicatum.

† Lapſus 57.

R. Tandem aliquandò, ut video, primi tomi errores recenſere deſiiſti, non tanta tibi in cæteris mordendi materies affluet.

S. Digredi libuit, quandoquidem aliò me avocaſti: Sed nondum omnia prioris tomi errata delibavi. Iterum reſtitue. Vide ad paginam 336. *Gerardus, qui Nicolaus II. vocatus eſt, ad Urbem,* † *non cum potentia, ſed tanquam Bonus, & Humilis Paſtor, accedere voluit.* Verum ex Lamberto, & Leone Oſtienſi patet, Henricum Germaniæ Regem juſſiſſe, ut Gothefridus Etruriæ Dux cum ſuis copiis

† Lapſus 58.

apud

Digitized by Google

apud Romanum populum tumultus circa electum Pontificem excitaretur. Paginis 436., & 500. atque alibi Laderchius aſſerit, † *die 28. Octobris Feſto SS. Simonis, & Judæ ſolemni, depoſitum Cadalorum;* cum ex verbis Damiani, quæ pag. 501. reſcribit, pateat, hanc depoſitionem in dictorum Apoſtolorum pervigiliis factam eſſe, ut neceſſarium erat ad ejuſdem Damiani vaticinium implendum, qui de Cadaloo dixerat: *Non ego te fallo, cœpto, morieris in anno:* quod, ſtante Laderchii hypotheſi, falſum foret; non enim *cœpto*, ſed *completo*, jam anno, Cadalous (qui ipſa die SS. Apoſtolorum fuerat inauguratus) uſurpatæ dignitatis honori mortuus eſſet, quarè ineptè vaticinii ſui veritatem tueri conatus eſſet Damianus opuſc. 18. cap. 8., cujus verba accuratiùs Laderchio legenda fuerant, nimirùm: *Sed, ut me comprobem non fuiſſe mentitum, tudiana admirabilem Divinæ diſpoſitionis eventum. Cadalous ſiquidem ipſo Feſtivitatis die SS. Apoſtolorum Simonis, & Judæ, quaſi in Papam, Deo reprobante, ac repellente, fuit electus, eodemque vertente anno in prædictorum Apoſtolorum vigiliis ab omnibus Theutonicis, & Italicis Epiſcopis, ac Metropolitanis, qui cum Rege tunc aderant, damnatus eſt, & depoſitus.* Pag: 504. aſſerit contra Baronium, quòd PETRUS DAMIANI † Romæ interfuerit electioni Alexandri II., eoquòd in Epiſt. ad eundem Alexandrum de vita SS. Rodulphi Epiſcopi, & Dominici Loricati S. Doctor indicet, ſe Romæ fuiſſe, quo tempore præfati Dominici obitus in Umbria contigit

† Lapſus 59.

† Lapſus 60.

git; at ex Epiſt. ad Theuzonem, in qua Dominicum Loricatum viventem ſupponit, dum anno 1062 ad controverſiam Simoniaci Epiſcopi ſedandam Petrus Florentiam venerat, ſatis colligitur, eundem Dominicum anno 1061., adeoque tempore electionis Alexandri II. nequaquam ex humanis ereptum, atque epiſtolam illam de Rodulphi, & Dominici geſtis, ut alias innui, Florentiæ tempore Legationis Petri non eſſe conſcriptam. Pag.508. apertiſſimè ſibi contradicit, dum ad num 14. ait: *ante annum 1063. quo Romæ Concilium actum eſt ad dirimendam cauſam Petri Epiſcopi Florentini, aliam Synodum Romæ convocatam fuiſſe haud liquet*; ac ſtatim ſubdit. *dicendum igitur, cum expeditio Gallicana Petri abſque dubio evenerit* † *anno 1062., quòd Synodus illa Romana, quam adiit Hugo, ea fuerit, in qua* † *eodem anno Alexander, tempore Quadrageſimali*, † *anathemate Cadaloum percuſſit*. Si enim ante annum 1063. nullam Romæ Synodum eſſe convocatam liquet, quomodò anno 1062. in Synodo Romana Alexander anathemate Cadaloum percuſſit? Ad hæc, falſum eſt, Legationem Gallicam Petri in annum 1062. incidiſſe; nam acta Cabillonenſis Concilii, quod, præſidente in Galliis Petro, celebratum legitur tom.9. Conciliorum, illud anno 1063. congregatum oſtendunt. Vide Pagium ad annum 1062. num.4. Pro nunc diſſimulo, quòd nuſpiam in Romano Concilio Cadalous ab Alexandro II. anathemate percuſſus legitur. Rurſus pag.452. in titulo capitis 19. lib.2. aſſerit Lader-

† Lapſus 61.

† Lapſus 62.

† Lapſus 63.

Digitized by Google

† Lapſus 64. chius, Damianum ad Osborienſe Concilium † miſiſſe librum, qui inſcribitur *Diſceptatio Synodalis;* verùm hoc arbitrariè confictum eſt: nec Damianus, nec alius quiſpiam prodidit diſceptationem illam ad Concilium miſſam, vel in illo lectam, aut eo fine, ut dicto Concilio inſerviret, compoſitam: tantùm innuit S. Doctor, Concilium illud imminens eſſe, ejuſque ſpecimen quoddam, exercitii videlicet gratia, à ſe in illo tractatu exhiberi: en illius verba apud Laderchium pag.454. *Quoniam & in proximo, ut ſperamus, fiet hic Oſborienſe Concilium, hinc jam ejuſdem Concilii conſtituamus, velut in quadam tabella picturæ, præludium.* At progrediamur ad pag.565. ubi his verbis caput 28. lib.2. † Lapſus 65. Laderchius exorditur: *Petrus autem, cum † à Pontificis obedientiæ vinculo ſolutus, ſui juris affectus eſſet, &c* Quæ expreſſio Apoſtaſiæ reum S. Doctorem facit; neque enim in Eremo vivens dici poterat ab obedientiæ vinculo erga Supremum Paſtorem Romanum Pontificem ſolutus, & ſui juris effectus.

R. Niſi primum hunc tomum tibi è manibus excuſſerim, nunquàm ab ejus cenſura ceſſabis.

S. Secundum itaque reſumo, cujus pag.8. narrat Laderchius, Damianum paulò ante Quadrageſimam Caſſinum migraſſe, eò vocatum à Deſiderio Abbate, ut Fratres, ob caſum fulminis, quem ex Leone Oſtienſi ſupra recitaverat, nimio terrore perculſos, confirmaret, ibidemque integram Quadrageſimam exegiſſe, *tum* † *Romam repedaſſe ad Conci-* † Lapſus 66.

lium

lium pro cauſa Petri Epiſcopi Florentini cogendum ab Alexandro jam anno 1063. *è Lucenſi Civitate reverſo*; atqui caſus ille fulminis, ex verbis Leonis Oſtienſis pag. 2. hujus tomi relatis, contigerat XV. Kal. Februar. *quinto fere anno* poſt ordinationem Deſiderii Abbatis, quare cum Deſiderium Abbatem, & Cardinalem, ordinaſſet Nicolaus II. pridie nonas Martii 1059. conſequens eſt, ut fulminis ictu territi fuerint Caſſinenſes anno 1064., non 1063. Unde Petrus Damiani Quadrageſimam anni 1064. poſt celebratum præcedenti anno Romanum Concilium, in cauſa Epiſcopi Florentini, apud Caſſinum tranſegit. Ad pag. 30. notat Laderchius, ob turbas contra Simoniacum Epiſcopum Florentiæ excitatas, atque in ſuſpicionem adductam Sacramentorum, quæ Simoniaci Sacerdotes conficerent, aut miniſtrarent, validitatem, quod *multi his næniis nugiſque decepti, ſine* † *Sacramentis Dominici Corporis, & Sanguinis ex hoc mundo receſſerant*, quaſi Euchariſtiæ Sacramentum in plura divideretur: quomodò pluſquàm ſeptem forent Ecelesiæ Sacramenta contra Conciliorum definitionem, & doctrinam Cathechiſmi ſub Pio V. emanati, ubi habetur: *Licèt duo ſint elementa, panis ſcilicet, & vini, ex quibus integrum Euchariſtiæ Sacramentum ſignificetur, non tamen plura eſſe ſacramenta, ſed unum tantum, Eccleſiaſtica authoritate, confitemur.*

† Lipſius 67.

R. Nollem quidem oppoſitiones tuas interrumpere, quibus omnibus ſimul promeridiano colloquio reſpondere ſtatueram; at non poſſum, quin hic

pro Laderchio reponam, ab omni illum cenſura in hoc propoſito immunem habendum, qui Eccleſiæ loquutionem ſervavit;nam in Miſſarum Collectis frequenter occurrit *Purificent nos, quæſumus Domine, Sacramenta, quæ ſumpſimus*.

S. Etſi, habito ad utramque ſpeciem reſpectu, duas ejuſdem Sacramenti integrales partes in Sacrificio libatas poſſit Sacerdos aliquo modo *Sacramenta* appellare, quomodò id morituris, (de quibus Laderchius loquitur) applicari poterit, quando his ſub unica ſpecie ſacrum Viaticum miniſtrari conſuevit? Ad hæc, cur verba PETRI DAMIANI ab eodem Laderchio allegata pag.22.,;ubi expreſsè habebatur *ſine Sacramento Dominici Corporis, & Sanguinis* auſus eſt immutare?

R. Non Theologum agit hoc loco Laderchius, ſed Hiſtoricum.

S. Video, nam & lib.4. cap.22.num.1. ad finem pag.501.hujus tomi docet *nos ſperare in Deo vivo,*
† Lapſus 68. *qui præſtat nobis omnia abundè* † *ad fruendum*; cum tamen ſolo Deo nobis fruendum eſſe, cæteris verò terrenis rebus dumtaxat utendum ſanioris Theologiæ canones jubeant.

R. Nihil ad Hiſtoricum iſta. Perge Laderchii lapſus hiſtoricos, ſi qui rurſus tibi occurrant, breviter adnotare.

S. Toto illo tertio capite lib.3. nihil non molitur Laderchius, ut, reluctante omni Hiſtoriæ veritate, oſtendat, Damianum *non egiſſe contra Mona-*
† Lapſus 69. *chos* † *Vallumbroſanos, ſed alterius inſtituti*: & hoc

quia

quia S. Joannes Gvalbertus remotionem ſuam miraculo tutatus eſt, ne ante Stephanum Pontificem (quem pagina 32. Laderchius inſcitè † *decimum* appellat, cum nonus ejus nominis eſſet) deferretur, undè in ipſum, ejuſque diſcipulos non quadrant Damiani dicteria: *Urbici Monachi, Forenſes, ſolitarii, Monachi Univerſales, qui ſub Monaſtica profeſſionis nomine plebibus imperarent*; quaſi verò non poſſet S. Doctor hoc nomine indigitare Theuzonem Eremitam, qui Florentiæ recluſus vivebat, & Monachos Vallumbroſanos ad illum conſilii gratia ab Joanne Gvalberto ſubmiſſos, alioſque ad S. Salvii Cœnobium propè Florentiam commorantes. Præterquamquòd remotio Joannis Gvalberti, tempore Stephani Papæ, non prohibet aut ipſum, aut ejus diſcipulos falso in Epiſcopum zelo deceptos, tempore Alexandri II. potuiſſe Florentiam circuire ad turbas illas excitandas. Nec validius argumentum promovet Laderchius pagina 34., ex quo Vallumbroſanis † convenire non poſſet quod de prædictis Monachis ait S. Doctor: *Vident Monachum incedentem, aſpice, inquiunt, unum ſcapulare*; etenim etiam ipſi Vallumbroſani ſcapulare geſtabant, quare *de Monachis alterius Inſtituti non ſcapulare gerentibus*, ibi ſermonem eſſe concludit. Quaſi ulli eo ſæculo Monachi viverent, qui commune Monachorum veſtimentum, ſcapulare ſcilicèt, non induerent. Rurſus pag. 51. Decretum Chalcedonenſis Concilii in Romana Synodo ab Alexandro II., ſuaſione PETRI DAMIANI, contra ejuſmodi Monachos renovatum

† Lapſus 70.

† Lapſus 71.

tum

tum, videlicèt: *Monachis, quamvis Religioſis, ad normam S. Benedicti intra clauſtra morari præcipimus, vicos, caſtella, Civitates peragrare prohibemus* (apud Laderchium pag. 59.) contra † Vallumbroſanos Monachos editum non fuiſſe probat, ſed contra Monachos alterius Inſtituti, quia poſt hujuſmodi decretum patet, Vallumbroſanos Florentiam reverſos more ſolito adhuc Epiſcopum impugnaſſe miraculum Petri Ignei tunc contigiſſe: quòd ſi decreto illo comprehenſi forent, *ex Papæ præcepto Monaſterio egredi non potuiſſent: cum itaque Gvalberti diſcipulos ſtatim feciſſe conſtet oppoſitum, ideo in iſtos loquutum non fuiſſe PETRUM DAMIANUM, nec ejus intuitu præfata decreviſſe Alexandrum deducitur*. At decretum univerſale eſt, non Vallumbroſanos excipit, ſed comprehendit, cum & ipſi *ad normam S. Benedicti* regularem diſciplinam profiterentur. Sed pag. 59. admittit expreſſè Laderchius, quòd Monachi, qui Romæ, præſente PETRO DAMIANO, contra Florentinum Epiſcopum in Synodo debacchabantur; *hujus rei confirmandæ cauſa, ſe paratos ad ſubeundos ignes exhibuerunt*, quod cum S. Joannis Gvalberti diſcipuli præſtiterint, fruſtrà contendit Laderchius culpam omnem harum turbarum in Mochos alterius Inſtituti omnibus incogniti transferre, atque à promulgato decreto Vallumbroſanos eidem Synodo præſentes eximere. Nihil attingo præclaram S. Joannis Gvalberti Chronologiam pag. 52. poſitam, ubi illum anno † 1003. converſum ſtatuit, & poſt quatuor annos Abbatem, & Epiſcopum

† Lapſus 72.

† Lapſus 73.

pum Simoniacos, Theuzonis conſilio proclamaſſe, quandò tantùm circa annum 1030, vel 1040. clarere cæpiſſe Joannem Gvalbertum ejus acta demonſtrant. Nihil de arbitraria † Attonis primi Epiſcopi Florentini interpoſitione, quam in margine pag. 53. Laderchius ponit loco Anonimi ab Ughello indicati. Jam quæ de Theuzone ſubdit, aliàs excuſſa ſunt; quare ad cap. 9. lib. 3. gradum facio. Hoc loco quæ contra Canonicos a PETRO DAMIANI ſcripta fuiſſe recenſet, illuſtranda fuerant † confutatione viri eruditi Nicolai Deſnoſii, qui libro 2. de Canonicis cap 14. ait, ignoraſſe PETRUM DAMIANI regulam, qua ſe Canonici tuebantur, ipſummet Aquiſgranenſis Concilii, Ludovico Pio imperante, habiti textum eſſe. Pariter Laderchii partes fuerant, ut difficilem Damiani clauſulam, quæ ex ejus opuſculo 34. ab Hæreticis recentioribus, pro ſuperſtite in Sacramento panis ſubſtantia, ad erroris ſui defenſionem traducitur, & ab Authore noſtro pag. 212. refertur, catholica expoſitione † interpretaretur; nimirùm ubi de Hoſtiæ ſacræ particula uſque ad medietatem in carnem converſa, ſic habet S. Doctor: *Dum in una, eademque ſubſtantia, hinc panis, illinc carnis, adeſſe conſideras ſpeciem, in utroque veræ carnis, verique panis indifferenter intelligas veritatem.*

† Lapſus 74.

† Lapſus 75.

† Lapſus 76.

R. Etiam peccata omiſſionis in Laderchio redarguis. Hoc verò minimè neceſſarium, cum myſticè panem hoc loco intelligendum, ſequentia S. Doctoris verba declarent: *quia & ipſe eſt panis, qui*

de

de Cælo deſcendit , & ipſa nihilominus caro , quæ de Virginalis uteri materia prodiit . Porrò non magis ex adiuncto *veri panis* cavillari quis poteſt propriam panis ſubſtantiam à Damiano indicari , quam cum Chriſtus Joan. 15. ait. Ego ſum vitis vera , hoc ad eam vitem referendum ſit , unde hæc ſimilitudo tranſlata eſt , non proprietas . At deficientibus propriis Laderchii erroribus ad omiſſa notanda, ſupplementi loco , recurris .

S. An deficiat in Laderchii operibus errorum hiſtoricorum ſeges , mox videbis . Pag. 115. hujus-
† Lapſus 77. met II. tomi † repetit Legationem Gallicam PETRI DAMIANI anno 1062. contigiſſe , quam ſe-
† Lapſus 78. quenti anno dumtaxat illi injunctam ſuperiùs oſtendi ; ejuſdemque † occaſione Nicolaitarum Hæreſim in Laudenſi , ac Taurinenſi Eccleſia S. Doctoris opera , detectam putat , contra quam Romanæ Synodi decretum promulgandum Damianus obtinuerit . Verùm illam detexerat Vir S. in Mediolanenſi Legatione ſub Nicolao II. non in Gallica expeditione ; quandoquidem hæc poſt prædicti Romani Concilii decretum Hugonis Abbatis Cluniacenſis rogatu , Petro commiſſa fuit . Vide Synodalem definitionem inter Hugonem Abbatem Cluniacenſem , & Drogonem Epiſcopum Matiſconenſem , quæ habetur tom. 9. Conciliorum pag 1177. *Anno 1063. Hugo Romanam Synodum impiger adiit , querelam ſuam coram Sancto Concilio fidelis relator expoſuit , novo periculo Sancti loci ruinam procul dubio minitanti ut obviaret , oravit . PETRUS DAMIA-*

NUS

NUS Oſtienſis Epiſcopus ſe protinus obtulit, ſeſeque ad ſubveniendum Monaſterio per tam longi, tam aſperi, tam duri itineris pericula deſtinavit. Unde quod pag. 117. ſubdit Laderchius, † *evidenter probari, ſtatim poſt reditum à Gallica Legatione ſcriptas à Damiano fuiſſe epiſtolas ad Cunibertum Epiſcopum Taurinenſem, & ad Adelaidem Subalpinorum Comitiſſam*, eo quod in illis referat abuſum in Laudenſi, & Taurinenſi Eccleſia deprehenſum (nondùm utique in Romana Synodo condemnatum, nam hoc decretum allegare non omiſiſſet Damianus, ad auctoritatem Concilii Triburienſis, ſibi à Laudenſibus Clericis oppoſitam, elevandam.) Hoc, inquam, totum reſorbendum eſt; nec enim ex Gallica Legatione redux Damianus ad Romanum Concilium ſe contulit, ſed ex Concilio in Gallias ſe proripuit, undè notitiis dumtaxat in præcedenti Mediolanenſi Legatione habitis niti potuit S. Doctor, tùm in literis illis ad Cunibertum, & Adelaidem ſcribendis, tùm in condemnatione Nicolaitarum apud Romanum Concilium procuranda, antequàm in Gallias proficiſceretur. † Lapſus 79.

R. Miror, in his labi potuiſſe Laderchium, qui pag 177 Conciliorum Generalium Compilatores, utpotè Hiſtoriæ Conciliorum ipſe conſultiſſimus, erroris redarguit, quòd ſcripſerint, Cadaloum poſt Mantuanum Concilium militem armaſſe; cujus erroris cauſam notat, *quod præfati Compilatores meſſuerunt ubi non ſeminaverunt, & congregare voluerunt ubi non ſparſerunt*, † *non enim, ut debebant, inter* † Lapſus 80.

O Con-

Concilia, quæ conflaverunt in unum, collegerunt etiam Concilium illud Romanum ab Alexandro, primo Pontificatus ſui anno, tempore quadrageſimali coactum, † *in quo Cadalous anathematizatus fuit.*

† Lapſus 81.

S. Somnia. Undè ipſe probat ante illud anni 1063. in cauſa Epiſcopi Florentini, Romanum aliud Concilium anno primo, nempè 1062. ab Alexandro collectum? Ubi ejus acta? Profectò, ſi jàm ab anno 1062. quadrageſimali tempore Cadaloum in Concilio anatematizatum cognoviſſet Damianus, non omiſiſſet hoc ſuis obtrectatoribus obiicere, cum opuſc 18.cap.8.ex ſola Cadaloi damnatione in Oſborienſi Concilio poſtmòdum facta ſub finem anni ejus electionis, aſtruere nititur vaticinii ſui (*non ego te fallo, capto morieris in anno*) veritatem. At quam verſatus in Conciliorum hiſtoria Laderchius eſſet mox oſtendit pag.178. ubi, Synodos Florentinam, Papienſem, ac Mantuanam, in quibus damnatum Cadaloum aſſerit PETRUS DAMIANI lib 1.epiſt.20. † negat ſchiſmatis illius cauſam reſpicere, ſed alia ipſius ſcelera in illis diſcuſſa fuiſſe contendit ſub Nicolao II. eoquod Alexander nullam Florentiæ Synodum celebraſſe reperiatur; quaſi verò neceſſe foret, Concilia illa † præſente Romano Pontifice habita eſſe, & non potiùs oppoſitum ex Damiani verbis deduceretur: ait enim loco citato S. Doctor ad Cadaloum: *In multis tibi, Frater, Romana pepercit Eccleſia, frequenter à te legitimi rigoris cohibuit diſciplinam, adeòut aſſerant quiſe interfuiſſe fatentur, quod in tribus jam Conciliis Syno-*

† Lapſus 82.

† Lapſus 83.

no-

nodalibus, Papienſi ſcilicet, Mantuano, & Florentino, perſpicua damnationis in te ſententia claruit, ubique tamen ſedes Apoſtolica materna pietatis affectu tibi clementer indulſit, ſed dum illa ſtuderet canonum circa te cobibere rigorem, tu non vereris adverſus eam hoſtilem redhibere tyrannidem. Ubi patet, de Conciliis Synodalibus, ad agnoſcendum Alexandrum, tamquàm legitimum Eccleſiæ Paſtorem, ſine Pontificis ejuſdem interventu collectis agere Damianum: aliàs falſum eſſet, quod ab *Eccleſia Romana, & Apoſtolica Sede* nondum condemnatus dici poſſet Cadalous, ſi a Conciliis, prӕſide Romano Pontifice congregatis, perſpicuam damnationis ſententiam paſſus eſſet. Porrò de Schiſmatis, quod fovere non deſiſtebat, crimine damnatum in hiſce nationalibus congreſſibus Cadaloum ſatis indicant allegata S. Doctoris verba, atque evidentiùs confirmant, quæ mox ſequuntur, cum videlicet hanc trinam condemnationem opponit Damianus trinæ unctioni Regis David, ac trinæ Petri Cathedræ dicens: *Sed cur nos, vel illum ter unctum, vel iſtum ter præſidentem, in allegationem hujus diſputationis abducimus, niſi ut tu interìm ad conſcientiam redeas, teque totidem vicibus, etsì judicio Sacerdotum, ſed Canonum authoritate depoſitum, quam procul à Sanctis viris ſis, & ipſe perpendas?*

R. Magnam ego de Laderchii eruditione ideam conceperam, ex quo pag. 166. poſt Florentinium, & Pagium, Generalis Mantuani Concilii epocam, non anno 1064. ut Baronius crediderat, ſed 1067. determinandam animadvertiſſet, atque adventum

Annonis Archiepiſcopi Colonienſis in Italiam pag. præced. notaſſet, non anno 1062. ſed tantum circa annum 1065. vel 1066. contigiſſe.

† Lapſus 84. S. Ut ab hoc ultimo incipiam; † nec ſemel, ut Laderchius putat, ſed bis in Italiam venit Archie-
† Lapſus 85. piſcopus ille Colonienſis, † nec ullo ex annis à Laderchio notatis ejus adventus ſignandus fuerat; ſed primus quidem anno 1064. quo Legationem ad Alexandrum Pontificem, Henrici Regis nomine, ſuſcepit, ſecundus autem anno 1067. cum ad Mantuanum illud Concilium profectus eſt, ut oſtendit Pagius ad annum 1064. n. 3. Porrò cum agnoviſſet Laderchius anno prædicto 1067. Mantuanum Concilium celebratum, & res ad illud pertinentes capitibus 15. & 16. hujus libri 3. digeſſiſſet, mirari ſubit, cur poſtmodum cap. 18. & 23. ejuſdem
† Lapſus 86. lib. quaſi tempore poſteriores referat † Romanas Synodos contra inceſtuoſorum colluviem an-
† Lapſus 87. no 1065. ab Alexandro II. collectas, † nec non epiſtolas à PETRO DAMIANI ad Arialdum, & ſocios ſcriptas, utique ante idem Mantuanum Concilium, ad quod dum pergeret Alexander II. Mediolanum veniens eumdem Arialdum præcedenti anno 1066. mortuum Sanctorum Martirum catalogo adſcripſit, ut ex Landulpho juniore Pagius refert ad annum 1067. num. 1. & 2. Et certè fatetur ipſe Laderchius pag. 229. Arialdum anno 1066. martyrio coronatum, adeòque ante Mantuanum Concilium anni 1067. Quamquam duplex eàdem pagina
† Lapſus 88. Laderchii lapſus ad hoc propoſitum occurrit: † alter,

tër, quod S. Arialdum V. Kal. Julii paſſum affirmet, cum B. Andreas Abbas Vallumbroſanus S. Viri diſcipulus, & comes, in Arialdi vita diſertè tradat, illum in Vigilia S. Petri, adeòque IV Kal. Julii, occiſum: alter, † quod anno 1056. Arialdum ſe Mediolanum contuliſſe affirmet, ut adverſùs ſimoniacos, & Nicolaitas in illa Eccleſia decertaret; cum anno tantum 1057. id contigerit; enimverò Arnulphus Mediolanenſis Auctor coævus, poſtquàm narravit Herlembaldum Arialdi ſocium anno 1076. occiſum, ejuſque ſectatores exterminatos docet *ita impoſitum terminum ſchiſmati* [ſic enim Auctor Catholicæ partis inimicus appellat) quod per decem, & novem annos perduraverat; undè conſequens eſt, anno 1057. in Nicolaitarum factionem Arialdum, & ſocios, primum inſurrexiſſe. Videſis Pagium anno 1057. n.9. & 1066. n.8. ac 1076. n. pariter 8.

† Lapſus 89.

R. Pleroſque in Laderchio notatos errores video illi cum Baronio, aliiſque Clariſſimis ſcriptoribus, eſſe communes: cur autem illi dicam infligere pergimus, ubi tantos opinionis ſuæ Patronos aſſignat?

S. Quibus verò Authoribus didicit quod pag. 237 ejuſdem tomi II. aſſerit; videlicet Damianum † anno 1067. vel 1068. à Deſiderio Caſſinenſi Abbate invitatum fuiſſe, ac comminata ſuffragiorum privatione adactum, ut ſe Caſſinum conferret, quo tempore venerabilis illius Cœnobii Baſilica, nono creationis Deſiderii anno, conſtruebatur? Hæc profectò invicem non conſiſtunt; cum enim dicta

† Lapſus 90.

Ba-

Baſilica ædificaretur, ſpontè Caſſinum *pro more ſuo* Damianus adierat, dicente Joanne ejus diſcipulo in ipſius vita cap. 20. *Præfatum Cænobium Caſſinenſe dum aliquandò idem Domnus Petrus ex more viſitaſſet cum eſſet ibi, Beati Benedicti Baſilica fundabatur.* &c. Non igitur tunc tàm extraordinaria inſtantia Vir Sanctus à Deſiderio invitatus eſt, ut Caſſinum ſe conferret; ſed longè poſt, anno videlicet 1071. dum eadem nova Baſilica ab Alexandro II. cum omnium Cardinalium interventu fuerat dedicanda: undè excuſavit ſe Damianus ex longo XV. dierum itinere, ſuæ longevæ ætati, quæ tunc ad poſtremum vitæ ſuæ annum perducta erat, à minùs conveniente: *Nam, & propinqui obitus* (reſpondit Deſiderio S. Doctor opuſ. 33.) *me reddit ætas matura ſuſpectum; mors enim licèt aliis ſit incerta, proculdubiò tamen ſenibus eſt propinqua:* quę verba ſub exitum vitæ conſtitutum Damianum ſupponunt; nequè verò credibile eſt, Sanctum virum potuiſſe anno 1067. gravioris ætatis, & longi itineris incommoda in excuſationem prætendere, cum poſtmodum ex Laderchii ſententia pag. 243. Legationem in Germaniam anno 1069. idem Damianus intrepidus ſuſceperit. Porrò ne illud quidem Laderchio concedam, quod pag. 606. affirmat, Damianum in hujus itineris propoſito *Abbatis Deſiderii* † *juſſioni, etiam cum ſui periculo obedire non* renuiſſe; precibus enìm, non pręceptis acta res eſt, cum nulla eſſet Caſſinenſis Abbatis in PETRUM DAMIANI, ejuſque Erèmum aut Mona-

† Lapſus 91.

Digitized by Google

naſterium authoritas. Denique undè habere potuit Laderchius, quæ poſteriori capite 25. (nàm duo ſibi immediata capita in hoc tertiò libro, atque etiàm in ejus indice, ſub eodem numero 25. recenſet) enarrare aggreditur? Proponit nempè. *Quæ inter Alexandrum, & PETRUM DAMIANI poſt reditum à Germanica Legatione, cum ejuſdem Epiſtola ad Alexandrum*. Omnia prorſus aerea, & in ſolo Laderchii cerebro fundata: *Forſitan*, inquit, † *tempore, quo ille* (PETRUS DAMIANI in Germanica Legatione conſtitutus) *aberat, inimicus homo terram Eugubinæ Eccleſiæ, cujus quamdam ſollicitudinem ſibi à Summis Pontificibus commiſſam gerebat*, † *adhibita per dolum Apoſtolica authoritate, commoverat, & conturbaverat, idcircò Petrus, qui adhuc vigilaverat, & non ſinerat perfodi domum illam, quam cuſtodiverat, acceſſit ad* Alexandrum, *tumenſque, ut Jacob cum jurgio exquiſivit eum, quam ob culpam ſuam, & ob quod peccatum ſuum ſic exarſiſſet in ſe*. An non planè *forſitan* illud arbitrarium? An non illa *Apoſtolica authoritas per dolum adhibita* gratis omninò conficta? Porrò epiſtola 14. lib. 1. cui Laderchius innititur, non † poſt Germanicam Legationem, ſed longè veroſimiliùs anno 1063. vel. 1064. à Damiano ſcripta ad Alexandrum videtur, poſtquàm è Gallis redux Oſtienſem Comitatum ſibi à Pontifice ereptum reperit (quod utiquè ante Mantuanum Concilium eveniſſe Laderchius ipſe pag. 548. primi tomi affirmaverat] nec aliud reſpicere poſſunt graves illæ in Alexandrum

† Lapſus 92.

† Lapſus 93.

† Lapſus 94.

quæ

Digitized by Google

querelæ, quàm ejuſmòdi Comitatum, ob ſuppoſitas Eccleſiæ Eugubinæ turbationes ſibi ereptum; id enim *primò ſe graviter tuliſſe* ſignificat S. Doctor ſequenti epiſt.15. licèt, primo illo motu ſedato, ſe poſtmodùm gaviſum narret, ob conceptam deponendi Epiſcopalis oneris ſpem, *adeòut mærorem jam ſimulare non poſſet*. Quod ſi poſt annum 1069. ſcripta fuiſſet epiſtola illa 14. non ibi de Eugubina Eccleſia diceret Damianus: *quæ mihi dudùm à veſtris deceſſoribus eſt commiſſa;* Sed indicaret per novennium ſub eodem Alexandro Pontifice, æquè ac ſub ejus deceſſoribus, à ſe per ſuos diſcipulos, ac pręſertim Rodulphum nupèr mortuum, rectè adminiſtratam; undè ſubſequutę culpam turbationis à ſe longè evidentiùs amoliretur. Sed apud Ughellum Eccleſiæ illius Eugubinæ Epiſcoporum Syllabus attendatur: conſtabit, ſub annum 1061. illi præfuiſſe Mainardum, cujus tempore turbata omnia ejuſdem Eccleſiæ jura, ac prædia diſtracta, conquæritur Damianus Epiſt.8. lib.4. Ergò ſub illud tempus ſcripta fuit ad Alexandrum Epiſt.14. lib.1. quæ turbationis hujus mentionem ingerit, nec alias poſt Germanicam Legationem turbas ſubortas cum Laderchio fingere debęmus.

R. Prolixior, quàm expectaveram evaſit noſtra collatio. Nunc quando Hiſtoricam Laderchiani Operis partem, quæ ad medium uſque hujus ſecundi tomi ſe exporrigit exhauſiſti; menſam ad prandium inſtaurari jubebo, quod tibi mecum hodię commune volo; nec enim ad Mœcenatem redire tardior hora permittit.

S. Ut

Digitized by Google

S. Ut jubes conſiſtam: veloci tamen nuncio Mæcenas monendus eſt, ne me ad uſque ſolis occaſum expectet. Interim, dum menſa inſtruitur, tertium tomum per otium evolvere licebit, ſi quid prætetea ad hiſtoriam pertinens noſtram ibi cenſuram effugerit. En pag.107. ut in Dicacum Franchum mimicè invehitur Laderchius, quod ſcripſerit, Petrum Mediabarbam fuiſſe illum Epiſcopum Florentinum, quem PETRUS DAMIANI opuſc.20. ad Alexandrum II. narrat à ſe correptum ob ludum ſcacchorum; præferendam enim contendit Ugnelli ſententiam, quod is Florentinus Epiſcopus eſſet † Gerardus, qui mox Nicolai II. nomine Pontificatum geſſit. At qui ejuſmodi Epiſcopum adhuc viventem ſupponit Damianus, ubi ait: *quod mihi de venerabili Florentinæ ſedis Epiſcopo contigerit narro*; & infrà: *tunc ille, ut mitis eſt animi &c.* Si autem de Gerardo, ſeù Nicolao II. intellexiſſet, utique de more ſcribere debuerat, *quod mihi de venerabili Florentinæ olim ſedis Epiſcopo contigerit narro*, aut etiam (ultimum perſonæ ſtatum indicando) *de venerabili Romanæ Sedis Antiſtite prædeceſſore tuo*: & pariter: tunc ille, *ut mitis erat animi*, ſcripſiſſet. Quare cum nullus poſt Gerardum, ſeu Nicolaum II. aſſignabilis ſit Florentinus Epiſcopus, qui ſub initium Pontificatus Alexndri II. viveret, præter Mediabarbam, optimo ſanè argumento (quod fruſtra, & inſulsè Laderchius irridens ait: *Quid hæc ad nos? Eccleſia Florentinæ nullus præfuit poſt Gerardum, inquit, niſi Mediabarba, ergo Mediabarba correptus fuit à Santo Cardinali ob ludum ſcacchorum.*

† Lapſus 95.

P Ex

Ex illo antecedenti, quanam eſt iſta conſequentia? nimirum malarum ipſe dumtaxat conſequentiarum ferax, in hujus bonæ conſequentiæ claritate diſcernenda caligat) intulit Franchus, hunc ipſum Epiſcopum illum fuiſſe, quem ob ludum ſcacchorum à ſe reprehenſum præfato loco Damianus commemorat. Rurſùs ad paginam 169. en ut inanem operam cum Baronio ludit Laderchius narrationem Damiani opuſc.34. cap.5. relatam de S. Severino Colonienſi Epiſcopo ad † Peregrinum, qui poſt ſeptingentos annos illi ſucceſſit, transferre ſatagens, enimuerò quod ait, S. Severinum longo ante Damianum tempore præmortuum, nemo ibit inficias: at neque Damianus aſſerit, Hiſtoriam illam ævo ſuo contigiſſe, tantum narrat, quod ex Adraldo Bremetenſi Abbate didicerat, idemque *inditum litteris eſſe*, ipſo referente, cognoverat. Quis autem neſciat, vetuſtiſſima potiùs facta in alicujus regionis hiſtoriis notata reperiri, quam recentia? Sed & in clauſula illa narrationis Damiani(*Clericus inquit, Colonienſis Eccleſiæ vadum fluminis tranſibat, & ecce B. Severinus ejuſdem Eccleſiæ nuper Epiſcopus æqui ejus habenas apprehendit*) particula *nuper* non ad Damiani ætatem, ſed ad tempus illius Clerici referenda eſt, ut ſenſus ſit, illi apparuiſſe Epiſcopum paulò antè præmortuum, quàm hoc factum contingeret; non paulò antè, quàm id Damiano narraretur, viventem: undè nulla neceſſitas eſt hujus permutationis arbitrariò confictæ, ut idem Baronius in notis ad Martyrolog. Roman. die XXIII. Octob. tandem agnovit; indèque etiam confirmatur, quià Epiſcopum

† Lapſus 96.

pum

pum illum Sanctitate celebrem Damianus indicat, quod non de Peregrino, ſed de Severino dumtaxat accipi poteſt. Bilem porrò movet, quod pag.334. de Sanctis P.P. Athanaſio, Hilario, Hjeronymo, Laderchius aſſerit; † ab ipſis nempè (ut à Laban Jacob) *deceptum* fuiſſe in caſu Liberii Damianum, qui illos ſic redarguere poſſit: *quid eſt hoc, quod facere voluiſtis? Nonne pro Rachel ſervivi? quare impoſuiſtis Mihi?* Quos etiam infra † cum reprobo Eſau comparat, Damianum in hoc facto, cum voce Jacob, manus Eſau prætendiſſe ſcribens, *quia ejus piloſæ manus ſimilitudinem Majorum exprimunt*. Jam in pag.450. quantus eſt error Laderchii, qui Joannem vitæ PETRI DAMIANI Scriptorem eundem eſſe tradit † cum Sancto Joanne Laudenſi Eugubino Epiſcopo, ejuſdemque Petri diſcipulo?

† Lapſus 97.

† Lapſus 98.

† Lapſus 99.

R. Eumdem fuiſſe nec ipſe dubito, nec video, aut Henſchenium ad diem XXII. Februar. in commentario prævio ad vitam PETRI DAMIANI num.10. aut Pagium ad annum 1072. num.6. alterum ab altero diſtinguere. Quid igitur hic peccavit Laderchius? Verum illata ſunt prima fercula: En juſculum, pernam minutal, ſubalbidamque frixuram: jucunda ſint ad menſam colloquia. Jam accumbamus.

S. Poſſumus ad frixuram uſque Laderchianas ineptias proſequi; ſed ut ad propoſitum reſpondeam: Henſchenium in tot Sanctorum vitis colligendis, & expendendis occupatum, haùd miror, quod (indiligentiùs ſcriptorem vitæ PETRI DAMIANI diſtinguendo) hæc homonymia fefel-

lerit; Nec Pagio tam vaſtum Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ pelagus trananti, & citrà ullum examen Henſchenio hac in re adhærenti, lux major affulſerit. Noſtrum verò Hiſtoriagraphum, qui id unum in ſe negotii ſuſceperat, ut exactiſſima ſimul, & ampliſſima Damiani geſta nobis proponeret, quis à fœdiſſimo lapſu excuſabit, quod ne primum quidem ejus vitæ ſcriptorem ſatis agnoverit, & cum æquivoco Sancti viri Alumno gratis confuderit? At tàm frequentibus, quos anteà ſparſerat, hiſtoricis erroribus, æquum erat, ut majuſculo aliquo coronidem Laderchius imponeret.

R. Tu verò quo criterio utrumque Joannem diſcernis? Poſitivis enim argumentis confirmanda eſt ejus aſſertio, qui duplicem perſonam eſſe contendat, non ejus, qui unam, eamdemque ſupponat: ubi præſertim de nominis, profeſſionis, ac temporis convenientia liquet. In ſcholis æquè, ac in foris nemo non adverſum te pronunciabit, cum fortior noſtræ parti, quam tuæ faveat præſumptio.

S. Haùd male cauſidicum agis. Tu igitur fercula inter, & pocula Hiſtoriographi noſtri imprudentiæ, è juriſprudentiæ principiis, patrocinari perge: ego ex hiſtoriæ fontibus ejus aſſerti falſitatem ſic redarguo. Quo tempore cenſes Damiani vitam ab Joanne ejus diſcipulo ſcriptam?

R. Poſt annum 1080. ſiquidem in ultimo ſcriptionis illius paragrapho Damiani apparitio menſe Auguſti hujus anni facta deſcribitur, quam Laderchius pag.265.tom.II. recitat; neque Henſchenjo adhærere videtur, qui totum illum §. longè poſt, appendicis lo-

loco, adjectum ab alio ſcriptore fuiſſe arbitratur, ſed ejuſdem Joannis nomine in margine adſcripto recenſet.

S. Bene eſt. Monachus erat Joannes iſte Damiani diſcipulus, cum hæc ſcriberet, an jam Epiſcopalibus Infulis decoratus?

R. Monachum fuiſſe non dubito, quippe ex obedientia Liprandi Prioris iniunctum ſibi ſcribendi onus in Proemio fatetur.

S. Rurſus, quo anno in Epiſcopum Eugubinum Joannem hunc electum credis?

R. Hiſtoriographus noſter pag.450. tom.III. ex Ferrario refert, Joannem anno 1076. Cathedram illam aſcendiſſe.

S. Non Monachus igitur, ſed Epiſcopus erat poſt annum 1080 Joannes, cum Damiani vitam deſcriberet; neque illam ex obedientia ſuo Priori debita exararam fateri poterat.

R. Me circumueniſti. At fortè cum Henſchenio appendicem illam longè poſt adjectam dicere poſſumus, cum ante annum 1076. ſcriptionem ſuam Joannes jam abſoluiſſet.

S. Hoc Henſchenii cautelam probat, ſed Hiſtorici noſtri ſocordiam non tegit, qui & in his cæcutiens ſecum ipſe cohærenter non ſenſit. At alia rurſus † contradictio tibi ineluctabilis ſeſe offeret ex hujuſmet Authoris verbis pag.264. tom.II ubi poſt reſcriptam ex Joanne diſcipulo funeris Damiani narrationem, hæc ſubdit: *Hucuſque Joannes diſcipulus, qui ab Eremitis, & Monàchis Congregationis Avellanenſis poſt obitum Sanctiſſimi viri*

† Lapſus 100.

in

in Priorem electus fuit; nam ſicut Sancto Patri PETRO DAMIANI in ſanctitate, & ſapientia conſimilis erat, ita ei Prioratu ſuccederet. Si igitur Joannes Laudenſis (de hoc enim id accipiendum puto) ſtatim ab obitu PETRI DAMIANI Prioratum ſuſcepit, quomodo poteſt cum Joanne ejus vitæ ſcriptore confundi, qui Monachum ſe prodit ſub Prioris Liprandi obedientia conſtitutum?

R. Difficilem eſſe video Hiſtorias ſcribendi provinciam; ac neſcio, an quis Damiani vitam cum tot Pontificum, Principum, Epiſcoporum, aliorumque Virorum illuſtrium factis connexam, inoffenſo pede, ſibi percurrendam confideret, quamvis eruditis notationibus tuis, quæ huic Hiſtoriæ reformandæ ſatis utiles eſſe poterunt, inſtructus eſſet. Dandum itaque eſt aliquid Operis difficultati, atque excuſandus, non irridendus Laderchius ſi minus feliciter, è tot Labyrintheis ambagibus ſe extricavit. Id enixiùs rogantem audi ſcriptorem noſtrum in fine Præfationis. *Ne longè ergo faciat miſerationes ſuas à me quisquis libellum hunc legere dignabitur, ſed conſiderans me tam imparem operi, indulgere dignetur erroribus meis*.

S. Quis illum adeò impotentem, ac nervis omnibus ad onus hoc ferendum neceſſariis deſtitutum, huic operi manus admovere coegit? Expecto, ut Eccleſiaſticos etiam annales perficiendos ſibi arroget, ac poſtquam omnem Hiſtoriæ veritatem ſuſdèque verterit, modeſta veniæ poſtulatione Lectores demulcere nitatur. Ante operis aggreſſionem, exploraandum eſt quid ferre recuſent,

quid

quid valeant humeri. Niſi ſe quis ad hiſtoriam natum ſentiat, ne ſe turbæ eruditorum immiſcere præſumat.

R. Quid,ſi pruriant digiti, nec calamus otiari velit.

S. Homiliæ, Prȩfationes, Reſponſoria Biblici centones ſcribantur: quidvis aliud præter Hiſtorias

R. Monebo hominem minimè malum, ut ſtudia ſua ad eum dirigat ſcopum, in quem ſui nervi colliment. Interim vini cyatho proluenda labra, ne quid, ex tam longa cenſura, fȩcis contraxerint.

S. Penè fauces aruerant. Et tibi mi Ruffine, & amico Laderchio, proficiat Sympoſii noſtri jucunditas. Ut me Apiana hæc vina delectant!

R. At parcior futura mihi eſt hoc anno generis hujus vindemia.

S. Quamlibet parum collegeris, fac diligenter cuſtodias: qua de re opportunum Laderchii monitum eſt attendendum in pag.248.tom.I. ubi poſt refutatos Auctores, qui Damiani Inſtitutiones ad vetuſtiora tempora trahebant, ſic concludit: *Nemo mittat vinum novum in utres veteres, alioquin rumpentur utres, & vinum effundetur, & utres peribunt; ſed vinum novum in utres novos mittat, & ambo conſervabuntur*. An magis appoſitè loqui poterat Hiſtoriographus noſter?

R. Dimitte Laderchium; cujus tria hæc tam inſulſa volumina mihi menſam infarciunt, totidemque potius patinis locum cedent. Leporem, perdices, & avem phaſiacam, famulus inferat: nos interim regi magno aſſurgamus, cujus, ac Regiæ Domus felicitati, hoc cratere litandum eſt:

S.Chri-

Digitized by Google

S. Chriſtianiſſimi ſolii Principes ſoſpitent ſuperi, ac promovendis bonarum artium ſtudiis (poſt ſedatum, non indecora pace, immanis belli, quo tota Europa fervet, incendium) in longam ætatem conſervent.

R. His ipſis votis ſummo Eccleſiæ Paſtori Clementi XI. fauſta omnia præcemur, qui & in conciliandis Regum diſſidentium animis, & in litteris, artibuſque ingenuis ad dignitatem priſtinam revocandis, ſummo ardore deſudat.

S. Doctiſſimi, Piiſſimique Pontificis ſtudia fortunet Deus, qui & prudentiſſimo ejus animo saluberrimum conſilium inſpiret, ne tàm ineptas lucubrationes hiſtoriæ Laderchianæ ſimiles, ideſt inſulſas, blaſphemas, divino verbo, Sanctiſque Patribus injuriosas, totque hiſtoricis erroribus refertas, in ipſa præſertim Urbis Romanæ luce, in ipſis ſuæ ſanctitatis oculis, prodire ampliùs impunè permittat: librorumque editioni, non inſulſos adulatores Quintinos, ſed Cenſores idoneos, & uberiori doctrina, ac ſeveriori judicio pollentes præficiat, ne quid abſonum ab eloquentiæ Eccleſiaſticę majeſtate, quam elegantiſſimis Homiliis ſuis, ingenti bonorum omnium plauſu, reſtituere ſummus Hierarcha, Magnis Leonibus, Magnis Gregoriis, ut æqualis auctoritate, ita facundia non impar contendit, in orbem Chriſtianum ex ipſo Chriſtianarum Urbium Capite diffundi patiantur.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google